

[Tittel]

Kaprer populistere religion i Norge? En studie av Fremskrittspartiets og Listhaug sin bruk av religion i mediene 2018-2019 og i boka Der andre tier av Sylvi Listhaug

Passer analysene fra andre Europeiske land på norske forhold?

Thor Arne Øvrevik

Veileder

Lars Laird Iversen

[Dersom du setter inn bilde/kunst her som du ikke er rettighetshaver til,

må det pga. copyright-reglene innhentes tillatelse fra rettighetshaver, jf. Kopinoravtalen

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn,

AVH5035: Masteroppgave i Religion, Society and Global Issues (60 ECTS),

Vårsemesteret/ Høstsemesteret 2018-2019

Antall ord: 36998

Masteroppgaven på MF i Religion, society and global issues

Problemstilling

Kaprer populistere religion i Norge? En studie av Fremskrittspartiets og Listhaug sin bruk av religion i mediene 2018 -2019 og i boka Der andre tier av Sylvi Listhaug. Passer analysene fra andre Europeiske land på norske forhold?

Forord

Denne oppgaven har som formål å studere hvordan populistpartier i Norge bruker religion for å kommunisere sitt budskap til velgere blant annet i forhold til analyse fra Europeiske land. I Norge blir det spesielt sett på Sylvi Listhaug og på hvilken måte hun bruker sin bakgrunn og synspunkter på kristne familieverdier, blant annet når det gjelder hennes bruk av religiøs retorikk knyttet til religiøse verdier og symboler. Det vil også bli sett på flere Europeiske land og hvordan populistiske partier her bruker religiøse symboler og retorikk for å vurdere om og på hvilken måte man bruker religiøse symboler for å nå politiske mål.

Sammendrag

Spørsmålet om populistere tar over og bruker religion til sitt eget formål er et tema som i stor grad er aktuelt og interessant, og det har gjort seg gjeldene nå i den siste tiden blant annet i de Europeiske landene og i forbindelse med innvandring og nye kulturelle uttrykk fra omverdenen. Det har som metode her blitt gjort en sammenlignende analyse og utvalg av Sylvi Listhaugs bok Der andre tier, som er en ledende politiker i Fremskrittspartiet. Her forklarer hun hva hun tror på, og viser sitt syn på vår tids store stridsspørsmål, som innvandring, eldreomsorg, asyl, feminisme og ytringsfrihet.

Oppgaven er på bakgrunn av dette teoretisk, der dette er grunnlaget og materialet for analysen, og boken til Listhaug er data for oppgaven. Dette blir analysert blant annet i forhold til populistiske partier i Europa, og det blir her sett på om analysene fra andre Europeiske land passer på norske forhold og i hvilken grad det finnes fellestrekk som her er knyttet til målsetninger, metoder og felles holdninger i forhold til Norge.

Det framgår av analysene gjort av Sylvi Listhaug at hun står for en kristen- konservativ holdning der man ønsker å bygge samfunnet på kristne holdninger og verdier som hun ønsker å formidle til neste generasjon, og hevder å ha troverdighet når hun formidler sine

synspunkter om verdier på disse forholdene. Hun formidler også at hun står for en streng innvandringspolitikk, og er opptatt av å hjelpe flyktninger der de kommer fra.

Når det gjelder de Europeiske landene er det særlig tre land i form av Ungarn, Polen og Italia som bruker religion for å styrke sin identitet og benytter religiøse symboler som en kulturell markør. De høyrepopulistiske partiene i de Europeiske landene bruker religiøse symboler for å nå sine politiske mål, samtidig som de forkaster viktige kristne kjerneverdier.

<i>Innhold</i>	<i>side</i>
<i>1. Innledning</i>	<i>2</i>
<i>2. Populismestudie- Politikk og samfunn</i>	<i>5</i>
<i>3. Andre akademikers syn på Religion, kristendom og Populisme</i>	<i>14</i>
<i>4. Ideanalyse - Samfunnsvitenskapelig tekstanalyse – teori</i>	<i>16</i>
<i>5. Religiøse tema og verdier- Beskrivelser og uttalelser</i>	<i>20</i>
<i>6. Ideanalyser- Bruk av Religiøse Tema</i>	<i>35</i>
<i>7. Studier av populisme i andre Europeiske land</i>	<i>60</i>
<i>8. Oppsummering og sammenligning av religion brukt i populistiske partier i Norge og Europa</i>	<i>73</i>
<i>9. Konklusjoner</i>	<i>83</i>
<i>Litteratur- liste/ Kilder</i>	<i>85</i>

1. Innledning

Denne oppgaven handler om og analyserer populisters bruk av religion med spesielt fokus og ideanalyse av Sylvi Listhaugs bok «Der andre tier», der hun blant annet forteller om verdiene hun har med seg fra oppveksten i Ørskog innerst i fjorden på Sunnmøre og hva som har formet henne som politiker.

Boka er viktig blant annet da den tar opp Listhaug sin bakgrunn og synspunkter når det gjelder hennes politiske synspunkter, og når det gjelder religiøse spørsmål med blant annet spesielt hennes syn på kirken. Den er viktig da hun beskriver hva som er viktig når det gjelder den kristne kulturen i Norge i forhold til de muslimske religiøse tradisjoner, som på mange måter er fremmede og ikke følger en del av menneskerettighetene. Hun bruker religiøs argumentasjon og kulturelle forskjeller som kan føre til motsetninger for å markere sin avstand i forhold til andre religioner og særlig Islam, og bruker dette ved siden av de økonomiske kostnadene som økt innvandring vil kunne medføre til å argumentere for en begrenset innvandring av flyktninger til Norge.

Det er her blant annet konflikter knyttet til hijab og andre religiøse tradisjoner som kan skape konflikter i det offentlige rom. Religiøse tradisjoner kan her være konfliktskapende, som vil kunne medføre at det blir vanskeligere å ta vare på de kristne tradisjonene på en best mulig måte. Boken er også viktig da hun bruker denne for å tale til sine egne kjernevelgere og få fram budskapet hun fremmer om at omsorgen for de gamle også har med kristne familieverdier å gjøre.

Dataene for å belyse problemstillingen er her blant annet knyttet til hvordan hun bruker sin kristne bakgrunn, erfaringer og personlige troshistorie for å fremme sine politiske synspunkter og kristen- konservative holdninger. Datagrunnlaget er uttalelsene i boka som relaterer seg til uttalelser hun har kommet med som er knyttet til religiøse forhold blant annet knyttet til de dimensjoner som er benyttet og definert i analyseskjema. Disse dimensjonene inkluderer uttalelser om eldreomsorg og solidaritet med syke, kristne familieverdier, kirkelig tilhørighet, menneskerettigheter som trosfrihet, ytringsfrihet og innvandring med motsetningsforhold mellom kristen og muslimsk kultur i det offentlige rom. Interessante data for å belyse problemstillingen er også gjort i sammenligningen mellom Fremskrittspartiet og Europeiske populistpartier. Her er det blitt sett på mange av de samme religiøse dimensjoner og saker som man så på ved analysene av uttalelsene som Sylvi Listhaug har gjort i sin bok. I tillegg er det sett på den kobling som er funnet mellom nasjonalisme og kristendom i de Europeiske

populistpartier. I denne sammenhengen er boka *Saving the people, How populist hijack religion* brukt som datagrunnlag. For å få oppdatert informasjon er det også benyttet blant annet andre kilder, og artikler i nyere publikasjoner. Boka tar også her for seg hennes syn på vår tids store stridsspørsmål blant annet mellom høyre- og venstresiden, og når det gjelder forhold og sentrale samfunns- spørsmål som innvandring, eldreomsorg, asyl- og flyktningepolitikk og ytringsfrihet. Oppgaven vil blant annet ta for seg Sylvi Listhaug med hennes oppvekst og bakgrunn på Sunnmøre hvor man har vært vant til å stole på seg selv, med hardt arbeid og en sterk tro på seg selv og en aktiv bedehus- og kunnskapskultur som har resultert i stor aktivitet og kristent engasjement i lokalsamfunnet. Fremskrittspartiet har relativt lenge hatt en sterk posisjon i denne delen av landet, som er et viktig område for å kunne få velgere. Sylvi Listhaug ble blant annet knyttet til det nære forholdet hun hadde til bestemoren tidlig interessert i kontakt med eldre, og har som fagperson hatt nær kontakt med eldreomsorg.

I oppveksten har hun fått kontakt med kristendom og kristne miljøer fra tidlig barndom, blant annet gjennom kontakt med bestemoren. Hun har en allsidig bakgrunn med flere ledende verv nasjonalt og ministerposter blant annet som justis-, beredskaps- og innvandringsminister i Erna Solbergs regjering, og nå er hun tilbake i regjeringen som eldre- og folkehelseminister som er et område hun i stor grad også har en fagbakgrunn fra og som det framgår her over har vært opptatt av siden oppveksten blant annet med bestemoren på Ørskog og Sunnmøre. Dette fagområdet uttrykker Sylvi Listhaug at hun har god kompetanse og interesse for, og at hun kan få god nytte av denne kompetansen og erfaring i sin nye jobb som eldre- og folkehelseminister. Hun er nå nestleder i partiet og har dermed også en stor påvirkningsmulighet til å fremme kristne familieverdier, og ikke minst ta vare på vår kristne kulturarv i Norge gjennom sitt arbeid som statsråd for eldreomsorg og folkehelse.

Videre vil oppgaven inkludere detaljerte analyser av religiøse symboler som brukes av de Europeiske populistpartier, og det vil i denne sammenhengen og knyttet opp til dette og utviklingen som her gjør seg gjeldene bli gjort en ideanalyse av Sylvi Listhaugs bruk av kristne symboler og kristen retorikk. Det vil i oppgaven her bli gjort en sammenligning blant annet av eldreomsorg, kristne familieverdier, religiøs tilhørighet, menneskerettigheter som blant annet ytringsfrihet og innvandring som er noe populistere i stor grad er opptatt av og fokuserer på. Dette er veldig interessante temaer da det angår de fleste land i Europa som har høyrepopulistiske partier, og mange av disse har allerede fått stor innflytelse særlig innen land som Italia, Ungarn og Polen hvor de er blitt en del av de styrende regjeringspartier.

Det er her i forlengelsen av dette gjort en studie av populisme i andre Europeiske land og blant annet hvordan populistpartiene her blant annet bruker religion som en identitetsmarkør som et skille mellom «oss» og «dem», der de først og fremst anser at det er Islam man står i opposisjon til, som i stor grad er et aktuelt tema som gjør seg gjeldene her i dag i det Europeiske politiske landskapet. Det vil i forlengelsen av dette bli gått nærmere inn og sett på en sammenligning av politisk utøvelse og religion brukt i populistiske partier i Norge og Europa. Forskjeller viste seg her blant annet som det framgår ved flyktninge- krisen som gjorde seg gjeldene til Norge over Storskog i 2016, hvor Sylvi Listhaug som innvandrings- og integreringsminister var ansvarlig for å håndtere denne situasjonen og innføre en innstramning av flyktninge- og integreringspolitikken i tråd med Fremskrittspartiets politikk og vedtekter her. På tross av disse innstramningene framgår det her at det kan hevdes at man allikevel i større grad var mer human i innvandringspolitikken enn land i Europa med høyrepopulistisk styre som eksempelvis Ungarn, med Viktor Orban som leder som satte opp piggrådgerder til og overfor flyktningekonvoier, og også andre øst- Europeiske land som eksempelvis Polen hvor man tok imot få flyktninger.

Ideanalyse eller kvalitativ innholdsanalyse er den valgte metode for å studere og vurdere tekstene i Listhaugs bok. Ideanalyse kan kombineres og suppleres med kvalitativ innholdsanalyse dersom datagrunnlaget gjør dette mulig og ønskelig. Det viktigste vi kan finne ut om et samfunn og politikken der er ideene som det bygger på. Det er ideene som er politikkenes drivhjul, og derfor bør man se etter dette for å forstå politiske aktører og forklare beslutninger de tar (Bratberg 2017, s.67). Ideanalyse er relevant for alle typer forskningsspørsmål der aktører, oppfatninger og beslutninger er involvert.

2. Populismestudie - populisters bruk av religion og demokratiutvikling

Populisme kan i korthet oppsummeres til å være en reaksjon mot ideene, institusjonene og praksisene av representativ politikk. Denne politikken består av en respons på det og fungerer i en periode som gir en følelse av en krise som mangler universale nøkkelverdier (Taggart, 2000, s.5). Den er anti- politisk, overflatisk og med forskjellig farge i et kjerneområde i møte med kriser. Populisme viser seg ikke bare til mange forskjellige steder og tider men også i forskjellige former, og populismebegrepet har blitt knyttet til organiserte bevegelser, ledere, regimer, regjeringer, stilarter og land (Taggart, 2000 s.5). En populistisk stil kan ofte bli forvekslet med en stil som faktisk bare søker å bli og være populær, og appellerer til et større

antall mennesker. Dette er en ufullstendig og unøyaktig bruk av begrepet (Taggart, 2000 s.5). Populismebegrepet er svært aktuelt og under debatt av ulike forskere og det er flere sentrale aktører på dette feltet inkludert norske som Dag Einar Thorsen som også har forelest ved MF og tidligere UIO, og som blant annet har studert nærmere framveksten av Fremskrittspartiet fra Anders Langes parti til Carl I Hagen tok over. Det har her av disse nevnte norske forskerne videre også blitt sett på opp mot den sentrale aktør partiet har blitt i dagens norske politiske landskap, der det norske høyrepopulistiske partiet i dag er med i regjeringsdeltakelse innenfor en koalisjonsregjering og har Erna Solberg fra Høyre som statsminister. Et trekk ved populistene er å love enkle løsninger i kompliserte saker. Og deretter skylde på kompleksiteten når man får makt (Aalborg, 2018). Populister verden over bruker en teknikk med å love enkle løsninger på kompliserte spørsmål. Når de så kommer til makten, må de moderere seg og unnskylder seg med at de ikke forsto alle detaljene. (Aalborg, 2018). Derfor blir det vanskeligere å løse sakene på den måten de ble skissert i kampens hete. Men da har allerede den populistiske politikeren vunnet kampen og havnet i posisjon (Aalborg, 2018).

Et kroneksempel her er Trumps hardkjør mot USAs helsereform. Under valgkampen i 2016 lovet han å skrote den amerikanske helsereformen, også kalt Obama-care (Aalborg, 2018). Men etter valget uttalte han at «ingen kunne noen sinne vite hvor komplisert helsevesenet er». Endringene han lovet kom ikke (Aalborg, 2018).

Fra norsk politikk er et beslektet eksempel Frp's løfter om å kaste ut Mulla Krekar. I 2009 skrev Siv Jensen dette om Ap-regjeringen på Face book: «Regjeringen har gang på gang bevist at de er fullstendig handlingslammet også i denne saken (Aalborg, 2018). De verken evner eller makter å gjøre noe som helst med Krekar, til tross for at han er en trussel mot rikets sikkerhet». Til Dagsrevyen sa Jensen samme år: «I aller ytterste konsekvens er jeg villig til å bryte menneskerettighetene for å få Mulla Krekar ut av landet.» (Aalborg, 2018). Men etter at partiet kom i regjering fikk pipa en annen lyd. Dette uttalte daværende justisminister Anders Anundsen til VG: «Jeg er ikke villig til å bryte menneskerettighetene. Enhver regjering må forholde seg til det» (Aalborg, 2018). På lik linje med Trump måtte Siv Jensen bite i det sure eplet, og etter fem år i regjering er mullaen fortsatt i Norge. På samme måte som andre regjeringspartier må Frp forholde seg gjeldende lovgivning og internasjonale konvensjoner (Aalborg, 2018).

Det finnes eksempler også på venstresiden, og her var SV selv med å innføre såkalt «leveraldersjustert pensjon» sist de satt i regjering. Til tross for at SV og deler av fagbevegelsen var kritiske, ble reformen gjennomført av statsminister Jens Stoltenberg med

støtte fra LO (Aalborg, 2018). De mente levealdersjustering var nødvendig for å få en bærekraftig pensjonsordning. Utenfor regjering sa nylig SVs Audun Lysbakken: «Levealdersjusteringen er alle problemers mor i pensjonssystemet». (Aalborg, 2018). Han vil endre ordningen, men sier hverken hvor pengene skal komme fra, eller hvor han skal få støtte. Lite tyder på at SV har noen mulighet til å gjennomføre dette, eller at de kommer til å sette det høyt på sin prioriteringsliste ved en eventuell regjeringsdannelse (Aalborg, 2018). Forskerne på populismebegrepet har blant annet vektlagt at utviklingstrekk knyttet til strukturelle forhold som uthuling av demokratiet, globaliseringsprosesser og økonomisk krise, kartelisering med framveksten av en ny partitype og endringer i de politiske forhold knyttet blant annet til media- landskapet og tabloidisering med mediefiksert samfunn og karismatisk lederskap er forklaringer som ofte brukes på populismens fremgang som en politisk ideologi i dagens moderne samfunn.

En nøkkel for å forstå populisme ligger i forholdet mellom elitene og massene. Populismen er beskrevet som dypt ambivalent i dens holdninger til institusjoner, enten det består av stat, byråkrati, universiteter, finansinstitusjoner eller religiøse institusjoner og dens ledere (Taggart, 2000 s.11). Populismen har derfor en fundamental mistillit for folk fra slike institusjoner som mangler visdom og kan være korrupte. Populister hevder at visdommen forblir i folket og utgjør den politiske viljen til folket, og ikke de politiske institusjonene (Taggart, 2000 s.11).

Populisme gjør seg gjeldene ikke bare til mange forskjellige steder og tider, men også i forskjellige former. Men ifølge Müller har populismen en spesiell og identifiserbar indre logikk som ikke bare er mot eliten, men også i prinsippet er mot pluralismen (Muller, 2016, s.97). Kravet deres er alltid det samme, nemlig at bare de og deres meningsfeller representerer det sanne folket. De politiske synspunktene deres dreier seg alltid om hva som er moralsk rett eller galt, og aldri bare om høyre og venstre i det politiske landskapet (Muller, 2016, s.97). Det betyr at populismen alltid har en moralsk ladet polarisering. Demokrati og representasjon er to ulike ideer (Muller, 2016, s.97). Representasjon er ikke i seg selv et demokratisk prinsipp, og populisme er ingen fiende av representasjonsprinsippet. Men så lenge de er i opposisjon insisterer de på at folket for tiden blir representert av falske, ja til og med korrupte eliter (Muller, 2016, s.97).

Ettersom populistene ellers representerer det tause flertallet må det være noe feil med institusjonene, siden populistene ellers ville sittet med makten for lengst. Folkets klare identifiserbare vilje må omsettes i praksis (Muller, 2016, s.97-98). Men dette inntrykket at

man representerer en vilje er misvisende. Nettopp fordi det homogene folket ikke eksisterer empirisk søker populistene tilflukt til ideen om symbolsk representasjon (Muller, 2016, s.98). Det sanne folket må renses av den empiriske helheten av samtlige borgere. Konkret betyr det at bare de flittige kristen- nasjonale eller andre grupperinger er det sanne folket (Muller, 2016, s.98). Populistene spiller dette symbolske konstruerte folket ut mot de bestående institusjonene. Deres forestillinger om et sant, rent folk kan ikke tilbakevises empirisk (Muller, 2016, s.98).

De populistiske partier er ingen rene protestpartier, og er derfor ikke uegnet til å regjere. Når de regjerer skjer det i tråd med populistenes indre logikk, og de anser at deres eget populistparti er de eneste som representerer det sanne folket og en legitim opposisjon er derfor strengt tatt ikke mulig (Muller, 2016, s.98). Konkret kan dette bety at populistene kan overta styringen av staten, svekke maktfordelingsprinsippet og forsøke å svekke enhver opposisjon i samfunnet. De liberales tendens til rett og slett å utestenge populistiske grupper slik som det for eksempel skjer i Sverige for tiden er problematisk (Muller, 2016, s.98). Da gjør man nettopp det samme som man med rette kritiserer populistene for, nemlig å ekskludere grupperinger i moralens navn. I stedet for å ekskludere populistene bør de liberale demokratene først diskutere med populistene og inkludere de i normale demokratiske prosesser (Muller, 2016, s.98). Dette gjelder uansett hvor personlig ubehagelig eller politisk vanskelig det måtte være å ta folks krav og bekymringer på alvor gjennom den opposisjon som populistiske partier representerer i et demokrati. Populismen kan ofte fremstå som demokratisk og ha en positiv virkning på demokratiet fordi populistene i mange tilfeller tar opp problemer som folk virkelig er opptatt av, men som ingen tør snakke om eller som blir tiet ihjel av de etablerte partiene (Muller, 2016, s.98/11). Men det avgjørende er at populismen ikke er iboende demokratisk, men tvert imot har en sterk anti- demokratisk tendens. Dette må man være oppmerksom på når man diskuterer demokrati og populisme (Muller, 2016, s.11). Populisme er ingen omfattende ideologi på linje med sosialisme, liberalisme eller konservatisme.

Populistenes bruk av religion er et tema som i stor grad er aktuelt i den politiske utviklingen blant annet i Europa akkurat nå og har kommet på dagsorden i dagens moderne samfunn, og det har spredd seg som ide med en økende innflytelse knyttet til disse forholdene i flere vestlige land. I det siste kapitlet i boka *Saving the people* som også kan sies å peke framover i form av at det er kalt *Beyond Populism*, vektlegger Olivier Roy hvordan religion for de

vestlige landene som her blir gått gjennom i de ulike kapitlene i boken hovedsakelig er en sak av identitet for populist- partier; de plasserer den kristne verden over kristendom.

Denne nasjonalistiske, kulturalistiske og lokale bruk av kristne symboler kan også bli funnet i hovedstrømmen av partiretorikken og rettskjennelsene i landene som det her er snakk om, og som blir beskrevet i boken i de ulike kapitlene (Marzouki & McDonnell, 2016, s.11). I Europa har de populistiske partiene i økende grad fått stor innflytelse, inkludert i sentrale land her i Norden og på kontinentet som Sverige, Danmark, Italia, Østerrike, Ungarn og Polen. Her har populistene også i perioder kommet i regjeringsposisjon, noe som ofte skjer i form av at de er i koalisjoner med andre partier.

Dette er en bakgrunn for at disse tankene også vil kunne gjøre seg gjeldene i andre land inkludert på det nasjonale plan i Norge der Fremskrittspartiet, som opprinnelig het Anders Langes parti for sterk nedsettelse av skatter og avgifter opprinnelig før Carl I Hagen overtok som leder for partiet, har vært en sentral aktør i å fremme høyrepopulisme. Vi fikk her på 70-tallet innvandringskritiske partier som ble opprettet med Anders Langes parti for nedsettelse av skatter og avgifter, som gikk over til å bli Fremskrittspartiet etter stifterens død og ble tatt over av Carl I Hagen som leder av dette. Han var i stor grad kritisk til innvandring og skrev blant annet innlegg og opprop mot bønnerop fra moskeer helt fra dette tiåret og utover fram til 2000-tallet. Innvandring har gjennomgående vært svært viktig og sentralt som en sak Fremskrittspartiet i stor grad mobiliserer på, og dette er også noe som Sylvi Listhaug i moderne tid legger vekt på å fremme blant annet for å ta vare på og beskytte norske verdier.

I Norge ble forløperen til dagens Fremskrittspartiet stiftet på Saga kino i Oslo 8. April 1973. Mogens Glistrups suksess med Fremskridtspartiet i Danmark som ble stiftet 22. August 1972 var sannsynligvis en viktig forutsetning for at den tidligere sekretæren i den høyreorienterte organisasjonen fedrelandslaget, Anders Lange, vurderte å stifte et skatte- og avgifts- protest parti akkurat på dette tidspunktet (Jupskås, 2012, s.69-70). Etter Anders Langes død kom inspirasjonen til et nytt navn fra Danmark og i 1977 ble ALP omdøpt til Fremskrittspartiet. Året etter var det dessuten duket for lederskifte: Carl I Hagen tok over, og han skulle vise seg å bli Norges lengst- sittende partileder (Jupskås, 2012, s.73). Han ledet partiet inn i høyrepopulismens tredje mobiliseringsbølge. Mot slutten av 1980-tallet hadde nemlig skatteprotesten blitt komplementert av en tydelig innvandrings skepsis, og ved valget i 1989 var innvandring for første gang viktigere enn skatter og avgifter for FRP` s velgere (Valen, Aardal & Vogt, 1990 i Jupskås, 2012, s.74).

Dagens regjeringsdyktige Fremskrittsparti har en historie som rebelsk opprørsbevegelse. For 45 år siden fikk «Anders Langes parti til sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep» fire representanter på Stortinget (Stanghelle, 2019, s.3). Disse gikk tapt etter en periode, men på ruinene bygget Carl I. Hagen opp Fremskrittspartiet og kunne lenge aksle rollen som Europas mest vellykkede populist. Fremskrittspartiets historie er samtidig historien om hvordan et ustyrlig opprør ble forvandlet til en etablert maktfaktor i norsk politikk (Stanghelle, 2019, s.3). Partiet har hatt en avgjørende betydning for vår nasjonale dagsorden. Og nå har det snart vært regjeringsparti i seks år (Stanghelle, 2019, s.3). Populisme har blitt sett på av blant annet vestlige demokratier å være i opposisjon til dette vestlige styresettet det her er snakk om, som i så stor grad har hatt framgang og blitt ledende i den vestlige delen av verden. De ser her gjerne på seg selv og sine egne partier som representanter for folket, og at de kjemper for reelt folkestyre.

Økningen i populisme i de vestlige samfunn er en ny historisk trend som gjør seg gjeldene. Inntil slutten av 60- tallet var populisme et relativt nytt fenomen og sjelden til stede i etablerte partier (Marzouki & McDonnell, 2016, s.1). Den systematiske veksten av populistiske partier er et relativt nylig historisk fenomen. Først ute her var partier som var mot skatt tidlig på 70- tallet i Skandinavia som Fremskrittspartiet her var en del av som ble etterfulgt blant annet av skapelsen av ekstreme- høyre bevegelser som også kom til å bli sett på å være populistiske som Front Nasjonal (FN- Nasjonal Front) i Frankrike (Marzouki & McDonnell, 2016, s.1). Utover på 1980- tallet ble det etablert populistiske partier i mange større Europeiske land som Frankrike, Italia, Sveits og Østerrike, og dette var hovedsakelig høyre-radikale partier som ofte hadde en religiøs identitet for å markere et «oss» i forhold til «de andre» hvor religiøs identitet ofte spilte en viktig rolle. Populistene har også en blanding av en rekke andre markører, slik som nasjonalitet, religiøs identitet, etnisitet og klasse (Marzouki & McDonnell, 2016, s.1).

Denne bruken av religiøs identitet stiller også spørsmål om hvordan populistene interagerer med kirkelige aktører, og det kan være en utfordring for samarbeide med lokale kirker og deres kirkelige autoriteter. Disse vil kunne bli betraktet som en del av samfunnets elite, og i forlengelsen av dette vil det kunne stilles spørsmål ved hvordan kirkens ledere reagerer på populistene og deres bruk av religion som markør (Marzouki & McDonnell, 2016, s.2).

På tross av det store antall vitenskapelige arbeid og studier som er gjort om høyrepopulisme de siste 30 årene har forholdet mellom populisme og religion fått lite oppmerksomhet i litteraturen til nå, selv om det har vært enkelte viktige artikler som har vært utgitt og skrevet

om debatt og utvikling av disse dagsaktuelle forholdene. En viktig artikkel her kom i 2017 av Rogers Brubaker i form av *Between nationalism and civilizationism: The European populist moment in comparative perspective*, *Ethnic and racial studies*, 40(8). Denne oppgaven er nettopp fokusert på dette forholdet, og i løpet av de neste kapitlene vil den første delen drøfte hvordan populistene definerer begrepet «oss» og «de andre» i form av deres religion. I den andre delen vil det mer generelt bli drøftet forholdet mellom religionen i kirkene og populistene (Marzouki & McDonnell, 2016, s.2). Oppgaven vil deretter se på og drøfte forholdet til religion i en del andre populistiske partier i Europa i forhold til hvordan Sylvi Listhaug gjør og uttrykker forholdet til religion i Norge og med den konteksten som gjør seg gjeldene på nasjonalt plan her.

Et land der populismen i stor grad også har gjort seg gjeldene som et foregangsland for denne politiske bevegelsen i Europa er Ungarn. Her var radikal nasjonalisme og å nøre opp under frykten for muslimer kjernen i valgkampen til Viktor Orban. Han ville være folkets stemme, den sterke mann som beskytter den kristne, europeiske sivilisasjonen som sees på å være under press (Bratberg, 2018, s.24). «Vi vant. Kjære venner, vi har en stor kamp bak oss, vi sikret en historisk seier (Bratberg, 2018, s.24). Vi skapte oss en mulighet til å beskytte Ungarn. Det sa han etter sin tredje, strake seier i april 2018» (Bratberg, 2018, s.24). Her i Ungarn og på lignende måte i Polen har det vært såkalte «reformer» som svekker domstolens uavhengighet. Blant disse reformene er lover som gjør det straffbart, kostbart og vanskelig for frivillige organisasjoner å hjelpe migranter og flyktninger (Bratberg, 2018, s.24). Orban rullet blant annet ut et gjerde til og overfor syriske flyktninger, og disse måtte da søke alternative veier gjennom Europa.

En lignende utvikling som dette har nå kommet i USA som også i stor grad preger mediene i disse dager med den nye amerikanske presidenten Donald Trump, som vil bygge en mur mot Mexico for å hindre ulovlig innvandring der han hevder at det er en sikkerhetsmessig situasjon. Han har også i en periode tidligere under sin president- periode i 2018 bestemt seg for å stenge ned statsapparatet og pengebruken i offentlige budsjetter fordi demokratene ikke ville bevilge penger til denne muren til nabolandet i sør, der blant annet Rio Grande- elven og området rundt på grensen har vært en kjent skillelinje som har gjort seg gjeldene her og hvor det også historisk har vært mange innvandrere over denne landegrensen her.

Medienes mulighet til å øve kritisk journalistikk begrenses. – For noen år siden ville ingen ha trodd at dette kunne skje, sa en bekymret Jyrki Katainen, EU- kommisær fra Finland (Bratberg, 2018, s.24). Men det gjør det til gagns. Polen og Ungarn ligger i konflikt med EU i

flere spørsmål om rettsstatsprinsipper, demokrati og menneskerettigheter (Bratberg, 2018, s.24). Hver fjerde europeer stemmer populistisk i en eller annen form, og støtten til høyrepopulistiske partier har tredoblet seg de siste 20 årene. Det viser en studie og oversikt britiske The Guardian har gjennomført om populisme i høst. (Bratberg, 2018, s.25). Hvorfor er det slik? En av Europas mest anerkjente eksperter på populisme, Cas Mudde svarer slik: Finanskrisen i 2008 og flyktninge- krisen i 2015, sier han (Bratberg, 2018, s.25). – Populisme- begrepet eksploderte, mener Mudde, i etterdønningene etter brexit- avstemningen og Donald Trumps seier i 2016. The Guardian bemerker at ordet populisme toppet seg i google- søk i januar 2017 (Bratberg, 2018, s.25).

I dagens Europa mobiliserer det populistiske radikale høyre primært og hovedsakelig i form av politiske partier, som avholder valg for å oppnå representanter som blir valgt inn i parlamentet og kan få innflytelse enten direkte eller indirekte på myndighetenes politikk. «Gate- politikk» er tradisjonelt mer forbundet med ekstreme høyre, spesielt ny- nazister og andre ekstreme høyre (skinhead) grupper, men dette har begynt å forandre seg de siste årene og i kjølvannet av flyktninge- krisen har det vært en vekst i både ekstreme- høyre og radikale- høyre «gate- politikk» (Mudde, 2017, s.5). Definisjonen av populisme er knyttet til tynn ideologi og kan beskrives på mange måter, men kjernen er kampen mellom folket (det gode) og eliten (de onde). Populistene snakker for hele folket og lover å sette nasjonen først (Bratberg, 2018, s.25). Cas Mudde kaller populisme en «tynn» ideologi, et tankesett, som må være knyttet til andre, tjukkere ideologier, som for eksempel nasjonalisme, rasisme eller sosialisme. En snever definisjon av populisme er en autentisk representasjon av «vi- folket» - mot den «korrupte eliten» (Bratberg, 2018, s.25).

I Norge har vi hatt en utvikling med bruk av religion som en kristen identitetsmarkør med Fremskrittspartiet og Sylvi Listhaug som har vært sentral i å fremme kristne verdier, og hun bruker blant annet kors når hun er i offentligheten som i debatter og ved bilder i vestlandsnatur. Carl I Hagen har også fremmet henne som en etterfølger til å kunne bli leder i partiet og hun tilhører en strømning som han også gjorde og er svært kritisk til Islam og muslimsk innflytelse, som Hagen har vært i mange tiår og han har helt siden 70- tallet blant annet gjort opprop mot bønnerop. Det er også en epoke- avgjørende tid i Norge knyttet til at vi nylig har fått et brudd mellom stat og kirke og ikke lenger har en statskirke, og det er blant annet nedgang i kirkebesøk og spørsmål om religionens fremtid her.

Ulike strømninger som det her er snakk om som vil fremme og ta vare på den kristne kulturarven vil her kunne gjøre seg gjeldene og ha innflytelse, og de har også tatt velgere

innenfor den religiøse sfæren på høyresiden innenfor Vest- og Sørlandet og i det såkalte bibelbeltet som Kristelig Folkeparti opprinnelig har hatt som kjerneområde med sitt fokus på religiøse og kristne verdier blant annet knyttet til nestekjærlighet og toleranse.

Spør du om årsaken til splittelsen i KrF, er Sylvi Listhaug svaret ifølge tidligere sjefredaktør i Vårt Land Helge Simonnes i en ledende artikkel i Dagsavisen 23. April 2019. Knut Arild Hareide ble pepet ut da han advarte mot Donald Trump på Oslo Symposium (Simonnes, 2019, s.4). Dette er en av mange hendelser som beskriver hvilke problemer KrF sliter med. Vedtaket om å gå i regjering er fattet, men problemene er ikke over (Simonnes, 2019, s.4). KrF's samling til det første landsmøte etter høstens kriser i Stavanger er på mange måter et nytt skjebnemøte. Nå handler det om hvordan den nye lederen Kjell Ingolf Ropstad skal etablere en troverdig kommunikasjon med velgerne (Simonnes, 2019, s.4).

Striden i 2018 avdekket en dyp splittelse mellom grasrota og partiets tillitsfolk. Det er stor avstand i språk, og det virker ikke som grasrota forstår de kristeligdemokratiske begrepene som partiets tillitsfolk lenge har brukt (Simonnes, 2019, s.4). Mange av KrF's grasrotvelgere ser ut til å ville beholde det gamle KrF- språket. En vesentlig årsak til splittelsen i KrF er Sylvi Listhaug (Simonnes, 2019, s.4). Hun har over lang tid benyttet en åndelig retorikk som mange KrF- velgere synes om. I mange kristne miljøer blir hun sett på som en verdikriger (Simonnes, 2019, s.4).

Hun har bidratt til å presse KrF mot høyre, ikke minst fordi kretsene rundt Oslo Symposium gir henne sin støtte. I 2018 ble Listhaug og Hareide hovedpersoner i et politisk oppgjør som var preget av stor bitterhet og bruk av åndelig språk (Simonnes, 2019, s.4). Listhaug måtte gå av og kalte norsk politikk for en barnehage. Et halvt år senere fikk striden betydning for Hareides forslag til retningsvalg (Simonnes, 2019, s.4). Bakgrunnen for at Listhaug gikk av som justisminister for et år siden, var at hun delte et Face book- innlegg som fikk stor oppmerksomhet, der hun skrev at Arbeiderpartiet satte terroristers rettigheter over nasjonens sikkerhet. Opposisjonen reagerte sterkt ved å stille seg bak et mistillitsforslag fra Rødt (Holmes m.fl., 2019, s.7). Flere krevde at hun skulle gå av, noe hun til slutt valgte å gjøre. Dette var etter at KrF sa at de ikke lenger hadde tillit til henne som statsråd (Holmes m.fl., 2019, s.7). Fra KrF's bakland i Rogaland og Agder har det vært to synspunkter som har gått igjen: «KrF har alltid vært et borgerlig parti» og «Sylvi Listhaug er jo en forsvarer av kristne verdier. Det må gå an å samarbeide med Frp» (Simonnes, 2019, s.4). Gradvis har Frp oppdaget at den prinsipielle, kristendemokratiske tenkningen blant KrFs tillitsvalgte åpnet et vindu der Frp kunne tiltrekke seg kristne velgere. Frp spilte på de bibelske følelsene og slapp å tenke for vidløftig og prinsipielt om hva som er et kristent utgangspunkt for politikk (Simonnes, 2019,

s.5). Dette tok av da Listhaug ble en toneangivende politiker i Frp. Det har handlet mye om å beskytte våre norske kristne verdier mot og i opposisjon til de verdiene innvandrere tar med seg (Simones, 2019, s.5).

Disse forholdene her har blitt sentrale og viktige knyttet til samfunnsutviklingen som har gjort seg gjeldene i moderne tid og religionens rolle i moderne samfunn som det framgår har blitt preget av et større mangfold og en religiøs kompleksitet, og som gjør seg gjeldene i globaliseringens tidsalder i dagens moderne samfunn. Knyttet til utviklingen av moderniteten har det som det framgår her vokst fram en større religiøs kompleksitet som er knyttet til disse utviklingstrekkene som her gjør seg gjeldene, med blant annet et internasjonalt og globalisert verden- samfunn der ulike kulturer og religioner i større grad kommer i gjensidig kontakt med hverandre på tvers av og mellom ulike deler av det globale verden- samfunnet. Her har migrasjon, knyttet blant annet til større muligheter for transport enn i tidligere tider der man i større grad var knyttet til sin egen region, vært viktig og sentralt med utviklingen av jet- motoren og industrialiseringen knyttet til framveksten av det moderne samfunnet som har vært med og muliggjort dette. Menneskerettighetene har også vært viktige som premissleverandør for de verdiene som har gjort seg gjeldene i etterkrigstiden, og for å fastsette det enkelte menneskets verdi.

3. Andre akademikers syn på Religion, kristendom og populisme

En forsker som har drøftet forholdene det her er snakk om i italiensk politikk er Duncan McDonnell, som er seniorforsker, universitetsforeleser og forfatter innen fagområdet populisme og religion og har også gjort inngående og detaljerte studier av det populistiske partiet Lega Nord i Italia.

Populistpartiet Lega Nord i Italia har i mange år benyttet religion for å definere «oss» / folket og «de farlige andre». Særlig siden år 2000 har partiet definert «oss» som nord- italienerne som har katolsk bakgrunn og muslimske emigranter som «de farlige andre» som prøver å innføre deres egne tradisjoner og lover i samfunnet de bor i (McDonnell, 2016, s.27). Disse forhold har vært sentrale elementer i Lega Nord's ideologi og kampanjestrategier. Partiets forsvar for de kristne har fokusert mer på symboler og spørsmål om tilhørighet enn om aktiv kristen tro (McDonnell, 2016, s.27). Dermed har deres kampanje vært fokusert på slike saker som motstand mot bygging av moskeer, vedlikehold av krusifikser i offentlige bygninger og kritikk av elitens svikt i å anerkjenne Europas kristne røtter som er en felles nøkkelkobling mellom de forskjellige nasjoner på kontinentet.

Etter år 2000 da partiet ble en del av regjeringen har de mer aktivt brukt religion til å ramme inn forhold på den politiske agendaen, og har fått et bedre forhold til den katolske kirke (McDonnell, 2016, s.27-28). De har brukt deres religiøse identitet for å ramme inn andre viktige politiske saker, og har et mer avklart forhold til den katolske kirke når det gjelder deres rolle som politisk parti. Lega Nords definerte forhold til religion med deres definisjon av «oss» og «de andre» har vært svært nyttig og har gitt mange fordeler til partiet i løpet av de siste 10-20 årene. (McDonnell, 2016, s.28).

Olivier Roy er en svært anerkjent ekspert på politisk islam og andre religioner i midt- Østen og populistiske partier i Europa. Han har evaluert Nasjonal Front som er et stort populistisk parti med betydelig oppslutning i Frankrike med en partileder Marine Le Pen som ble nummer to i presidentvalget (Roy, 2016, s.79). I partiet Nasjonal Front har tradisjonelle familieverdier vært viktig, ved siden av en sterkt uttalt holdning mot Islam ved siden av den etablerte eliten i Frankrike og EU. Selv om partiet inkluderer en ultrakonservativ fløy så har de brukt kristendom til å definere sin identitet, og ikke som et sett normative og moralske verdier. (Roy, 2016, s.80).

I partiet har de brukt rase, religion og sekularitet for på forskjellige måter å definere de samme «andre», men de benyttet aldri kristendom som en religion eller aktiv tro. Forholdet mellom de konservative katolikkene og Front National har alltid vært omskiftelig og variabelt. (Roy, 2016, s.80). De deler allikevel den samme støtten til kristen identitet i Frankrike i forhold til innvandrere som hovedsakelig er muslimer og sett på som «de andre». På tross av den katolske fløyen i partiet så er den franske katolske kirke tilbakeholden når det gjelder politisk støtte til det sterkt høyre- dominerte populist- partiet FN (Roy, 2016, s.80).

Anders Ravik Jupskås er en annen kjent forsker innenfor dette feltet som tidligere har vært stipendiat ved Institutt for statsvitenskap ved Universitetet i Oslo, og har forsket på dette temaet og skrevet en doktoravhandling om høyrepopulistiske partier i Skandinavia. Han har blant annet skrevet om årsaker og konsekvenser av mobilisering på høyresiden. En sentral bok skrevet av Anders Ravik Jupskås som omhandler dette temaet er Ekstreme Europa, der det blir satt fokus på høyre- populisme blant annet i forhold til høyre- ekstremisme og radikalisme med frykten for Islam. Han har blant annet sett på og analysert voldelig ekstremisme som en del av terror, og boken som omhandler dette her gir en samlet fremstilling av årsaker til og konsekvenser av mobilisering på ytre fløy i dagens Europa (Jupskås, 2012). Han har også skrevet en p.hd. og doktorgradsoppgave om Fremskrittspartiet fra 2015, der det også blir tatt for seg Fremskrittspartiets forhold til andre lignende partier som det britiske konservative

partiet, det liberale partiet i Danmark og Party for freedom and democracy i Nederland ledet av Geert Wilders.

4. Ideanalyse - Samfunnsvitenskapelig tekstanalyse (fra Bratbergs bok)

Introduksjon

Boka til Øyvind Bratberg består av ulike tekstanalyser i samfunnsfag. Her går han i de ulike kapitlene gjennom ulike strategier for tekstanalyse. Disse inkluderer blant annet diskursanalyse, ideanalyse, kvantitativ innholdsanalyse, retorikk og argumentasjon, tekstanalyse og historie med tekstanalyse på tvers. Tekstanalyse er en systematisk gjennomgang av tekst der denne blir sett på og analysert. Tekstanalyse og dens teknikker befinner seg i det evige spenningsfeltet som samfunnsvitenskapelige fag er og befinner seg mellom naturvitenskap på den ene siden og humanistiske fag på den andre. Noen, og kanskje de aller fleste av disse, er forankret i de humanistiske fagenes fortolkende tradisjon, men noen er også orientert mot den kvantitative, forklaringsorienterte delen av samfunnsvitenskapen (Bergstrøm & Boreus, 2005 i Bratberg 2017, s.17). Derfor er det viktig å kjenne grunnposisjonene for å forstå den tekstanalytiske metoden, og også de kriteriene som analysen bygger på. Det er nyttig å bruke disse metodene for å utforske de vitenskapsteoretiske posisjonene og hvordan de utformes i praksis (Bratberg 2017, s.17). Den såkalte språklige vendingen i samfunnsvitenskapene har utviklet seg de siste tiårene innen utviklingen av vitenskapsteori. Denne språklige vendingen har rettet oppmerksomheten mot den fortolkende delen av vitenskapstradisjonen gjennom tolkning av aktører, deres livsverden, ideer og intensjoner (Bratberg 2017, s.18).

Den språklige vendingen fokuserer på innsikt gjennom tolkning hvor forskeren spiller en aktiv rolle i å forstå aktørenes ideer om verden omkring seg. I den senere tid har man også satt tekstanalyse på dagsorden fra et litt annet perspektiv i form av tverrfaglighet. (Bratberg 2017, s.21). På hvilken måte er en statsviteres analyse av partiprogrammer vesensforskjellig fra en idehistorikers vurdering av det samme materiale? Hvilke konsekvenser kan det bli av disse forskjellige og tverrfaglige analysene? (Bratberg 2017, s.21). Debattene mellom samfunnsvitenskapene bidrar til å øke betydningen av tekstanalyse og de konkrete tekstanalytiske teknikkene som skal brukes. De fleste samfunnsvitenskapelige forskningsspørsmål kan vurderes og evalueres på forskjellige metoder for datainnsamling og analyse (Bratberg 2017, s.22). Det er særlig interessant å reflektere over de veivalgene man

må ta innen samme gruppe av metoder som tekstanalyse. Det finnes forskjellige tekstanalytiske teknikker som kan benyttes for å analysere problemstillingene i det forskningsspørsmålet man skal analysere (Bratberg 2017, s.22).

Diskursanalyse er i hovedsak tolkningen av tekst som forskeren skal utføre. Det forskeren er på jakt etter er å få tak i den kollektive virkelighetsoppfatningen som antas å ligge til grunn for forskningsspørsmålet (Bratberg 2017, s.23). Analysen kan være på jakt etter bestemte forestillinger om hva som er riktig i forhold til forskningsspørsmålet og dermed oppnå en sannhetseffekt om det forskningsspørsmålet som vurderes. Den analytiske tilnærmingen som diskursanalyse er kan være et stort sprang bort fra nøkterne observerbare data og jakten på generelle årsakssammenhenger (Bratberg 2017, s.23). Tolkning kan innebære en anerkjennelse av subjektivitet og endringer hos både forsker og studieobjekt. Alle aktører, både sosiale og politiske, kan være i bevegelse gjennom fortolkning av seg selv og sine politiske mål (Bratberg 2017, s.23). Dermed kan diskursanalysen sees på som en evig byggeplass i endring. En diskursanalyse vil normalt avgrenses til et definert tekstmateriale med klare prosedyrer for hvordan materialet skal analyseres (Bratberg 2017, s.23).

Kvantitativ innholdsanalyse handler om å tallfeste tekst- enheter og måle dem i frekvens og omfang som også kan utvikles over tid. Dersom man skulle analysere endring i ideologisk profil for et politisk parti over tid kan man benytte og foreta en kvantitativ innholdsanalyse av for eksempel partiprogrammer for å måle ideologisk endring, eller av uttalelser i media inkludert avisartikler (Bratberg 2017, s.24). Partiprogrammer har en temmelig standardisert form og kan derfor benyttes i sammenligning over tid. Endringer i formuleringer kan tillegges stor symbolsk viktighet, og kan måle ideologiske endringer (Bratberg 2017, s.24).

Ideanalyse kan også kalles kvalitativ innholdsanalyse. Her er forskeren på jakt etter ideer i betydningen tankekonstruksjoner som utmerker seg av en viss kontinuitet, heller enn inntrykk og holdninger (Bratberg 2017, s.25). Analysen gir et betydelig rom for å vurdere underliggende ideer i teksten og den kontekst og sammenhenger som ideene er beskrevet i. Man kan samtidig holde fast på forutsetningen om at hvor ofte noe nevnes også kan ha betydning (Bratberg 2017, s.25),

Retorisk analyse benytter seg av språket som verktøykasse ved å bruke bestemte ord, metaforer og talemåter som kan være effektive til å overbevise publikum. Det kan også være løsrevet fra politikken innhold i parlamenter og partier, og kan miste kontakt med substans og være vanskelig å bruke som analyse av politikk siden den kan reflektere en politikers

virkelighetsforståelse og de politiske omstendigheter (Bratberg 2017, s.26-27). Retorisk analyse er en fleksibel strategi som kan kombineres med både ideer og diskurs. Ofte er det en særlig vekt på å spore argumentene som ligger til grunn som for eksempel politiske mål og verdier, og hva slags ryggdekning som blir gitt for argumentene (Bratberg 2017, s.26). Alle metodene som er blitt nevnt over har som det framgår sine fordeler og ulemper.

Valg av metode, med videre forklaring og begrunnelse

Ideanalyse eller kvalitativ innholdsanalyse er den valgte metode. Ideanalyse kan kombineres og suppleres med kvalitativ innholdsanalyse dersom datagrunnlaget gjør dette mulig og ønskelig. Det viktigste vi kan finne ut om et samfunn og politikken der er ideene som det bygger på. Det er ideene som er politikken drivhjul, og derfor bør man se etter dette for å forstå politiske aktører og forklare beslutninger de tar (Bratberg 2017, s.67). Ideanalyse er relevant for alle forskningsspørsmål der aktører, oppfatninger og beslutninger er involvert.

Ideanalysen dreier seg om systematiske studier av meningsbærende i vår sammenheng politiske budskap (Bratberg 2017, s.67). Det vil si at man har en kvalitativ analyse av ideene i en tekst, der fortolkningen er en vesentlig del av analysen. I ideanalysen vil en ofte gå bakenfor teksten for å få tak i de underliggende antakelser og overbevisninger (Bratberg 2017, s.68). Ideanalysen i denne sammenhengen er en betegnelse på forklaring av tekst for å kartlegge meningsinnholdet. Her er tallfesting ikke et mål, men hensikten er i stedet å fange opp, klassifisere og summere vesentlige elementer i teksten (Bratberg 2017, s.68). Derved kan intervju materialet reduseres til et sett analytiske kategorier. Innholdsanalysen bygges på et positivistisk vitenskapssyn (Bratberg 2017, s.69). Ideer skal kunne observere og telles, og det empiriske materiale handler om tekstens innhold. Her er også aktørens handlingsrom en viktig premiss, og politiske aktører kan utvikle synspunkter som gjenspeiles i teksten (Bratberg 2017, s.69). Disse kan vi observere og sammenligne for så å utvikle argumenter om årsakssammenhenger. Utfallet som vi ønsker å forklare kan for eksempel være aktørens politiske handlinger inkludert oppfølging av partiprogram eller velgeroppslutning med respons på budskapet hos velgerne (Bratberg 2017, s.69).

Med ideanalysen er man opptatt av ideene som aktørene kommer med og bærer. Ideanalysen følger gjerne en middelvei i spennet mellom aktør og struktur (Bratberg 2017, s.69). Den største gevinsten av et økt fokus på ideer ifølge statsvitene er at stadig flere forskere ser det som nødvendig å analysere motivasjon, interesser og preferanser hos aktører framfor å ta dem for gitt. Dette betyr også at ideanalyse kan gi merverdi til analyser som på andre måter

modifiserer den grunnleggende antagelse om at enhetlige rasjonelle aktører sin handling kan forutsees (Bratberg 2017, s.70).

Anvendelse av metode. Hensikten med ideanalyse kan være mange. I noen tilfeller vil målet være å kartlegge hvilke ideer som er fremtredende i bestemte tekster (Bratberg 2017, s.74). Ideanalysen er på bakgrunn av det som framkommer her den beste måten å identifisere og kategorisere synspunktene til politiske aktører som gjenspeiles i tekst. Her kan man observere og sammenligne synspunkter for så å utvikle argumenter om årsakssammenhenger. I tillegg er også denne metoden egnet til å analysere motivasjon, interesser og preferanser som aktørene har.

Med denne metoden er det mulig å inkludere bakgrunns- studier i større grad enn å få et stort antall tekster som vil være vanskeligere å få tak i for å gi et tilstrekkelig vurderingsgrunnlag. I denne sammenhengen er målet med ideanalysen å kartlegge hvilke ideer som er fremtredende i bestemte tekster (Bratberg 2017, s.74). Oppgaven er her å spore hvilke ideer som utgjør tekstens essens. Å analysere teksten dreier seg ikke om å gjengi innholdet men snarere å fange opp og filtrere ideene som forutsetter solid metodisk refleksjon (Bratberg 2017, s.74). Ofte vil analysen bære med seg et mål om å forklare beslutninger og adferd ut fra premiss om at ideer driver handling og er politikkenes drivhjul. Det er da av største betydning å se på og analysere ideenes betydning innenfor en gitt kontekst (Bratberg 2017, s.74). Analysen bør være en nærstudie av hvordan en politisk ide har blitt grepet av bestemte aktører, slik som Listhaug i Fremskrittspartiet. Deretter har man fått gjennomslag innen en gitt kontekst, som deretter ledet fram til en politisk beslutning (Bratberg 2017, s.75).

For bestemte tekster vil det være viktig å spørre hva slags publikum et partis budskap er rettet mot. Nettopp denne forståelsen av tekst i sammenheng er ideanalysen godt egnet til å evaluere (Bratberg 2017, s.78). I mange sammenhenger er det viktig med et kritisk og gjennomtenkt syn på hvordan ideer skal forstås og eventuelt gjennomføres i framtiden. Ideanalyse vil typisk ha som siktemål å kartlegge hvilke siktemål som er fremtredende i bestemte tekster, og deretter kan målet være å forklare ideenes opphav eller tilblivelse, eller undersøke dens konsekvenser (Bratberg 2017, s.78/97). I denne sammenhengen kan målet være å fortolke og forklare ideenes opphav og tilblivelse eller undersøke deres konsekvenser. Ideanalysen er i denne konteksten en middelvei blant tekstanalytiske teknikker som forener enkelte av innholdsanalysens premisser slik som vekten på konkret, håndfast og sammenlignbart tekstinhold og klassifisering med diskursanalysens vekt på tolkning av meningsinnhold (Bratberg 2017, s. 97-98).

Kvalitativ innholdsanalyse er sett på som et typisk datamateriale i tilknytning til og når det gjelder partiprogrammer og avisartikler som vil bli brukt her i oppgaven når det gjelder populistiske i form av Frp og partiets bruk av religion og i hvilken grad populistiske setter agendaen når det gjelder religion og religionsdebatten i Norge. På bakgrunn av disse forholdene er kvalitativ innholdsanalyse en god metode for å kunne gå inn på og svare på spørsmålene i oppgaven her, og når det gjelder blant annet Fremskrittspartiets og spesielt Listhaugs bruk av religion og religiøse symboler. Innholdsanalysen evaluerer forekomsten av bestemte elementer av tekst gjennom å tallfeste, og disse skårene kan så legges til grunn for kvantitativ analyse. Hensikten med innholdsanalyse er altså i første omgang å gi en mer konsentrert gjengivelse av innholdet i et tekstmateriale (Bratberg 2017, s.84).

Som det framgår her er de nevnte forskningsmetodene og tekstanalysestrategiene valgt da de er de beste måtene å analysere de ideene og de religiøse symbolene som omhandler Listhaug og religiøse symboler. Det vil også kunne bli brukt for å se på religiøse symboler som blir benyttet av populistiske partier i en videre sammenheng i andre europeiske land.

5. Religiøse tema og verdier- Beskrivelser og uttalelser

Listhaugs kulturelle og familiære bakgrunn

Sylvi Listhaug som politiker har verdier hvor hun er opptatt av menneskerettighetene med det enkeltes menneskes frihet og religionsfrihet hvor også ytringsfrihet i stor grad ansees å være sentralt og viktig. Listhaug fremhever i boken at hun representerte distrikts- Norge når hun kom inn på den politiske arena, hvor folk stort sett var selvhjulpne, arbeidsomme og klarer seg selv. Ifølge Listhaug var folk flest på Sunnmøre stort sett fiskere og bønder, og ikke håndverkere som medlemmer i fagforeninger og ikke ønsket endringer (Listhaug, 2018, s.32). Når Listhaug beskriver sin barndom er det preget av bakgrunnen som hun hadde og oppveksten på en gård som heter Ørskog på Sunnmøre der de fleste kjenner hverandre, og det er på Sunnmøre hun har sin bakgrunn og identitet. Når Listhaug forteller om sin barndom framheves det at hun som de fleste i distriktene er stolt av den bygda hun kommer fra (Listhaug, 2018, s.31).

Listhaug gir i sin biografi uttrykk for at hun betrakter seg å være en del av folk flest som kommer fra bygder og mindre steder i distriktene, i motsetning til de som kommer fra større byer i mer sentrale strøk. Det framgår av Listhaug videre her i boken at hun bærer med seg det at mange i distriktene føler seg glemt og at de ikke blir tatt hensyn til, og at hun taler distrikts-

Norges synspunkter når det gjelder blant annet etikk, moral og andre grunnleggende verdier og de er basert på en konvensjonell og tradisjonell kristendomsforståelse fra bedehusmiljøet og Ørskog kirke i Storfjorden på Vestlandet der det har vært kirke siden 1300- tallet (Listhaug, 2018, s.31).

Når Listhaug beskriver sin barndom er den preget av at hun vokste opp på en gård som ligger inn mot sentrum av bygda Ørskog sydover mot Geirangerfjorden (med utsikt over fjellet Lauparen på 1400- meters høyde). Her kommer det klart fram av Listhaug i Der andre tier at hun hadde en fin og trygg oppvekst i nærmiljøet (Listhaug, 2018, s.13). Det framgår her av Listhaug videre i Der andre tier at det var mange å leke med, og hun var blant annet svært interessert i fotball. Når Listhaug her i boken forteller om sin barndom framgår det at hun bodde på en gård med mange dyr og hele barndommen hadde hun en sterk vilje, og hun var selvstendig og utålmodig for å få ting gjort og oppgaver gjennomført som hun ville (Listhaug, 2018, s.14). Når Listhaug beskriver sin barndom er den preget av at oppveksten hennes i distriktene har vært med på å prege synspunktene som hun har, og det grunnsynet hun står for i sin verdensanskuelse. Hun ser seg her politisk som en representant for distrikts- Norge og «folk flest» som også gjerne har vært Fremskrittspartiets slagord. Hun er svært kritisk til eliten sentralt i byene og i administrasjonen, også inkludert ledere og biskoper innenfor kirkens byråkrati. Listhaug gjør det klart og framhever at hun identifiserer seg med den delen av kirken i Norge som er frikirkelig og knyttet opp mot uavhengige organisasjoner, som representerer såkalt bedehuskristendom hvor Sylvi Listhaug har sin bakgrunn og kommer fra ved hjemstedet Ørskog på Sunnmøre.

I den videre delen av oppgaven vil det bli sett nærmere på Listhaug sine diskusjoner om viktige kristne verdier i lys av hennes forhold til statskirken eller til kirkelige organisasjoner som statskirken på den ene siden og frikirkelig kristendom på den andre siden. Der hvor det er aktuelt vil det også bli relevant å se på hennes synspunkter når det gjelder spesielle forhold relatert til innvandring og utviklingshjelp, hvor evne til selvhjelp i utviklingsland og solidaritet med flyktninger er aktuelle spørsmål og saker som gjør seg gjeldene. Videre vil det bli analysert hvordan hun benytter sin retorikk til å iscenesette seg selv for å skape debatt og øke tilslutningen til sitt parti som representerer «folk flest», som Listhaug i spesielt stor grad hevder at hun er opptatt av.

Det vil bli kartlagt hvilke ideer som er de viktigste og utgjør tekstens essens som er definert i boka til Listhaug. Den analytiske øvelsen inkluderer å fange opp og filtrere ideer fra sammenhengende tekster (Bratberg 2017, s.60). Deretter vil den analytiske øvelsen inkludere

en metodisk refleksjon som inkluderer en forankring i en forståelse av tekstens budskap med vurdering av sammenheng og opphavsperson teksten er knyttet til. Dette innebærer også en sammenligning hvor linjer kan knyttes til tidligere tekster og andre aktører (Bratberg 2017, s.60- 61). Deretter vil det i oppgaven bli gått fra å beskrive ideen til å forklare politiske beslutninger og adferd. Dette gjøres ut fra forutsetningen om at det er ideene som fører til politiske synspunkter og handling (Bratberg 2017, s.61).

Når Listhaug beskriver sin barndom er det preget av at hennes bakgrunn er kristenkonservativ fra et lavkirkelig miljø, der farmoren som hun levde tett i samme hus med mens hun vokste opp og begynte å studere ble den viktigste inspirasjonen for utviklingen av hennes kristenkonserverative holdninger og synspunkter. Her på Sunnmøre framhever hun i Der andre tier at bedehuskulturen bestod av engasjerte kristne som oppfordret folk til å lese bibelen selv (Listhaug, 2018, s.32). Listhaug beskriver i sin biografi at bestemoren var syk på grunn av hjerteproblemer da Listhaug ble født i 1977. Det framgår her av Listhaug i boken videre at hun tidlig ble enke og måtte drive gården alene samtidig som hun måtte oppdra tre barn (Listhaug, 2018, s.39). Når Listhaug beskriver sin barndom framgår det at bestemoren var en sterk person som ikke var redd for å holde taler når det var mulighet for det, og som var sterkt engasjert i kristne organisasjoner inkludert kirka i bygda og sjømannsmisjonen. Listhaug gjør det klart i sin bok at hun hadde mye kontakt med sin syke bestemor som bodde på loftet på gården (Listhaug, 2018, s.39).

Når Listhaug forteller om sin barndom framheves det at på denne tiden var det vanlig å ha eldre slektninger boende på gården og familieverdiene stod sterkt, inkludert omsorg for den eldre generasjonen. Det framgår her av Listhaug i Der andre tier at i dagens samfunn har mye blitt bedre men familiens betydning i samfunnet har blitt svekket, og de yngre som vokser opp i dag har ofte og gjerne mindre kontakt med den eldre generasjonen enn tidligere (Listhaug, 2018, s.40). Når Listhaug beskriver sin barndom framgår det at bestemoren flyttet til Sjøholt aldershjem fordi hun følte det ble tungvint å bo hjemme, og ville bo et mer sentralt sted i bygda. Listhaug gjør det her klart i boken at barnebarna syntes det var trist at hun flyttet, selv om hennes nye hjem ikke var så langt unna så de kunne besøke henne ved ungdomskolen nesten hver dag (Listhaug, 2018, s.42).

Fischer skriver at Listhaug som ungdom tilbrakte flere år om sommeren på aldershjemmet Sjøholt som vikar. Videre framgår det her hos Fischer at da hun senere ble lærerstudent ved høyskolen i Volda fortsatte hun å jobbe med eldre i hjemkommunen, og annenhver helg var hun på plass på aldershjemmet der bestemoren også bodde (Fischer, 2017, s.24). Fischer gir i

sin biografi inntrykk av at vikaren Sylvi Listhaug ble en av favorittene blant beboerne da hun alltid hadde godt humør og behandlet alle med respekt. I følge Fischer var hun heller ikke kresen i valg av arbeidsoppgaver, og jobbet både med kjøkkentjeneste og med pleie og stell av pasientene både på dagtid og som nattevakt (Fischer, 2017, s.24). Fischer gir i sin biografi inntrykk av at hun her tidlig fikk et personlig og politisk engasjement for eldreomsorgen som hun beholdt i sin videre karriere som Frp- politiker. Boken til Fischer fremstiller at denne arbeidserfaringen kom i tillegg til hennes nære forhold til sin bestemor som hun var svært glad i (Fischer, 2017, s.25).

Fischer fremstiller at da hun var 22 år gammel og ferdig utdannet som adjunkt kontaktet hun rektoren på sin gamle skole på Sjøholt og fikk jobb som lærervikar. Fischer gir uttrykk for i sin biografi at der var hun en samvittighetsfull og flink lærer som så og tok hensyn til den enkelte elev og dermed skapte et godt klassemiljø (Fischer, 2017, s.25). Fischer gjør det klart i sin bok at hun samtidig var en streng og myndig lærer og satte seg i respekt hos elevene. Det framgår av Fischer videre her i forbindelse med Listhaugs beskrivelse av sin barndom at hennes måte å se og behandle de eldre på lærte hun en god del om fra bestemoren, da de hadde et unikt forhold (Fischer, 2017, s.25). Fischer beskriver i sin biografi at når Listhaug forteller om sin barndom framgår det at hun nektet å reise fra farmoren sin som fikk stadig dårligere helse, og hun ville ikke reise fra henne så lenge hun var i live. Videre framgår det her i boken at lærerutdanningen og jobben hennes som lærervikar gjorde henne mer interessert i og opptatt av å arbeide med skolepolitikk (Fischer, 2017, s.25).

Fischer gir i sin biografi inntrykk av at hun samtidig hadde en fortsatt sterk kjærlighet for de eldre, og hun hadde et fortsatt sterkt ønske om å jobbe for å forbedre eldreomsorgen i Norge. I følge Fischer i sin bok framgår det at ved siden av å være lærer ble hun stadig mer aktiv i Fremskrittspartiet hvor hun deltok på partisamlinger både lokalt og også i større partisamlinger- og arrangementer i Oslo- området (Fischer, 2017, s.25-26). Fischer gir i sin bok uttrykk for at Lærerutdanningen og hennes praksis som vikar hadde gjort henne mer opptatt av skolepolitikk. Fischer gir her i sin biografi videre inntrykk av at samtidig hadde kjærligheten til de eldre og hennes nære kontakt med slektninger på aldershjemmet skapt et ønske om å forbedre eldreomsorgen. (Fischer, 2017, s.26).

Når Listhaug beskriver sin barndom sier hun at da bestemoren flyttet føltes det som om hennes tilværelse ble snudd opp ned, siden det var den beste vennen hun hadde under oppveksten og var mest sammen med. Listhaug påstår i Der andre tier at farmoren trivdes godt i omsorgsleiligheten, og den ble mye besøkt av Sylvi og nesten hver dag til hun døde her

i omsorgsleiligheten (Listhaug, 2018, s.42). Når Listhaug videre forteller om sin barndom fremstilles det at John Alvheim som grunnla FRP var en politiker som Listhaug og hennes farmor likte godt, og ofte så på TV i debattprogrammer. Han hadde framstiller Listhaug her et brennende engasjement for de svake i samfunnet, enten det var eldre eller rusmisbrukere (Listhaug, 2018, s.41). I henhold til Listhaug var han særlig kritisk til at mange eldre fikk et uverdigg tilbud, siden demente og åndsfriske levde på den samme avdelingen.

Listhaug fremstiller her i sin biografi at i den senere tiden er eldreomsorgen blitt bedre, men det er et langt stykke igjen før kvaliteten og kapasiteten i eldreomsorgen er god nok (Listhaug, 2018, s.41). Listhaug legger videre vekt på i boken at det er de eldre som har lagt mye av grunnlaget for de materielle goder vi har i dag, og at vi lever i et så godt samfunn. Derfor er det også i henhold til boken i forlengelsen av dette sett på som naturlig at eldreomsorgen er en av de viktigste sakene som Sylvi Listhaug er engasjert i (Listhaug, 2018, s.41). Når Listhaug beskriver sin barndom er den preget av at det også er hennes første og sterkeste politiske minne fra hun begynte å engasjere seg for samfunnet rundt seg, og formet hennes politiske bevissthet. Når hun ser tilbake på oppveksten gir Listhaug i Der andre tier uttrykk for at folk stort sett var selvhjulpne, med få som var arbeidsledige eller fikk trygd (Listhaug, 2018, s.41/32).

Listhaug vektlegger her knyttet til dette i sin bok at først når man ble gammel og syk økte behovet for hjelp, enten ved at man får hjelp til å bo hjemme eller at man får hjelp til å flytte på sykehjem. Men sunnmøringer har som Listhaug fremstiller det her i sin biografi alltid vært et selvstendig folk som ikke går med lua i hånda (Listhaug, 2018, s.23-33). Hun gjør det klart i sin bok at heller ikke i dag går folk med lua i hånda på Sunnmøre hvor de fleste forstår hvor viktig det private næringsliv er. Det framgår her av Listhaug i boken at på begynnelsen av 2000- tallet var Sunnmøre det området i Norge med størst eksport pr. innbygger og dermed også i hele Europa. (Listhaug, 2018, s.33). Listhaug gjør det også klart her at det er en milliardærtetthet som ingen andre steder i Norge samtidig som det var færrest offentlige ansatte i dette området. På mange måter har Fremskrittspartiet hatt sin sterkeste vekst på Sunnmøre, og dette er ifølge Listhaug blitt partiets sterkeste område i Norge (Listhaug, 2018, s.34).

Listhaug klargjør i Der andre tier at sunnmøringer står for troen på at folk flest vet best og selv kan styre sitt eget liv med stor grad av selvberging, og at her handler livet ved siden av dette om å være i opposisjon til den rådende kultur i Oslo. Listhaug gir i sin biografi inntrykk av at dette er det samme syn som Fremskrittspartiet har hatt som en grunnleggende ide, og at

staten skal være minst mulig for derved å kunne redusere skatter og avgifter (Listhaug, 2018, s.34). Dette er mye av grunnlaget til at Fremskrittspartiet har stått så sterkt nettopp her på Sunnmøre der disse verdiene gjelder. Sylvi Listhaug hevder at hun her snakker direkte til folk og «rett fra levra», noe som i stor grad appellerer til disse velgergruppene som også er sett på å være hennes såkalte «kjernevelgere».

Listhaug beskriver i sin biografi at farmoren hennes døde i 2008, og hun var i stor sorg i mange år og lang tid etterpå. Listhaug framstiller at bestemoren hadde mange smykker, og Sylvi fikk velge det som hun gikk med og betydde aller mest for henne som var gull- korset som hun fikk av sin mann i forlovelsesgave (Listhaug, 2018, s.47). I henhold til Listhaug er dette smykket til minne om bestemoren som alltid var snill og omtenksom med sine barnebarn. Det framgår her av Listhaug videre i boken sin at korset til farmoren kanskje er blitt det mest omtalte korset i landet, og hun er stolt av det (Listhaug, 2018, s.47). Listhaug understreker i Der andre tier at det er ingenting i verden som betyr mer for henne. Sylvi Listhaug beskriver og klargjør i sin biografi at hun tar det på seg særlig når hun står i situasjoner som er krevende for henne (Listhaug, 2018, s.47). Som det framgår i Listhaugs bekrivelser, kan dette korset sees på som en viktig identitetsmarkør for henne i forholdet til den kristne troen.

Dette er noe som også har gjort seg gjeldene hos andre populist- partier i Europa, og som blant annet nevnes i boken *Saving the People, How Populists Hijack Religion*. Her blir religion sett på essensielt sett som en sak knyttet til å være en identitetsmarkør for populistpartiene som her er representert i boken: de plasserer i denne sammenhengen den kristne verden over kristendom. Denne nasjonalistiske, kulturrettede og lokale bruk av kristne symboler kan også finnes i hovedstrømmene av parti- retorikk og rettskjennelser (Marzouki & McDonnell, 2016, s.11).

Listhaugs verdisyn og kirkelige tilhørighet

Listhaug skriver at verdier og tilhørighet til de kristne miljøene i Norge er preget av at hun er vokst opp i et kirkelig miljø hvor det å gå på søndagskolen var tradisjon, samtidig som hun ofte gikk i kirken sammen med familien. Listhaug framstiller videre at hun gikk i Ørskog kirke som er en vakker kirke fra 1800- tallet og ligger ytterst på en odde innerst i fjorden ved strandkanten på Ørskog (Listhaug, 2018, s.143). Listhaug sier i sin biografi at kjærligheten til denne er det som gjør at hun fortsatt er medlem i den norske kirke. For øvrig framgår det

videre har hun lite til overs for eliten som styrer kirken, det vil si biskopene og den øvrige ledelse som gjør seg gjeldene i den norske kirke (Listhaug, 2018, s.143).

Når Listhaug beskriver sin barndom er det preget av at hun i tillegg til å gå på søndagskolen også deltok på leirer som ble arrangert av den lokale indremisjonen i området. Her var det ifølge Listhaug både andakt og bibelundervisning, ved siden av idrettslige aktiviteter som fotball (Listhaug, 2018, s.144). Når Listhaug beskriver sin oppvekst er det hennes mening at hun fikk med seg den kristne barnetroen gjennom søndagskole, aftenbønnen sammen med farmor og foreldre sam.t. ved besøk i kirken og på leir. Listhaug viser i boken at de kristne tradisjonene med blant annet aftenbønn har hun videreført til sine barn, som kristent felleskap og styrke hverdagen (Listhaug, 2018, s.144). Listhaug legger vekt på at hun ikke har vært noen kristenkonserativ i den forstand at hun tolker alt som står i bibelen ordrett. Hun fremstiller videre at hennes verdisyn og kristne tro har blitt viktigere med årene og hun syntes det er viktig å bringe troen videre til neste generasjon, og hun har derfor benyttet anledningen til å forvare kristenfolket i ulike sammenhenger (Listhaug, 2018, s.145). Etter Listhaug sitt syn i *Der andre tier* er hun samtidig konservativ når det gjelder å bevare de viktigste verdiene i samfunnet som er bygget på kristendommen, og bevare det som er en veldig viktig del av grunnlaget for vår sivilisasjon og har vært med å forme velstandssamfunnet i dagens Norge. Ifølge Listhaug syntes mange barn at det er skummelt å fortelle klassekamerater at de er kristne for da kan de bli mobbet for det, og hun mener man skal være stolt av sin kristne bakgrunn, tro og kristne kulturarv (Listhaug, 2018, s.145).

Listhaug gir i boken sin uttrykk for at kristendommen har spilt en så stor rolle i utformingen av det norske samfunnet, at det er vanskelig å se for seg hvordan landet ellers ville ha vært. Under reformasjonen fikk man en offisiell statsreligion, men kirken var underlagt kongen eller myndighetene (Listhaug, 2018, s.145). Hun fremstiller videre at i tillegg gjorde kristendommen at individer sees på å ikke skulle dømmes på basis av gruppen man tilhører eller sine foreldre men utelukkende av sine handlinger, og mye av menneskerettighetene har også sin bakgrunn knyttet til disse forholdene. Listhaug legger i sin bok vekt på at i muslimske land har man latt seg prege av islam sin lære og deres strenge regler for utviklingen av samfunnet, inkludert gjennomføring av Sharia-lover som preger samfunnsutviklingen i noen av disse landene i Midt- Østen (Listhaug, 2018, s.145).

Listhaug hevder i boken at vi i Norge har hatt en betydelig velstandsutvikling som et resultat av tidligere generasjoners innsats under vanskelige forhold på værutsatte plasser i landet med stor avstand mellom folk. Hun fremstiller videre i *Der andre tier* at denne rikdommen også har

kommet til oss gjennom at vi har utviklet et industrielt samfunn basert på høy utdanning og utvikling av viktige naturressurser, slik som fiskeressurser i havet inkludert oppdrett, vannkraft og utvinning av olje- og gassressurser som til sammen har gjort oss til et av verdens rikeste land (Listhaug, 2018, s.145). Ifølge Listhaug er det en utvikling som har gitt en sekularisering av samfunnet, der man har distansert seg fra den kristne kulturarven og de viktige verdiene som vårt samfunn er bygget på. Listhaug skriver i sin bok at om man vil ta vare på kulturarven betyr ikke det at alle skal være troende kristne siden troen vil være en privatsak (Listhaug, 2018, s.146).

I dag har man ifølge Listhaug i boken et sterkere skille mellom kirke og stat som ble gjennomført for et år siden, men det betyr ikke at man skal fjerne alt som har med kristen tro fra offentligheten. Listhaug uttrykker i Der andre tier at humanetisk forbund har ført en aktiv kampanje for å få vekk alt som har med kristendom å gjøre fra skoler og barnehager (Listhaug, 2018, s.146). Hun legger i sin bok vekt på at de har her kjempet for at man ikke skal delta i noen kristne aktiviteter og trosutøvelse innen skoler og barnehager, inkludert å ikke delta i julegudstjenester før jul. Dermed ser man etter Listhaug sitt syn bort fra kristendommens tusenårige historie i landet om julen og Jesu Kristi fødsel (Listhaug, 2018, s.146). Dette forsøket på å rense julen fra det kristne budskapet er etter det Listhaug gir uttrykk for ikke noe som har støtte i befolkningen ifølge mange meningsmålinger. Det samme gjelder i henhold til Listhaug også flere ledende muslimer som opplever at human- etisk forbund skyver dem foran seg i disse sakene (Listhaug, 2018, s.146).

Listhaug skriver at mens hun studerte på lærerhøyskolen var hun på studietur til Israel og besøkte mange steder i landet som var velkjent fra det hun hørte i søndagskolen og andre kristelige sammenhenger. Dette kan vektlegger Listhaug i sin bok være av stor interesse uavhengig av om man har en kristen tro eller ikke (Listhaug, 2018, s.147). I henhold til Listhaug er hun i noen sammenhenger blitt fremstilt som en kristen ultrakonservativ, såkalt «mørk kvinne» framgår det i boken. Sylvi Listhaug fremstiller videre at hun syntes dette er helt uforståelig selv om hun har sine meninger og verdier som hun gir uttrykk for (Listhaug, 2018, s.147).

Hun er også i sin bok helt tydelig på at andre mennesker får leve sitt liv som de vil, uten at hun som politiker skal bry seg med dette. Listhaug sier i sin biografi at hun ved flere anledninger er blitt invitert til frikirkelige menigheter med konservative ideologiske syn slik som predikant Jan Hanevolds TV- kanal visjon- Norge og Bjarte Ystebø på Norge i dags konferanse Oslo symposium (Listhaug, 2018, s.147). Hun tror og uttrykker i boken sin at det

er fordi hun stiller opp mot det som kan virke som en svartmaling av kristne miljøer, og hun mener det er viktig å delta på slike arenaer der man kan treffe og snakke med «folk flest» som også er et viktig begrep i Fremskrittspartiet og andre populistiske partier. Frivillighet og dugnad står etter Listhaug sitt syn i Der andre tier sterkt i Norge selv om det er blitt redusert i foreningslivet på bygdene, inkludert i de kristne aktiviteter som gjør seg gjeldene her og også i byene (Listhaug, 2018, s.147- 148). Men fremdeles er det etter Listhaug sin mening her mye frivillighet i menighetenes aktiviteter som ikke bare omhandler misjon og evangelisering, men også å hjelpe folk som har det vanskelig inkludert rusmisbrukere og eldre som ikke har så mange møteplasser. Det er også, uttaler Listhaug i sin biografi, mange kristne i og utenfor statskirken som ønsker å verne om den norske kristne kulturarven (Listhaug, 2018, s.148).

Det er, sier Listhaug her i boken, eksempler på at andre kristne partier slik som KRF ikke har tatt godt nok vare på den kristne kulturarven, og dermed mistet støtte blant mange kristne. I henhold til Listhaug i sin biografi har foreløpig og midlertidig leder i Kristelig Folkeparti, Olaug Bollestad, uttalt at det ikke var noe problem med kristne bønnerop så derfor var det ikke noe problem å forby det (Listhaug, 2018, s.148). Dette har ifølge Listhaug blitt tillatt i noen byer i Sverige, og det kan i framtiden bli et ønske om at dette kan tillates også i norske byer. Listhaug reagerer i sin bok på Bollestads uttalelser og undres hvorfor vi skal redusere vår egen kulturarv, og samtidig godta alt det andre religioner ønsker å gjøre i landet (Listhaug, 2018, s.148).

Sylvi Listhaug har også i sin bok uttalt at Knut Arild Hareide «sleiker imamer opp etter ryggen» i en radiodebatt i valgkampen i 2017. Hun innrømmer her at dette ikke var noe godt uttrykk, og at hun kunne brukt og valgt andre ord og mer passende uttrykk som ikke provoserte så mange (Listhaug, 2018, s.148). Men Hareide provoserte også henne, hevder Listhaug videre i Der andre tier, like etter at hun hadde vært i Sarpsborg og tatt et oppgjør med en ekstrem muslimsk predikant rett foran flere hundre muslimske ungdommer. Hareide har her en annen oppfatning enn Sylvi Listhaug fremstiller hun her videre, og har også hevdet at hun snakket usant da hun sa at det var viktigere hvor mye penger som ble brukt på bistand enn hva pengene ble brukt på (Listhaug, 2018, s.148).

Listhaug mener i boken at det verste av alt var da nestleder Kjell Ingolf Ropstad hevdet at «det ikke var noe problem at 10- 15000 muslimer kommer til landet siden det er sekulære nordmenn som truer de kristne verdiene». Listhaug framstiller videre i sin bok at i mange områder rundt Oslo inkludert deler av Groruddalen og syd for Oslo ved Mortensrud eller Haugenstua er det lett å observere at det finnes et stort antall innvandrere inkludert muslimer

som har bygget flere moskeer i disse områdene (Listhaug, 2018, s.149). Det er også etter Listhaug sin oppfatning i boken her i tilknytning til dette et mer vanlig syn å møte kvinner i Niqab på gater og når man tar offentlige kommunikasjonsmidler. Dette viser her videre i henhold til Listhaug i forlengelsen av denne utviklingen, at det blir stadig flere muslimer som viser sin tro også gjennom sin bruk av påkledning og deltakelse i muslimske aktiviteter i moskeene, særlig på østkanten av Oslo (Listhaug, 2018, s.149).

Listhaug påstår i Der andre tier at et annet eksempel på at kristne verdier er under press, er at muslimske menigheter har uttrykt ønske om å bruke bønnerop fra sine moskeer, noe som er blitt tillatt i enkelte byer i Sverige. Noe som i forlengelsen av dette provoserer Listhaug i sin biografi er hvordan vanlige kristne stadig blir stemplet som fundamentalister, og de sammenlignes med radikale islamister (Listhaug, 2018, s.149). Her burde mange kristne ledere og politikere ifølge henne som det framgår i boken være modige nok til å si klart ifra at en slik sammenligning er helt feilaktig. Listhaug uttrykker her i sin bok videre «at hun ikke kjenner noen kristne som kan tenke seg å drepe noen andre for deres meninger eller for den måten de lever på» (Listhaug, 2018, s.149). Listhaug gir i sin biografi uttrykk for at hun derimot har snakket med muslimer som har brutt ut fra en æres- kultur og i noen tilfeller konvertert til kristendom og derved risikert livet for sitt valg. Slike forhold mener Listhaug videre her det må være mulig å drøfte og snakke om uten å bli stemplet som rasist (Listhaug, 2018, s.149).

Det er Listhaugs mening i boken at det er fornuftig å være tilbakeholden i møte med store samfunnsendringer. Det er viktig at våre tradisjonelle familiestrukturer ikke rives opp, og derfor er Sylvi Listhaug her i sin biografi konservativ i sine holdninger når det gjelder drøftinger og holdninger i møte med eggdonasjon eller surogati (Listhaug, 2018, s.149). Listhaug fremhever i boken at hun er opptatt av at det er så grunnleggende for mennesket å vite hvor man kommer fra, hvem foreldrene våre er og hvorfor vi har blitt den vi er. Som det framgår av hennes synspunkter når det gjelder disse etiske problemstillingene uttrykker Listhaug her i forlengelsen av dette at hun har et grunnleggende konservativt livssyn som preger hennes holdninger (Listhaug, 2018, s.150).

Listhaug skriver i Der andre tier at når det gjelder hennes syn på predikanter som Jan Hanevold i deres frimenighet, og andre som utnytter svake mennesker i en sårbar posisjon ser hun et behov for å ta et tydeligere oppgjør med disse. I følge Listhaug her er det i den senere tid blitt mye mer synlig hvilke metoder som er brukt for å samle inn penger, og hun forstår godt at folk reagerer på disse opplysningene (Listhaug, 2018, s.150). Listhaug gir i sin

biografi inntrykk av at hun også er skeptisk til og kjenner seg heller ikke igjen i deler av forkynnelsen i disse miljøene, slik som når de snakker om helbredelse med håndspåleggelse. Listhaug uttrykker her videre i forlengelsen av dette at hun aldri har vært vitne til noe tilsvarende og tror derfor ikke på dette før hun får se det (Listhaug, 2018, s.150).

Fischer gir i sin biografi uttrykk for at Sylvi Listhaug har deltatt i gjennomføring av Oslo Symposium som en av hoved- talerne for å gjøre Fremskrittspartiets politikk kjent for disse velgergruppene. Mathias Fischer som er forfatter og kommentator for politiske og religiøse spørsmål i Bergens Tidende og TV2 har i hans bok Kors på halsen om Sylvi Listhaug den samme grunntonen, nemlig at eliten på venstresiden og feministene er en trussel mot de tradisjonelle familieverdier (Fischer, 2017, s.192). Fischer gjør det klart at Sylvi Listhaug uttaler her at «vi som er tilstede her i Oslo Symposium har en grunnleggende tro på familien og de kristne grunnverdier. Fischer fremstiller videre at ifølge Listhaug er familiens verdier blitt stadig mer overtatt av de offentlige ansatte (Fischer, 2017, s.193). I følge Fischer gir Listhaug uttrykk for at «fra den politiske venstresiden, og særlig dens kvinnebevegelse, har målet vært å føde barn, sette dem vekk og komme tilbake til jobb så fort som mulig. Det framgår videre i boken at det viktigste har vært å skaffe lønn, pensjonspoeng og andre materialistiske verdier, mens hensynet til familien kommer i andre rekke» (Fischer, 2017, s.193).

Fischer skriver at hun argumenterer mot endringer og for tradisjon, og snakket mye om sin hjertesak som er eldreomsorg med henvisning til farmoren Signe som hun hadde en tett kontakt med og en sterk omsorg for mens hun levde. I følge Fischer er Listhaug sine synspunkter når det gjelder familieverdier i stor grad sammenfallende med synspunkter til de kristenkonservative velgerne på høyresiden i norsk politikk (Fischer, 2017, s.194). Fischer fremstiller videre at Listhaug mener staten og politikerne har her gjort store endringer i samfunnet som går på familien og representerer motstykket til denne utviklingen. Fischer gir i sin biografi uttrykk for at familieverdier ifølge Listhaug her er sett på som det trygge og nære hvor folk selv bestemmer de verdier som gjelder (Fischer, 2017, s.195).

Fischer skriver i sin bok at disse familieverdiene har blitt et av de viktigste slagordene for kristne bevegelser og partier med partiledelse som Listhaug. Fischer beskriver her videre at Listhaug avslutter sin tale foran den kristne forsamlingen i Oslo symposium med å si at for venstresiden er felleskapet det samme som staten som er sett på å være limet i samfunnet (Fischer, 2017, s.196). Fischer gjør det klart i boken at det viktigste felleskapet i det kristne samfunnet er familien, som ikke kan erstattes verken av offentlige ordninger eller offentlige

ansatte. Fischer skriver at Sylvi Listhaug også har møtt kristenfolket på den kristne TV-kanalen visjon- Norge som ledes av Jan Hanevold (Fischer, 2017, s.196). Fischer fremstiller videre i sin bok at her fortalte politikerne om sine personlige historier om tro. Fischer gir i sin biografi uttrykk for at Listhaug også gikk til angrep på biskoper i den norske kirke, og kom i en opphetet og sterk debatt med dem om asyl- politikk (Fischer, 2017, s.196).

Listhaug fremhever i boken at troen har hjulpet henne på mange forskjellig måter, og den har vært med å styrke henne i sin egen hverdag. Sylvi Listhaug fremstiller videre her at hun aldri har tenkt på at hun reflekterer deres budskap ved å besøke TV- visjon Norge (Listhaug, 2018, s.150). Listhaug mener og gir uttrykk for i boken hun står ansvarlig for det budskapet hun selv uttrykker, og har ikke ansvaret for det andre sier i slike sammenhenger. Det hender ofte ifølge Listhaug i Der andre tier at noen i samfunnet blir holdt ansvarlig for hva andre mener, men dette er en ansvarspulverisering som man ikke bør akseptere (Listhaug, 2018, s.151).

Det framgår her i boken at hun legitimerer kun det budskapet hun selv står for og forkynner til andre. Listhaug mener i Der andre tier at det er et stort problem at ledende biskoper i dag har gjort den til en arena for politikk og å fremme politiske synspunkter og interesser (Listhaug, 2018, s.151). Ledende biskoper og prester har etter hennes syn i boken latt kirken bli en arena for å vise og gi uttrykk for politiske synspunkter i tillegg til å forkynne den kristne tro. Hun hevder her at kirken har vært en av de viktigste og sterkeste pådriverne for en liberalisering av asylpolitikken (Listhaug, 2018, s.151). Listhaug viser videre i sin bok til at lederen for biskopene Helga Haugland Byfuglien flere ganger uttalte under flyktninge- krisen i 2015 at Norge burde ta imot flere flyktninger, inkludert alle syrere som kom hit. Dette skulle fremstiller Listhaug her videre være uansett om de var registrert i trygge land før de kom hit, og hun kalte det en prøve på våre humanistiske verdier og å ta Jesu budskap på alvor (Listhaug, 2018, s.151).

Listhaug mener og føler i sin bok at kirken snakker mer om politikk og mindre om kristendom som burde være det viktigste. Selv har hun og mannen framgår det videre her vurdert flere ganger om de fortsatt skal bli stående i den norske kirke (Listhaug, 2018, s.151). Mange har viser hun til i boken allerede meldt seg ut på grunn av den sterkere politiseringen som pågår nå for tiden i den norske kirke. Det biskopene ikke forstår eller glemmer, etter Listhaug sitt syn i Der andre tier, er at det koster svært mye mer å ta imot flyktninger i Norge enn å gi nødvendig hjelp for mange flere i nærområdene til krig og konflikter (Listhaug, 2018, s.151). I tillegg framholder hun her i sin biografi at det er store farer knyttet til den farlige båtreisen over middel- havet med livet som innsats, og at menneskesmuglere benytter muligheten til å

ta store penger av asylsøkere som får håp om å få innvilget asyl og opphold i Norge. Listhaug hevder videre her i boken at lederen for de norske biskopene Helga Haugland Byfuglien, og andre biskoper på denne måten har engasjert seg i den politiske debatten og valgt hvilken side de vil støtte (Listhaug, 2018, s.151).

Sylvi Listhaug argumenterer i Der andre tier for at Terje Tvedt i sin bok «det internasjonale gjennombruddet» viser hvordan norske liberale kristne har ønsket å renske vekk norske verdier, til fordel for et flerkulturelt samfunn der alle verdier er sett på å være bra og kulturer tilsvarende er like bra og like mye verdt. Tvedt har også ifølge Listhaug vurdert lederartikler i Vårt Land hvor man konsekvent har avvist å fremme noen kulturkamp mellom den kristne og islamske verden (Listhaug, 2018, s.152). Avisen har samtidig etter Listhaug sitt syn i boken advart mot hijabforbud, kritisert dem som er kritisk til Islam og avvist at det er en sammenheng mellom islam og IS ved siden av å avvise sammenhengen mellom kristen forfølgelse i midt- Østen og Islam. Istedet sier hun i forlengelsen av dette i sin bok at de ofte legger skylden på vesten (Listhaug, 2018, s.152). Listhaug framholder her i Der andre tier at ifølge Tvedt har den norske kirke representert en stor imøtekommenhet og toleranse overfor Islam i forhold til tilsvarende møter mellom Islam og Kristendom gjennom historien. Det framgår videre i boken at andre ledere i mellomkirkelig råd også har gått langt i å underkjenne forskjellen mellom Islam og kristendom (Listhaug, 2018, s.152). Hun peker i sin biografi på at andre kirkeledere og biskopene har vært mer opptatt av politikk enn av teologi og har vært mer opptatt av å fremme høy innvandring til Norge, noe som de har felles med og her er på linje med ledere i Kristelig Folkeparti sitt syn. Det er etter Listhaug sitt synspunkt i Der andre tier også andre kirkeledere slik som Olav Tveit i kirkenes verdensråd som har hatt møter med konservative kristelige ledere Egypt, mens kristne i landet blir forfulgt og drept for sin tro (Listhaug, 2018, s.152).

Listhaug har i sin bok inntrykk av at noen biskoper i Norge inkludert Atle Sommerfeldt er lite opptatt av de kristnes situasjon i områder av verden hvor de blir forfulgt. Det framgår her videre i boken at hun fikk kritikk fra de kristne lederne i den norske kirke da hun julen 2013 gikk inn for å samle inn penger til «åpne dører for forfulgte kristne» som var svært glade og tilfredse med å få hennes hjelp og støtte, og hun har senere fått vite at dette var til stor hjelp for denne organisasjonen som jobber for vanskeligstilte kristne som trues på livet hver dag i de områdene som de lever og arbeider daglig (Listhaug, 2018, s.153).

Ifølge Listhaug i sin bok har vi i Norge sett at mange ikke våger å stå opp for ytringsfriheten. Det sterkeste eksempelet på dette framholder hun videre i sin biografi var under

karikaturstriden da redaktør Vebjørn Selbekk i den kristne avisen magasinet trykket karikaturtegninger av profeten Muhammed som tidligere var publisert i avisen Jyllandsposten i September 2005 (Listhaug, 2018, s.135). Etter Listhaug sitt syn i Der andre tier sviktet Jonas Gahr Støre i sin støtte for ytringsfriheten, og i stedet for å støtte Selbekk i publiseringene av disse karikaturene ble han kritisert for å piske opp stemningen mellom muslimer og vestlige verdier. Støre kunne her etter Listhaug sin mening i sin bok ha valgt å understreke at dette er innenfor ytringsfriheten, da vi i Norge har lov til å trykke tegninger av religiøse endringer (Listhaug, 2018, s.136). I stedet peker Listhaug her i boken på at utenriksdepartementet sendte ut et brev der de sa at trykking av karikaturtegninger ikke var konstruktive, og at de bidro til å skape mistillit og unødige konflikter. Dette førte videre formidler hun i sin biografi til at truslene ble sendt til Vebjørn Selbekk på sosiale medier og e-post etc. og familien måtte flytte rundt til hemmelige adresser (Listhaug, 2018, s.136). Det framgår av Listhaug videre her at Selbekk og hans kone slo fast at Norge ikke kunne ha en statsminister som ikke har lært noe av denne hendelsen, og ikke har ønsket å beklage dette overfor Selbekk og hans familie. Hun hevder i sin bok at Støre i denne saken har lagt skylden for karikaturstriden på en enkelt norsk avisredaktør, og aldri tatt noe oppgjør med fundamentalistisk Islam (Listhaug, 2018, s.136). Videre framgår det her etter Listhaug sitt syn at da Støre besøkte moskeen World Islamic Mission samme år som karikaturstriden begynte roste han de norske muslimerne for at de bidro med å skape tillit og dialog i den opphetede internasjonale konflikten. Her ble blant annet den norske ambassaden i Damaskus i Syria satt i brann (Listhaug, 2018, s.136).

Listhaug mener i sin bok at det finnes noen radikale og ekstreme grupper i Norge, men samtidig har vi også flere store muslimske miljøer som støtter dødsstraff for frafalne. De legger også ifølge Listhaug press på barn og nekter unge jenter å leve et fritt liv, inkludert å gifte seg med hvem de vil (Listhaug, 2018, s.137). Listhaug gir i sin biografi inntrykk av at vi likevel hører lite om disse forholdene når norske politikere besøker muslimske trossamfunn. Da er man sier hun i boken stort sett opptatt av å snakke om toleranse og inkludering uten å drøfte noen av de mange reelle problemene som man opplever til daglig i Norge (Listhaug, 2018, s.137).

Da hun ble invitert til å snakke på en konferanse for muslimsk ungdom i Sarpsborg i 2017 gir hun uttrykk for i Der andre tier deltok en Pakistansk religiøs leder som liker å fremstille seg som en talsperson for toleranse og bekjempelse av terror i Islam sitt navn. Flere år tidligere i 2012 fremholder hun her støttet han islamske blasfemilover hvor man risikerer å bli drept om man fornærmer muslimenes profet Muhammed (Listhaug, 2018, s.138). Listhaug gjør det

klart i boken at hun uttrykte på konferansen at man i Norge ikke skal akseptere personer som bryter med sentrale verdier som ytringsfriheten i vårt nasjonale felleskap. Alle som kommer til Norge er hun her i Der andre tier videre klar på må bli møtt av tydelige krav og forventninger som inkluderer retten til å leve frie liv, å respektere andre sin tro, seksuelle legning, ytringsfrihet og ikke undertrykke kvinner (Listhaug, 2018, s.139). Det ble gir hun uttrykk for i sin biografi lite debatt omkring Listhaugs synspunkter som hun fremhevet på konferansen i Sarpsborg, og det ble en kraftig påminnelse om at vi ikke kan ta ytringsfriheten og andre menneskerettigheter for gitt i Norge. Dette må etter Listhaug sitt synspunkt gjør hun klart i Der andre tier kjempes for daglig, og man må våge å utfordre ekstremister som sier en ting i hjemlandet og noe annet når de deltar på møter i vestlige samfunn (Listhaug, 2018, s.141).

Det framgår her at Listhaug mener at de kristne verdiene og kulturarven er viktig å ta vare på, og det er viktig å slå ring om de norske verdiene som i stor grad bygger på de generelle menneskerettighetene og den kristne kulturarven. Det er viktig ifølge hennes syn å drøfte og vise tydelige forskjeller mellom kristne og muslimske verdier med holdninger som det framgår her, blant annet knyttet til ytringsfriheten. Det er også viktig å vise til at det er en kulturkamp mellom den kristne og islamske verden, og at det er betydelige forskjeller i kultur og tradisjoner inkludert religiøs tro og handlinger. Det er mange forskjellige meninger om innvandring i det norske samfunnet, også inkludert forskjeller mellom den norske kirkes ledelse og de menighetene som er uavhengige av den norske kirke. Listhaug har hatt andre synspunkter når det gjelder religiøse, politiske og andre verdispørsmål enn den som er uttrykt av ledelsen i den norske kirke og spesielt biskoper og andre ledende religiøse aktører. Dette er også noe som hun vektlegger å fremme i stor grad i ulike sammenhenger innenfor offentligheten, som når hun holder tale under møter som i Oslo Symposium og som gjør seg gjeldene i stor grad i boka hennes Der andre tier.

Listhaug har et konservativt kristent syn, selv om hun ikke er blant de mest konservative når det gjelder å tolke bibelen. Hun støtter opp under de lokale frimenigheter rundt om i Norge som er kristenkonservative, der hun i størst grad føler seg hjemme og også har sine verdier knyttet til disse menighetene. Hun har mye felles synspunkter med frimenighetene da hun har en felles bakgrunn med disse som er kristenkonservative og tar vare på de fattige. Listhaug representerer en viktig del av den norske befolkningen som har en positiv holdning til verdiene i kristendommen, som at man blant annet hjelper og driver arbeid blant svake grupper i samfunnet, og mange kristne driver også et omfattende frivillig arbeid. I den norske

kirke har hun også gitt uttrykk for andre meninger i endel diskusjoner med biskoper og andre ledere av den norske kirke. Blant annet synes hun at de ikke skal blande seg inn i typiske politiske spørsmål både når det gjelder sentrale områder som innvandring, internasjonal politikk, utviklingshjelp og oljepolitikk etc.

6. Ideanalyser- Bruk av Religiøse Tema

Innledning - En kort idehistorisk kirkelig bakgrunn

I Norge har vi hatt en kristendom som har utviklet seg siden tidlig middelalder og spesielt gjennom reformasjonen har det vært en sterk utvikling av den lutherske kirke i Norge som inntil nylig har vært en statskirke. I løpet av de siste 150 år har det blitt utviklet mange frikirkelige organisasjoner som har sitt virke i mange distrikter på Sør- og Vestlandet i det såkalte bibelbeltet hvor bedehuset ble brukt i forhold til dette. Sylvi Listhaug vokste opp i en frikirkelig tradisjon hvor hun var nær knyttet til dette arbeidet, der det var engasjerte kristne som oppfordret folk til å lese bibelen selv og som dannet grunnlaget for og førte til at det utviklet seg en kunnskapskultur som var begynnelsen til utviklingen av kunnskapsinstitusjoner og skoler. De første frivillige og frikirkelige organisasjoner har betydd mye for utviklingen av samfunnet og demokratiet, da de blant annet hadde en god og selvstendig måte å organisere seg på med deltakerdemokrati og styre.

Historien om kristendommens ankomst til Norge begynner med vikingetiden fra ca. år 800 og framover til ca. 1060. Kristningen av Norge utgjorde en fortsettelse av det vikingene hadde oppnådd (Schumacher, 2005, s.65). Med god hjelp av kristendommen ble vikingenes etterkommere i stand til å skaffe det maktgrunnlaget som gjorde rikssamlingen mulig å gjennomføre. Da den norske kirkeprovinnsen ble etablert i 1153 omfattet og inkluderte den et område som gjenspeiler det området som vikingene hadde erobret gjennom vikinge-ferder og bosetting (Schumacher, 2005, s.65). Innføringen av kristendommen gikk på denne måten hånd i hånd med å samle Norge til et rike. Samtlige konger som regjerte i denne perioden fikk inspirasjon og støtte fra England ved hjelp av misjonærer som senere ble kalt misjonsbiskoper (Schumacher, 2005, s.67).

Den protestantiske reformasjonen på 1500-tallet kan sees under mange perspektiver. Internt kan en se på den som en reaksjon mot kirkelig utglidning og misbruk (Moxnes 2002; s.91-92). Idehistorisk fanget den opp impulser fra renessanse og individualisme. Politisk var det uttrykk for at fyrster hevdet sin autoritet mot «sentralmaktene» pavestol og keiserdømme

(Moxnes 2002; s.92). Sosialt og økonomisk var den et utslag av økt selvtilit hos et voksende borgerskap i Nord- Europa. Ikke minst var det utslagsgivende at det fantes sterke aktører som kombinerte profetisk protest med politisk teft og lederegenskaper, og blant disse var personer som Jean Calvin, Ulrich Zwingli og Martin Luther (Moxnes 2002; s.92).

På 1500- tallet ble Norge preget av innføringen av den Lutherske lære og kirkeordning. Denne reformasjonen av kirken i Norge sikret at den danske kongemakten fikk hegemoni i vårt land mens norske og kirkelige institusjoner ble nøytralisert, og den lutherske reformasjonen medførte endrede idealer for fromhet og religiøsitet. (Amundsen, 2005, s.164/213).

I løpet av andre halvdel av 1800- tallet satte moderniseringen av det norske samfunnet inn for fullt med billigere trykkemetoder og bedre distribusjon av aviser, tidsskrifter og bøker tilgjengelig for de fleste. I løpet av 1850- årene ble misjon et kraftsentrum i Norge både når det gjaldt misjon utenfor Norge, og noe senere også mot etablering av indremisjon som ble store organisasjoner og folkelige bevegelser (Amundsen, 2005, s. 317). Ved århundreskiftet til 1900- tallet regnet man med at disse organisasjonene som hadde sin opprinnelse i pietistiske miljøer slik som Haugianerne var organisatorisk fristilt fra kirken. De hadde til tross for dette en selvpålagt tilhørighet til den norske kirke (Amundsen, 2005, s. 317).

Disse frie kristne bevegelsene har utviklet seg videre og eksisterer fortsatt på sør- og vestlandet og Sylvi Listhaug hadde i sin barndom og ungdom tilknytning til disse organisasjonene som hun var oppvokst i, og som blant annet bestemoren som var hennes nære forbilde også i stor grad var tilknyttet i løpet av livet.

På deler av Vestlandet og særlig på Sunnmøre har det vært en bedehuskultur som har oppfordret kristne til å bli selvstendige og lage et godt grunnlag for engasjement til å skape nye bedrifter, og være involvert i primærnæringene eller industribedrifter på land for å skape økonomisk vekst. Et kristent engasjement har ført til at folk har blitt hardtarbeidende, som har gitt grunnlag for mange bedrifter og mye industriell aktivitet på Vestlandet.

Helt fra vikingtiden har denne kontakten vært etablert hvor man både handlet og hadde kontakt med kristne miljøer, og fikk dermed kjennskap til kristen tro og kristne tanker gjennom besøk i kristne kloster og kirker som var etablert langs kysten. Denne utviklingen har skapt en utvikling hvor Fremskrittspartiet har fått en særlig sterk posisjon på Sunnmøre, der det blir lagt vekt på at folk skal klare seg selv og utvikle samfunnet basert på sterk innsats av folk som er nøysomme og arbeidsomme i bygder og byer. Dette er nært knyttet til bedehuskultur og kristne verdier, som er sentrale og gjør seg gjeldene i stor grad ikke minst i

bibelbeltet på Sør- og Vestlandet. Dette er noe som Listhaug har lagt stor vekt på i sitt sterke engasjement for å bedre oppslutningen om Fremskrittspartiet både lokalt og i Norge for øvrig. Det har bidratt til at Fremskrittspartiet er blitt det største partiet på Sunnmøre, og har kommet i regjeringsposisjon sammen med Høyre og danner nå en flertallsregjering sammen med de mindre partiene Venstre og Kristelig Folkeparti.

Ideanalyse – Bruk av analyse skjema

Målsetningen med ideanalysen som her vil bli utført i dette kapitlet er å gjennomgå og kartlegge de mest sentrale og viktigste tekster og ideer i Listhaugs bok «Der andre Tier» som angår religiøse forhold. Analysen dreier seg om å fange opp og evaluere ideer fra tekst som henger sammen. Dette er en analytisk øvelse som krever en god metodisk refleksjon. Det aktuelle budskapet i teksten vil bli vurdert ut fra sammenheng og opphavsperson som den er knyttet til. Det vil bli sett på sammenhengen mellom viktige dimensjoner som vil bli vurdert i forhold til variable parametere. Dette vil bli analysert for tre viktige idealtyper som vil bli sett på i denne oppgaven i form av henholdsvis «folk flest», «de andre» og «eliten».

Den første delen av ideanalyse er kartlegging av tekstens innhold der begynnelsen på dette allerede er nevnt i teksten ovenfor. Etter å ha kartlagt videre detaljer i analysen vil det bli aktuelt å forklare adferd og eventuelle politiske beslutninger ut fra en forutsetning om at ideene er drivkraft for en politisk handling. Når denne analysen er fullført vil det bli sammenlignet med tilsvarende analyser i noen sentrale Europeiske land hvor populistiske partier har brukt religiøse forhold, inkludert argumenter og symboler bevisst for å oppnå større oppslutning med flere velgere uten å stå inne for det religiøse innholdet fullt ut. De fem dimensjoner som vil bli vurdert i analysen er de følgende: eldreomsorg, familieverdier, kirkelig tilhørighet, menneskerettigheter, innvandring/ utviklingshjelp. Disse dimensjonene vil bli vurdert for de 3 idealtyper som er aktuelle, samt. de variable som er naturlige å evaluere.

Nedenfor er inkludert det analyseskjema som er aktuelt for denne evalueringen av de utvalgte temaer fra Listhaugs bok.

Ideanalyseskjema

IdealTyper ----- Dimensjoner	Variable	Vi / Folk Flest/ FRP	De Andre / Sosialistene /Muslimer	Eliten / Ledere/ Biskoper / Meningsbærere
Eldreomsorg / Solidaritet vs. Selvhjelp	Offentlig Privat	Privat	Offentlig	Offentlig
Familie Verdier Kristne vs. Verdslige/Nøytrale	Kristne Nøytrale	Kristne	Nøytrale	Kristne
Kirkelig Tilhørighet Statskirke vs. Frikirke/Misjonsorg.	Statskirke Frikirke	Frikirke	Statskirke	Statskirke
Menneskerettigheter Vestlig /Fri Muslimsk/Begrenset	Fri Begrenset	Fri / Vestlig	Begrenset	Fri / Vestlig
Innvandring/U-hjelp Fri / Høy Lav / Begrenset	Høy Lav	Lav / Begrenset	Fri/ Høy	Fri / Høy

Vurderinger ved valg av dimensjoner og idealtyper i ideanalyseskjema

Når det gjelder idealtyper i analyseskjemaet skiller man mellom tre forskjellige typer. Det ene er «vi» som er «folk flest», «de andre» som er politiske motstandere eller muslimer og en tredje kategori er «eliten» eller ledere i kirken eller samfunnet for øvrig inkludert meningsbærende ledere som journalister etc. Denne måten å kategorisere på er i hovedsak felles for alle populistiske partier både på høyre- og venstresiden i politikken. Populistene løfter på denne måten både fram ideer og enkeltsaker og skaper større debatt i det politiske miljøet som kan bidra til at demokratiet fungerer enda bedre, selv om det gir kamp og konflikt i politikken. Disse ideer og enkeltsaker som man diskuterer kan være en forenkling av en komplisert virkelighet, og gjør at man kan få en større politisk debatt om politiske enkeltsaker som kan gi en bedre demokratisk utvikling etter populistenes mening. Ved å dele inn på denne måten forenkler man en mer komplisert virkelighet, og kan løfte fram ideer og enkeltsaker

som betyr mye for populistene inkludert Sylvi Listhaug i Fremskrittspartiet. For hver av de dimensjoner som drøftes i analysen ser man på to forskjellige variable for hver av idealtypene. Dimensjonene i ideanalysekjemaet er tatt med og valgt ut spesielt på bakgrunn av og fordi de er viktige politiske saker og temaområder for Fremskrittspartiet.

Eldreomsorg er tatt med som en dimensjon i ideanalysekjemaet siden dette både er en viktig sak for Sylvi Listhaug personlig på grunn av hennes kristne familiebakgrunn, og for Fremskrittspartiet som en politisk sak helt siden partiet ble stiftet og det er fremdeles et viktig politisk fagområde i dagens samfunn. Der hun vokste opp var det vanlig at flere generasjoner bodde i samme bolig, og det var daglig omsorg og kontakt mellom generasjonene i familien. Når hun gikk på skole og var student tok hun seg ofte jobb på sykehjem, og fikk god kontakt med den eldre generasjonen som var på disse institusjonene. Sylvi Listhaug mener en god eldreomsorg er viktig fordi man da viser kristen nestekjærlighet og solidaritet med de gamle og syke i samfunnet. På grunn av eldrebølgen vil det bli stadig større kostnader forbundet med å opprettholde en høy standard på eldreomsorgen, blant annet i forhold til at det er en stadig større andel av befolkningen som vil trenge assistanse på grunn av helseproblemer knyttet til alderdom. Det er et politisk tema om man bare skal ha en offentlig eldreomsorg eller om man også skal privatisere deler av eldreomsorgen. På grunn av at disse sakene ble drøftet grundig i Listhaugs bok og er et viktig tema for å vise kristen solidaritet og nestekjærlighet i samfunnet, er dette inkludert som en viktig dimensjon i analysen.

Når det gjelder familieverdier blir det av Sylvi Listhaug betraktet å være svært viktig å bygge samfunnet videre på de kristne familieverdier, og de er derfor sett på som sentralt å ha med som en viktig kategori i analysekjemaet. Dette er en av de viktigste måter å vise at man har et kristent samfunn som er basert på kristne verdier og tradisjoner fra langt tilbake i tid gjennom mange hundre år, og det viser at man tar vare på samfunnets viktigste kulturelle og religiøse røtter. En del av familieverdiene har også å gjøre med hvilke symboler og religiøse tradisjoner som man følger i hverdagene, og som man bringer videre til de neste generasjonene. Dette er viktig for å skape og understøtte den troverdighet man får gjennom å uttrykke og beskrive kristne symboler og tradisjoner. Dette er noe som Sylvi Listhaug er kjent for å praktisere i offentligheten ikke minst som hun viser og gir uttrykk for gjennom bruk av et smykke med kors på halsen, og i privat sammenheng gjennom å utvikle sin barnetro og at hun ber bordbønn og aftenbønn med sine barn.

Kirkelig tilhørighet er viktig å ha med i ideanalysekjemaet fordi det er en viktig religiøs og kulturell markør, for å identifisere hvem man ønsker å assosiere seg med i form av «folk flest» og for å gi en kristen identitet og tilhørighet. Hun identifiserer seg selv personlig som

tilhenger av frikirkelige organisasjoner. Dette gir også mulighet til å kunne nå ut til et større publikum som hun kan delta i konferanser, møter og samtaler med for å øke sine muligheter til å få bedre politiske kontakter og flere tilhørere i disse sammenhengene. Hun ønsker også å uttrykke avstand til ledelsen i den norske kirke som hun mener uttaler seg for mye om politiske spørsmål, med utgangspunkt i meninger som ligger nærmere den politiske venstresiden i Norge.

Når det gjelder betydningen av menneskerettigheter i ideanalysen er det ofte snakk om religionsfrihet, ytringsfrihet og trosfrihet som er viktige forhold å vurdere spesielt i forhold til muslimske religiøse tradisjoner og tro. Når det gjelder ytringsfrihet kan det være utfordringer i hvor langt man kan gå i å uttale seg i retning av hets, kritikk og sjikane som kan rammes av straffeloven. Sylvi Listhaug har også vært i debatter om ytringsfrihet i forhold til lovregler og generelt aksepterte regler og normer i samfunnet innenfor det offentlige rom. I tillegg er det også viktige tema som drøftes i mange land blant annet knyttet til bruk av hijab, tvunget ekteskap i meget ung alder og andre former for sosial kontroll.

Trosfrihet er viktig som en av de mest grunnleggende menneskerettigheter som i mange land praktiseres på en lite tilfredsstillende måte, og særlig der den muslimske troen utgjør flertallet i befolkningen. Her er det ofte ikke tillatt å praktisere kristen tro i form av egne kristne møter, og det kan være forbudt å drive misjon. I slike land kan man bli utsatt for en sterk avvisning av den muslimske ledelse i landet, og i tilfeller som det her er snakk om kan det være eneste mulighet å flykte fra landet til et annet land der den kristne troen er akseptert og man kan leve som en troende kristen.

Menneskerettigheter kan også være en viktig markør for definisjon av «folk flest» i motsetning til og overfor «de andre» som kan være muslimer eller av andre religiøse tradisjoner, hvor menneskerettighetene ikke respekteres på samme måte som man kjenner de fra en vestlig kontekst. Her har blant annet FN's menneskerettighetserklæring vært viktig for å fremme universelle menneskerettigheter i det globaliserte verdenssamfunnet som i dag gjør seg gjeldene på tvers av ulike deler av verden.

Innvandring er den aller viktigste politiske hovedsak som er felles for de aller fleste høyrepopulistiske partier i vest- Europa. Det er her svært viktig for de fleste populistiske partier å skille mellom «folk flest» og «de andre» som er fra andre land, og å begrense innvandring av økonomiske årsaker fordi det blir en stor økonomisk belastning å ta imot og integrere disse innvandrerne i sitt nye hjemland. Det er også viktig i forhold til kulturelle og religiøse tradisjoner og symboler som kan skape motsetninger og konflikter som kan være problematiske, særlig når det gjelder forholdet mellom kristne og muslimske religiøse

tradisjoner og symboler. Dette er forhold av betydning med innflytelse i det religiøse og politiske bildet i Norge. Når det gjelder Fremskrittspartiet er det en viktig politikk at de ønsker å bruke mye større midler til å hjelpe mange flere flyktninger i nærområdene heller enn å ta et fåtall flyktninger til Norge for å integrere de i det norske samfunnet.

Det er viktig å ha med som en dimensjon i ideanalyseskjemaet for å identifisere forskjeller i politikk, og øke tilhørighet til Fremskrittspartiet for folk flest i forhold til politikken som de andre partiene har som i hovedsak er sosialistiske partier. Det er også viktig å kunne drøfte forskjeller i politikk mellom de som er betegnet som «folk flest» og eliten, der eliten er blant annet ledere i kirken eller andre meningsbærere som også på bakgrunn av dette gjør seg gjeldene her med innflytelse innenfor det offentlige rom.

Listhaug sitt syn på eldrepolitikk

Når Listhaug beskriver sin barndom er den preget av at farmoren til Sylvi Listhaug var en sterk personlighet som ble enke da hun var 47 år gammel og samtidig måtte oppdra tre barn. Hun var gir Listhaug i sin biografi uttrykk for engasjert i mange saker inkludert sjømannsmisjonen som hun var meget aktiv i (Listhaug, 2018, s.40). Listhaug fremstiller videre at når hun ble eldre fikk hun hjertesvikt og bodde på gården sammen med yngre deler av familien, og deltok i aktiviteter sammen med de yngre medlemmene av familien. Hun var framgår det her av Listhaug i Der andre tier den som Sylvi Listhaug var mest sammen med i sin oppvekst, og de hadde her en nær kontakt (Listhaug, 2018, s.41).

Ifølge Listhaug i sin bok var det på grunn av den nære kontakten med bestemoren, og den inspirasjonen hun fikk ved å høre på Fremskrittsparti- politikeren John Alvheim som var brennende engasjert for de svake i samfunnet at hun ble sterkt engasjert innenfor eldrepolitikk. Boken gir inntrykk av at eldreomsorgen er en av de viktigste sakene for Listhaug, og hun ønsker at kvaliteten og kapasiteten i eldreomsorgen må bli langt bedre (Listhaug, 2018, s.41). Listhaug gir uttrykk for og vektlegger i Der andre tier at det er eldre i stor grad som har lagt grunnlaget for velstandsøkningen vi har hatt i det norske samfunnet, og det er viktig at de svake og særlig de som i tillegg er syke blir tatt vare på. Listhaug beskriver i sin biografi at dette er noe som også har vært en sentral politisk sak for Fremskrittspartiet helt siden det ble etablert og som partiets nestor Carl I. Hagen har vært engasjert i som en typisk eldre- general, og det var Sylvi Listhaugs første og sterkeste politiske sak ved siden av at det i stor grad var med å forme hennes politiske bevissthet (Listhaug, 2018, s.41).

Dette sterke fokuset til å øke innsatsen for å øke omfanget av hjemmehjelp slik at flere eldre kan bli boende lenge hjemme har bidratt til å gi mulighet for dette, og dette fokuset på å skape

bedre forhold for de som er syke inkludert demente har bidratt til å skape flere sykehjemsplasser for de aller svakeste og syke som trenger kontinuerlig omsorg i hverdagen. Dette er også viktig ut fra et kristent og religiøst synspunkt da omsorgen for de eldre er forankret i lignelsen om den barmhjertige samaritan og de ti bud. Det er også svært viktig for samfunnet at de eldre kan opprettholde så god helse som mulig, så man også blant annet på bakgrunn av dette kan ha mulighet til å forlenge sin yrkesaktive alder og kunne bidra med frivillig arbeid av forskjellig type. Dette kan både redusere kostnadene og øke inntektene i samfunnet og samtidig gi større tilfredshet for de som har mulighet til og ønsker å gjøre dette, og det kan bli en vinn- vinn sak for så vel samfunnet som den enkelte.

Eldreomsorg er en viktig sak som kan bidra betydelig til å bedre forholdene for samfunnet og samtidig øke kontakten mellom og på tvers av generasjoner, samtidig som det bidrar til å redusere ensomhet og lidelse i livets siste fase ved siden av å gi en best mulig livskvalitet i denne delen av livet. Hjelp til selvhjelp kan være svært viktig for eldre, så de kan ha mulighet til å kunne bo lengst mulig i livet hjemme i sitt eget hjem. Dette er viktig blant annet da det er færre sykehjemsplasser som trengs og disse koster langt mindre enn institusjonsplasser, og dette er en av sakene Sylvi Listhaug jobbet mye med som et viktig saksområde innenfor eldrebyrådet i ledelsen i Oslo kommune.

Carl I. Hagen hadde en av sine høyt prioriterte oppgaver knyttet til å arbeide for en bedre eldreomsorg, og det var også sett på av han som en av de viktigste oppgavene på Stortinget mens han var i ledelsen av partiet. Dette stemte også med Listhaug sitt syn og de erfaringene hun hadde fra sitt hjemsted i oppveksten på Ørskog mens bestemoren bodde i huset, og senere når Listhaug arbeidet deltid på sykehuset i de siste leveårene som bestemoren hadde. Hun hadde personlige sterke følelser for at dette var viktig for mange eldre mennesker i Norge, og at eldrepolitikken kunne føre til og gi en bedre tilværelse for eldre mennesker som også har gjort en stor innsats for å skape et bedre samfunn i landet. Dette viser at hun mener alvor med at dette er en viktig sak og har mye å bety for eldre mennesker som er i en vanskelig fase av livet, og det kan også ha stor betydning for enkeltpersoner som trenger denne assistansen. Siden det blir flere eldre i samfunnet trengs det også større midler for å dekke dette behovet på den mest kostnadseffektive måten.

Når det gjelder organisering av eldreomsorg har det i de senere år vært aktuelt å ha private selskaper som eier og driver eldreomsorg i tillegg til offentlig eide institusjoner som eies av kommunen, og dette er noe som Sylvi listhaug var med på å gjennomføre som eldre- byråd i en tidlig fase i Oslo kommune. Hun overførte ansvaret for bygging og drift av en del

sykehjem i Oslo i konkurranse mellom private og offentlig eide institusjoner for eldreomsorg i Oslo. Dette er en av flere viktige fagområder hvor Fremskrittspartiet ønsket å profilere seg og prøve dette synspunktet ut som en del av sin politiske strategi for å gi valgfrihet til eldre, og kunne skaffe en raskere utbygging av eldreomsorg og gi bedre kvalitet på tjenestene til en lavere kostnad. Fremskrittspartiet har som en strategi at de skulle ha en måte å drive eldreomsorgen på som viser de gamle respekt, og som samtidig tar hensyn til deres individuelle ønsker og behov. En slik strategi kan også bidra sterkt til å øke farten i utbyggingen av eldreomsorgen gjennom å engasjere kommersielle og ideelle organisasjoner for å bidra til å kunne gi en raskere utbygging av kapasiteten. Dette ble forsøkt som en prøveordning innen Oslo kommune i tiden etter 2006. I den senere tid har det sosialistiske flertallet i Oslo kommune som strategi å tilbakeføre de fleste privateide institusjoner som er bygget til det kommunale system for å eie og drive eldreomsorg i offentlig regi av prinsipielle grunner. Dette er sannsynligvis også det som elitene helst vil se at skal bli gjennomført for å øke deres innflytelse og redusere konkurransen fra andre organisasjoner.

Familieverdier

I dette kapitlet vil det bli benyttet og analysert familieverdier som en dimensjon med forskjellige variabler som omhandler kristne verdier sammenlignet med verdslige eller såkalte sekulære verdier knyttet til forhold som familie. De familieverdiene som Sylvi Listhaug har er preget av at hun vokste opp på en gård hvor det var flere generasjoner som bodde på gården sammen. Kontakten mellom generasjonene på gården var sterk og ansvaret for eldre og barn var viktig for samholdet i familien, og den nære kontakten mellom flere generasjoner gjorde at de unge fikk mer respekt for de eldre og de fikk også tilgang på de erfaringer og verdier som de eldre hadde. Ikke minst gjaldt dette på det religiøse området hvor det å gå på søndagskole ble sett på som naturlig, og det gjaldt også for Sylvi Listhaug. Hun gikk på søndagskolen, i kirken og på andre kristne møter, og lærte å be aftenbønnen sammen med sin bestemor.

Den kristne kulturarven er en viktig del av grunnlaget for det norske samfunnet og de verdiene som det bygger på. På Sunnmøre var det vanlig å ha som en viktig verdi å være selvstendig og klare seg selv best mulig gjennom egen innsats og eget arbeid i det lokalsamfunnet som man vokste opp i. Å jobbe hardt og stå på for å få det bedre for seg selv og sin familie har alltid vært viktige verdier i denne delen av landet. Som en del av

familieverdiene hun tok med seg var det sett på som at det var viktig å yte en innsats og sitt beste for at andre skulle kunne få den hjelpen som de trenger.

Hun ser på de kristne verdiene som hun har fått med seg fra familien som noen av de viktigste verdiene som samfunnet må ta vare på, og at de kristne verdiene er viktige for å forstå det norske samfunnet og måten det er bygget opp på. Dette er også i tråd med Fremskrittspartiets vektlegging av at de kristne verdiene er viktige i samfunnet, og at selv om det er religionsfrihet i Norge og alle religiøse samfunn skal respekteres så er det viktigste grunnlaget for samfunnet som det framgår her de kristne verdiene. Det blir sett på som viktig av Listhaug å få fram de norske familietradisjonene og den norske kulturarven. Dette arbeidet inkluderer å kjempe for KRL- faget som en viktig del av undervisningen i grunnskole og videregående skole, og at man får mulighet til å delta i aktiviteter som har med kristen kulturarv å gjøre slik som deltakelse i skolegudstjenester før jul. Andre områder hvor dette kan bety mye er i holdninger til kristne organisasjoner som trenger støtte for å drive sin virksomhet, og blir prioritert i samarbeid med offentlige myndigheter som står ansvarlig for å bevilge penger. Her kan kristne familieverdier og kulturtradisjoner bety mye fordi det kan gi stor betydning for mange mennesker å ha familieverdier som øker deres tro og håp, og som kan gi tro på at de har en egenverdi og håp om at de kan få en bedre framtid og menneskelig omsorg med kjærlighet som de kristne verdiene bidrar til å skape. Fremskrittspartiet ved Listhaugs politiske engasjement er et viktig bidrag for å profilere og fremme de kristne familieverdiene, og derved sørge for at disse verdiene kommer fram og gjør seg gjeldene i den offentlige debatten og ved gjennomføring av konkrete politiske tiltak i Norge.

De såkalte sosialistiske partier vil i større grad at skole og samfunn skal være verdinøytralt, og ikke preget i så sterk grad av de kristne verdier og tradisjoner som Norge har vært på det nasjonale plan de siste 1000 år. På samme måten vil eliten som er meningsbærende i det offentlige rom i hovedsak være verdinøytrale når det gjelder diskusjoner i den offentlige samtalen og ved gjennomføring av politikk. Fremskrittspartiet har en generell politikk om at det er viktig å redusere skatter og avgifter, som også kan bidra til å gi en bedre og mer gunstig familiepolitikk for de som trenger det mest. Dette kan bidra til å gjøre hverdagen lettere også for de som har minst fra før ved at de kan skaffe seg det som trengs for å leve et bedre liv i det daglige. Kontantstøtte kan også være et bidrag til dette da det vil gi mulighet for foreldre til å være hjemme med barna i de første leveårene, og gi de kjennskap til kristne familieverdier i de første leveårene.

Kirkelig tilhørighet

Ørskog kirke som lokalt kalles Storfjordens katedral var den kirken Listhaug hadde tilhørighet til på sitt hjemsted, og her føler hun seg mest hjemme og trives da det er vakker utsikt til fjord og fjell i strøket. Her i denne kirken er hun selv og hennes to barn også døpt. Da hun vokste opp ble hun sterkere knyttet opp mot det frivillige ungdomsarbeidet, og hun dro flere ganger på kristen leir sammen med andre ungdommer. Etter hvert som hun ble mer engasjert i politisk arbeid i Fremskrittspartiet ble hun mer involvert i offentlig diskurs og debatt med den meningsbærende eliten i Norge, som inkluderte blant annet biskopene Atle Sommerfeldt og Helga Haugland Byfuglien.

I den offentlige debatten har det ved flere anledninger kommet opp betydningen av korset som hun fikk av farmoren og bruker blant annet i offentlige debatter som kristent symbol, og som her viser hennes kristne og kirkelige tilhørighet. Hun har det kun på seg når hun føler for det og står i en spesielt vanskelig og krevende sammenheng. Dette korset er også blitt brukt blant annet i faglige avisartikler for å beskrive hennes kristne syn i politiske sammenhenger, og det er på lignende måte brukt som tittel i en bok av Mathias Fischer kalt Kors på Halsen-Sannheten om Sylvi Listhaug. I debatten om innvandringspolitikk har flere i den norske kirke vært ivrige etter å kalle de som er kritiske til innvandrere som uvennlige og kalde mennesker. Biskop Helga Haugland Byfuglien mente at det ikke var verdig å kutte i bistanden, selv når det kom rekordmange flyktninger inkludert til Kirkenes via den russiske grensen. Hun snakket her om begrepet godhetstyranniet som kunne oppfattes å være gode kristne mennesker som ønsket å hjelpe andre mennesker og flyktninger i en nødsituasjon. Dette begrepet ble opprinnelig brukt av professor Terje Tvedt i boka Utviklingshjelp, utenrikspolitikk og makt hvor idealer som nestekjærlighet ikke er problemet, men hvordan noen personer i den offentlige debatten overtar definisjonen på hva som er rett og galt. Noe senere uttalte biskop Gunnar Stålsett, tidligere biskop og medlem av nobelkomiteen, seg om at man ved å bruke dette ordet viser forakt for viktige forhold i vår kristne tro og fornektelse av vår felles humanitet.

Sylvi Listhaug gikk i søndagskolen og hadde barnetro i tidlig alder, og hun lærte aftenbønn av sin bestemor. I ungdomstiden var hun mindre aktiv, men troen har kommet sterkere tilbake i voksen alder. Hun deltok også på møter og var på noen av leirene som indremisjonen arrangerte ved sine leirsteder på Sunnmøre. Listhaug har i sin bok også kritisert at biskop Atle Sommerfeldt har uttalt at han ikke mener at muslimer forfølger de kristne etter Irak- krigen,

men at de blir forfulgt av amerikanske og andre vestlige soldater. Hun gir i sin biografi inntrykk av at Sommerfeldt ikke er særlig opptatt av de kristne minoritetenes situasjon i deler av verden der de blir forfulgt (Listhaug, 2018, s.153). I følge Listhaug i Der andre tier gjelder det samme lederen av kirkenes verdensråd Olav Fykse Tveit som møtte konservative muslimske ledere i Egypt uten å drøfte situasjonen for kristne minoriteter i landet som blir forfulgt og drept for sin tro. Listhaug mener og føler i boken at hun har vært kritisk til biskopene fordi de vil ha en mer liberal innvandringspolitikk, og samtidig har latt være å kritisere ledere i midt- Østen fordi de ikke kritiserer muslimske ledere for at kristne blir forfulgt i deres land inkludert i Egypt og Irak (Listhaug, 2018, s.153). Listhaug mener at den norske kirke uttaler seg om politiske temaer og for lite om kristendom, som etter hennes mening skulle være det viktigste. Denne politiseringen har ført til at mange vurderer å melde seg ut av kirken, inkludert hennes mann. Noen har valgt å melde seg ut av kirken, men hun og hennes mann har bestemt seg for å forbli medlemmer i den norske kirke. Dette er ikke minst på grunn av hennes sterke følelser når det gjelder tilhørigheten til kirken på hjemstedet ved Sjøholt.

På tross av at hun er kritisk til ledelsen i den norske kirke så har hun deltatt aktivt i debatter og konferanser. Dette inkluderer TV- program vist av predikant Jan Hanevolds visjon Norge, og den årlige konferansen Norge i dag og Oslo Symposium ledet av Bjarte Ystebø. Her deltar hun med foredrag og innlegg om kristne verdisyn i Norge, og deltar i den politiske og religiøse debatten med vanlige folk. Hun mener at de kristne miljøene og foreningslivet på bygdene fortsatt står sterkt på grunn av mye dugnadsarbeid og frivillighet rundt om i landet. I tillegg til misjon og evangelisering gjøres det mye for å hjelpe folk som har det vanskelig, inkludert rusmisbrukere, aktivitet for eldre og å slå ring om barne- og ungdomsaktiviteter. På denne måten er det fremdeles mange både i bygd og by som står sammen om å verne og bygge videre på den norske og kristne kulturarven.

Ut fra disse betraktninger og synspunktene som Listhaug gir uttrykk for så har hun og partiet som hun representerer i form av Fremskrittspartiet størst sympati med de frikirkelige organisasjoner ved å delta i aktivitetene deres. Dette stemmer godt overens med den bakgrunnen som Listhaug har fra sitt hjemsted, og passer godt inn i et slikt kristen-konservativt miljø. Denne måten å uttale seg på er i motsetning til sosialistene som enten er verdinøytrale eller identifiserer seg positivt til den norske statskirke og dens ledere, eller er nøytrale i forhold til deres kirkelige tilhørighet. Når det gjelder kirkelig tilhørighet kan eliten betraktes som å være ledelsen i den norske kirke.

Vi har sett at Sylvi Listhaug har vokst opp og vært aktiv i lavkirkelige misjonsorganisasjoner som sjømannsmisjonen sammen med bestemoren og på ungdomsleir sammen med andre ungdommer fra bygdene langs fjorden. Hun har også tatt vare på barnetroen sin og denne har vokst seg sterkere med årene, og hun ber aftenbønn og har lest bibelhistorier med barna sine om kvelden som er vanlig også på hjemstedet som hun opprinnelig kommer fra. I de senere år har hun vært aktiv i debatter med biskoper og kirkelige ledere, hvor hun har uttrykt bekymring for at biskopene har vært for aktive deltakere i politiske og etiske spørsmål i samfunnet. Hun mener at biskopene i større grad burde fokusere på religiøse spørsmål og forkynne evangeliet. I de senere årene har hun også deltatt i kristne TV- programmer og konferanser i lavkirkelige organisasjoner i Norge.

På denne bakgrunn er det tydelig at hun har sitt sterkeste engasjement og sympati i de lavkirkelige misjonsorganisasjoner og uavhengige frikirker som hun har sin bakgrunn fra, mens hun i større grad er kritisk til eliten inkludert noen av de ledende biskopene i den norske kirke som hun i spesielt stor grad er i opposisjon til.

Menneskerettigheter

I følge Listhaug i *Der andre tier* er det i Norge blant Listhaug og hennes meningsfeller hevdet at det er mange innvandrere som blir tvunget til å følge muslimske regler og sedvaner som ikke stemmer overens med menneskerettighetene. Listhaug gir i sin biografi inntrykk av at hvis muslimer tolker koranen ordrett vil man ikke kunne leve side om side med den moderne verden som er bygget på at man skal følge menneskerettighetene, og et av de sentrale kravene er at det skal være ytringsfrihet og debatt slik man har i et demokrati (Listhaug, 2018, s.136-137). Disse forholdene knyttet til åpenhet og frihet i samfunnet er også i den vestlige verden i moderne tid sett i sammenheng med demokratiske verdier.

I mange land i verden er det mennesker som blir utsatt for forfølgelse fordi de tror på noe annet enn den religionen som gjelder i landet. Selv i Skandinavia har vi flere eksempler på at mange ikke våger å stå opp for ytringsfriheten. Listhaug gir i sin biografi uttrykk for at et eksempel på dette var i Januar 2006 da karikaturtegninger av profeten Muhammed ble trykket av den kristne avisen *Magasinet* etter å først ha vært trykket i *Jyllandsposten* året før. Her hevder Listhaug i *Der andre tier* at i stedet for å forsvare ytringsfriheten til å trykke det man vil og ønsker i Norge kritiserte Jonas Gahr Støre Vejbjørn Selbekk for at han trykket disse tegningene, og dette provoserte mange muslimer (Listhaug, 2018, s.135-136). Listhaug fremstiller videre i sin bok at dette var en viktig sak for henne da hun mener at Støre ikke har

gjort det han burde, nemlig å støtte ytringsfriheten i slike saker. Boken gir inntrykk av at i Norge har vi hatt radikale og ekstreme grupper, i form av eksempelvis Profetens Ummah, som støtter dødsstraff for de som faller fra den muslimske tro (Listhaug, 2018, s.136). Listhaug gir i sin biografi inntrykk av at de også legger stor vekt på at kvinner skal gå med hodeplagg, og nekter ungdommer og særlig unge jenter å leve et fritt liv. Listhaug mener og føler i boken at det også skjer i mange tilfeller at man i muslimske miljøer tvinger ungdom til å gifte seg i henhold til deres families ønsker istedenfor å gifte seg av fri vilje og kjærlighet. (Listhaug, 2018, s.137). Listhaug fremstiller videre i *Der andre tier* at de som blir og bryter ut av den sterke sosiale kontrollen blir i mange tilfeller forfulgt som straff av sine nærmeste, og må ofte bryte med familien og flytte til en ny adresse. Listhaug gjør det også klart her i sin biografi at dette sjelden blir tatt opp og diskutert for å finne akseptable løsninger i forhold til menneskerettighetene. (Listhaug, 2018, s.135).

I henhold til Listhaug i sin bok er det viktig at når man møter mennesker som gir uttrykk for ekstreme muslimske holdninger så må norske politikere understreke at man skal følge menneskerettighetene. Det framgår her i boken videre at dette gjelder også og inkluderer ytringsfrihet, som er blitt sett på i stor grad å være sentrale og viktige i den vestlige verden (Listhaug, 2018, s.135). Ifølge Listhaug i *Der andre tier* er det viktigste at «folk flest» støtter opp under de som gjør bruk av sin ytringsfrihet, selv når det kan være uttalelser og forhold som er vanskelige å akseptere for muslimer i henhold til deres hellige skrifter inkludert koranen. Det framgår her av Listhaug i *Der andre tier* at dette gjelder også når det er snakk om andre rettigheter som eksempelvis full frihet for alle, og at man ikke skal akseptere sosial kontroll som er vanlig i noen muslimske samfunn (Listhaug, 2018, s.135).

Spørsmålet om forestillingen av menneskerettigheter og Islam går mye dypere enn overflaten av opinionen. Konflikten er ikke begrenset til bedømmelsen av eksperter på Islamsk lov; det er et spørsmål om konflikt mellom skriftene, for eksempel noen vers, så vel som mange narrativer, og forestillingen av menneskerettigheter (Vogt, Larsen & Moe, 2009, s.47-48). Konflikten for tradisjonell Islam er ikke liten og overflatisk; den er seriøs og dypt rotfestet. Å akseptere og foretrekke den ene av de to sidene i denne konflikten har viktige naturlige slutninger og konsekvenser som ikke burde bli sett bort ifra (Vogt, Larsen & Moe, 2009, s.48). En annen protest er at menneskerettigheter er sagt å være knyttet til vestlige samfunn og deres måte å leve på. Det blir hevdet blant enkelte grupper og tankeretninger som i noen tilfeller er spesielt radikale i muslimske land og miljøer som det blant annet framgår her at å akseptere dem ville være å overgi seg til vesten knyttet til følgende utsagn: vi muslimer

trenger ikke innflytelsen av de vantros verden, er det noe feil med vår religion så vi skal prøve å gjøre opp for det med å bruke håndverket til de vantro og fiendene av Islam? (Vogt, Larsen, & Moe, 2009, s.63).

Sylvi Listhaug beskriver og klargjør i sin biografi at når det gjelder ytringsfrihet har det vært noen sentrale politikere i visse sammenhenger som i for stor grad har vært unnvikende i møte med muslimske ledere og deres miljøer, og dette gjelder også ledere og andre fra eliten i samfunnet som også må støtte opp om menneskerettighetene når de møter muslimske miljøer. Det framgår her i boken videre at Sylvi Listhaug har vært sterkt engasjert i å kjempe for at ytringsfrihet skal gjelde i alle land, også for religiøse forhold som karikaturtegninger. (Listhaug, 2018, s.135-136) I tillegg til det har hun også engasjert seg sterkt når det gjelder religionsfrihet for kristne som bor i muslimske land, og for konvertitter som forandrer sin tro fra muslimsk til kristen religion.

For Islam har den moderne diskursen om menneskerettigheter betydd en stor utfordring. Ikke minst i denne sammenhengen har radikal islamisme og fundamentalisme gitt inntrykk av at det finnes en uoverstigelig avstand og kløft mellom Islam og moderne menneskerettighetstenkning (Den norske kirke, 2014, s.21). I mange sammenhenger blir menneskerettighetene utsatt for kritikk om å være preget først og fremst av vestlige og sekulære ideer, og også oppfattet å være i opposisjon til og uforenlige med Islam. På den annen side og i opposisjon til dette er det også en økende vektlegging av og interesse blant teologer og jurister for å kunne se sammenhenger og forbindelseslinjer mellom moderne menneskerettighetstenkning og Islam, og i denne sammenhengen også ut fra det potensialet man ser her og som ligger i den islamske lære (Den norske kirke, 2014, s.21).

Mange land i Midt- Østen, Afrika og Asia har erklært Islam å være statsreligionen og/ eller Sharia til å være den prinsipielle kilden av lov. Mange aspekter av de etiske kodene til Islam syntes å ikke stemme overens med de underliggende grunnsetningene av menneskerettighetene (Teeples, 2005, s.84). De gitte rollene til kvinner under Sharia er det mest åpenbare eksempelet. Slike uoverensstemmelser finnes i mer eller mindre alle institusjonelle religioner, og det er ingen formaliserte religiøse læresetninger eller praksiser som er fullstendig konsistente med prinsippene av menneskerettighetene- spesielt når det gjelder rollen til og spørsmålet om kvinner (Teeples, 2005, s.84). Islamistisk styre er alltid knyttet opp til mange forankrede og befestede konservative klasse- interesser. Av denne grunnen vil den nødvendigvis stå i opposisjon til kravene om fullt utviklede menneskerettigheter eller sosialisme som går sammen med veksten av kapital og

arbeiderklassen (Teeples, 2005, s.84/87). Termen som har utviklet seg i vesten for å indikere motstand mot undertrykkelse og respekt for folk er menneskerettigheter. Det har kommet til å ha mange meninger, fra rettsprosesser til like muligheter for kvinner og frihet for pressen (Juergensmeyer, 2008, s.237). I det minste betyr det rettighetene som Amnesty International og Human Rights Watch søker å oppfordre til: å leve fri fra psykisk intimidering og inkarnasjon når det gjelder og i forhold til den politiske posisjonen som man har med etniske og religiøse tilknytninger. Fullt ut betyr det en liberal holdning mot ethvert uttrykk av individuelle smaker, følelser og begjær (Juergensmeyer, 2008, s.237-238).

De Islamske versjonene av hva man her anser å være menneskerettigheter er sjelden de samme som de humanistiske sekulære menneskerettighetene med utgangspunkt i FN-konvensjonen fra etterkrigstiden. Sett fra tradisjonelle religiøse kulturer går sterk individualisme og en laissez-faire holdning til personlige uttrykk fundamentalt mot den kollektive lojaliteten og disiplinen som er typisk å finne i religiøst liv (Juergensmeyer, 2008, s.240). Det er derfor usannsynlig at religiøse nasjonalister fullt ut vil støtte en liberal versjon av individuelle menneskerettigheter, selv om de på mange andre måter ser ut som og snakker som menneskerettighetsforkjempere hvor som helst i verden. Denne forskjellen mellom rollen av et individ i vestlige «individualistiske» land og ikke-vestlige «kommunitære» samfunn er grunnleggende, og ligger under mange av kontroversene over beskyttelsen av menneskerettighetene (Juergensmeyer, 2008, s. 240).

Både i Vesten og den muslimske verden er det forfattere som hevder at Islam grunnleggende ikke er i overensstemmelse til prinsippene av menneskerettigheter. De har den meningen at sivilisasjonen av Islam og spesielt Sharia er forskjellig fra eller til og med i opposisjon til vestlig sivilisasjon. (Peters i Van der ven & Zierbertz, 2013, s.82). Det legges her vekt på at den sekulære karakteren av menneskerettigheter avledes fra vestlig sivilisasjon, og ikke kan bli forent med tilhengere av Islam. Et prominent eksempel på dette synet er det som blir presentert av Samuel P. Huntington i hans bok og berømte verk *The clash of civilizations and the remaking of World order* (Huntington 1996 i Peters i Van der ven & Zierbertz, 2013, s.82-83).

Andre i vesten argumenterer at ideen om menneskerettigheter hadde sin opprinnelse i vesten, og derfor er utelukkende og uforklarlig bundet opp til den vestlige sivilisasjonen. De legger vekt på at ideen er tilpasset enten den protestantiske reformasjonen, hvor tilhengerne eksponerte ideen om frihet av religion i sin kamp mot romersk katolisisme, eller til opplysningstiden hvor de politiske ideene av sivile og fundamentale rettigheter var tatt opp i

den amerikanske deklarasjonen av uavhengighet (1776) og den franske deklarasjonen tatt opp ved den franske revolusjonen i 1789 (Peters i Van der ven & Zierbertz, 2013, s.83).

Når det gjelder Islam, hevder de at den muslimske religionen og kulturen motstår å adoptere menneskerettigheter, og hvis muslimske stater har underskrevet og blitt en del av FN`s menneskerettighetskonvensjon er dette ikke mer enn en fasade eller bruk av overtalelestaktikk i internasjonale relasjoner når man er vitne til reservasjoner basert på Sharia. Det vestlige monopolet på menneskerettigheter er en konsekvens av deres vestlige opprinnelse hevder de (Peters i Van der ven & Zierbertz, 2013, s.83). De syntes å se bort fra og ignorere at innføringen av menneskerettigheter ikke var en naturlig utbredelse av «vestlig kultur», men heller en kamp mellom klasser, grupper og institusjoner. Noen muslimer støtter også kulturelle posisjoner, og er enige med de som har en vestlig kulturbakgrunn i faktumet at forestillingen om menneskerettigheter hovedsakelig er en vestlig oppfinnelse (Peters i Van der ven & Zierbertz, 2013, s.83).

Innvandring

For Listhaug og Fremskrittspartiet er det viktig at trosfrihet blir opprettholdt og respektert i både vestlige og muslimske land både når det gjelder konvertitter som søker om asyl i vestlige land, og at konvertitter som blir boende i sitt hjemland ikke blir forfulgt for sin tro og i verste fall blir straffet for sine handlinger i hjemlandet. Innvandring har utviklet seg fra å være en politisk sak på linje med andre politiske saker til å bli den kanskje viktigste enkeltsaken, hvor Fremskrittspartiet har den strengeste politikken i Norge og er her på linje med noen av de strengeste populistpartiene i Europeiske land.

Denne saken handler for Listhaug som det uttrykkes her i Der andre tier om langt mer enn antallet asylsøkere som man tar imot, og er knyttet til svært mange andre politiske temaer som å ta vare på norske kristne verdier og hvilket velferdssamfunn vi skal ha i framtiden. Dette inkluderer også å utvikle goder som vi har i dag inkludert offentlig finansierte barnehager, skoler og helsevesen som man trenger å videreutvikle i framtiden. Listhaug framholder i Der andre tier at i løpet av noen måneder i 2015 og 2016 strømmet det store mengder asylsøkere gjennom Europa, og flere titusener kom til Norge blant annet over Storskog. Listhaug gir i sin biografi inntrykk av at myndighetene mistet kontrollen over asyltilstrømningen, og det kom ikke minst flere syklende fra Russland (Listhaug, 2018, s.87). Hun uttrykker i forlengelsen av dette i sin bok at den store mengden asylsøkere skapte en opprivende debatt i Norge, og man ble som et kompromiss mellom høyre- og venstresiden enige om å akseptere 8000 flyktninger

i 2015. Etter Listhaug sitt syn i *Der andre tier* var Fremskrittspartiet ikke enige i antallet og stemte imot kompromisset da de ønsket å ha et færre antall flyktninger til Norge, på tross av de store antall her som kom i båt over Middelhavet fra Tyrkia til Hellas og fra Afrika til syd-Italia (Listhaug, 2018, s.86-87). Listhaug fremstiller videre i sin bok at dette året var det også svært mange som døde i altfor dårlige og overfylte båter som sank underveis. I tillegg framholder hun her i sin biografi at en rekke hjelpeorganisasjoner inkludert den norske kirke ville at man skulle åpne grensene og tillate at det kom flere flyktninger til Norge, noe som ville bli oppfattet positivt av de flyktingene som var på vei nordover i Europa (Listhaug, 2018, s.87).

Etter Listhaug sitt syn i sin bok var det i denne perioden lite populært å stå for en restriktiv linje i flyktninge- politikken som Fremskrittspartiet gjorde. Flere ledende kristne personligheter inkludert Kjell Magne Bondevik og Helga Haugland Byfuglien mente ifølge Sylvi Listhaug sitt utsagn og retorikk her i *Der andre tier* at alle som var mot innvandring var slemme og kalde mennesker (Listhaug, 2018, s.88). Listhaug fremmer her i sin biografi også påstanden om at Byfuglien også mente at det var uverdigg å bruke penger fra bistandsbudsjettet på flere flyktninger. Sylvi Listhaug ble utnevnt til innvandrings- og integreringsminister midt i flyktninge- krisen i desember 2015 gjør hun klart i boken (Listhaug, 2018, s.88/90). Listhaug hevder i *Der andre tier* at hun følte som nyutnevnt minister var det svært viktig å få fram forslag til innstramninger av asyltilstrømmingen som justisdepartementet hadde jobbet med om høsten. Ifølge Listhaug i sin bok forlenget man her perioden som asylsøkere må vente for å få permanent opphold og midlertidig oppholdstillatelse (Listhaug, 2018, s.90). Listhaug påstår at det også ble foreslått innstramninger i muligheten for familiegjenforening ved siden av en rekke andre endringsforslag. Videre framgår det her etter Listhaug sitt syn i sin bok at på bakgrunn av at det var en så stor økning av flyktninger var det helt nødvendig å gjøre innstramninger (Listhaug, 2018, s.90). Listhaug sier i *Der andre tier* at da hun la fram innstrammingsforslagene uttalte hun til *Verdens Gang* at man ikke kan bli båret på gullstol inn i Norge. Meningen med denne formuleringen i biografien var å gjøre det klart at flyktninger som kommer til Norge må gjøre en egeninnsats for å integrere seg, inkludert å lære norsk, å forstå det norske samfunnet og lære om norsk kultur og hvilke verdier som er viktige i samfunnet (Listhaug, 2018, s.91-92).

I debatten om antall flyktninger som skulle til Norge brukte Sylvi Listhaug begrepet godhetstyranniet. Det skulle beskrive hvordan en gruppe undertrykker andre og viser hva som er det gode og moralsk riktige i politikken. Dette begrepet ble kritisert av tidligere biskop og

leder av nobelkomiteen Gunnar Stålsett. Han mente at dette begrepet her ble brukt på en kynisk måte og gjennom dette viser en forakt for det grunnleggende i vår kristne tro og vår felles humanitet, som blant annet i stor grad er knyttet til nestekjærlighet mot og overfor medmennesker. Listhaug uttalte seg også om at man må stille krav til innvandrere og at «de ikke kan bli båret på gullstol for å bli integrert i Norge». Innvandrere må gjøre en egeninnsats for å lære norsk og forstå det norske samfunnet, og lære hvilke kristne og andre verdier som gjelder og er viktige for å bli fullt ut integrert.

I den politiske debatten kom Arbeiderpartiets leder Jonas Gahr Støre stadig med kritikk av Sylvi Listhaug og hennes uttalelser om at det måtte tillates en grense på 8000 innvandrere i året som skulle være tillat. Det var andre ledere i Arbeiderpartiet og Trond Giske som ville ha færre innvandrere. Dermed var det blitt en streng linje med færre innvandrere, og på bakgrunn av dette var det usikkerhet om hva partiet egentlig ville. Listhaug mente at dette hadde å gjøre med elitens oppfatninger og meninger i samfunnet inkludert journalister som mente at det var galt å være for restriktive.

Ifølge Listhaug og forsker Asle Toje kan et høyt antall innvandrere på lang sikt føre til at nordmenn blir en minoritet i samfunnet. Dette kan igjen føre til at vår egen kultur og den kristne kulturarven kan bli svekket i konkurranse med andre kulturer som for eksempel den muslimske kultur og tradisjoner. I tillegg er den høye kostnaden for å integrere innvandrere også et stort problem for samfunnet hvis antallet øker betydelig i framtiden slik det gjorde i 2015-2016. Ifølge Listhaug vil det være en bedre strategi å ta imot færre innvandrere i Norge, og heller bruke de innsparinger dette gir til å hjelpe flyktingene i nærområdene og der hvor krig og overgrep mot befolkningen skjer. Dermed vil man kunne hjelpe svært mange flere mennesker enn ved å ta imot noen få personer til Norge for å gi dem opphold og full integrering.

Dette vil også gi en stor fordel for flyktingene som slipper å betale store utgifter til menneskesmuglere. De slipper også å foreta den livsfarlige flukten i overfylte båt- vrak over middel- havet, som også ofte vil kunne ende i katastrofe hvis båten synker. Ifølge Listhaug trenger hele asylsystemet å forbedres. Det foregår mye urettferdighet ved at noen eksempelvis forteller usannheter i intervju om at en er homofil eller har vært muslim og har konvertert til kristendom i sitt hjemland, hvor disse forholdene kan gi dødsstraff. Det er også flere som lyver om sitt opprinnelsesland eller alder for å få oppholdstillatelse i Norge. I tillegg er det asylsøkere som ikke registrerer seg i det første landet de kommer til i Europa, for deretter å siden kunne velge fritt det beste landet å søke om asyl og bosette seg i.

Innvandring og integrering er de viktigste sakene som Fremskrittspartiet har satset mye av sin politiske kapital på. Det var derfor en svært viktig posisjon som Sylvi Listhaug fikk i den borgerlige regjeringen til Erna Solberg ved årsskiftet 2015-2016, da innvandringen var på sitt høyeste og håndteringen av krisen var kritisk for regjeringen. Det var også viktig her for regjeringen å komme raskt på banen med en ny og strengere innvandringspolitikk. For Listhaug var dette en mulighet til å oppnå økt tilslutning for sitt parti i regjeringsposisjon. Økt tilslutning kunne oppnås både på det økonomiske området ved reduserte kostnader, så vel som på det religiøse og kulturelle området da færre innvandrere særlig med muslimsk bakgrunn kunne gi mindre konflikter i samfunnet som mange av Fremskrittspartiets tilhengere ville bli fornøyde med. Det er utfordrende for det norske samfunnet å sørge for at de nye innvandrerne blir godt integrert. De fleste innvandrere har en annen religion og kultur enn den kristne som er mye av grunnlaget for det samfunnet som gjør seg gjeldene her og verdigrunnlaget det bygger på, som også står i en vestlig kontekst og sammenheng.

Listhaug har i sin bok drøftet mange av disse konfliktene mellom kristne og muslimske verdisyn som hun har drøftet og kommunisert i det offentlige rom og i politiske debatter med religiøse og politiske ledere. I noen tilfeller har dette skapt et klart skille og konfrontasjon mellom Listhaugs synspunkter og meningene til partiledere og den religiøse eliten med blant annet biskoper. Hun har uttalt seg tydelig og på en skarp måte som har skapt oppmerksomhet i massemedia og det offentlige rom, og har samtidig uttalt seg kritisk til de sosialistiske partiene i det politiske landskapet som har ønsket en langt mer åpen innvandringspolitikk. Hun har også markert en avstand til eliten i samfunnet når det gjelder mange religiøse spørsmål, og særlig mot biskoper, partiledere og andre intellektuelle. Dette gjelder i mange viktige spørsmål som angår menneskerettigheter, som eksempelvis ytringsfrihet, trosfrihet, blasfemilover, tvunget ekteskap, sosial tvang og andre religiøse forhold.

Oppsummering av ideanalyse

For Sylvi Listhaug har omsorg for eldre vært svært viktig helt siden hun var barn, og hadde daglig kontakt med sin bestemor som bodde på gården hun kom fra. Under studietiden jobbet hun deltid på sykehjem og fortsatte med den gode kontakten, og lærte mye av de eldre og deres forhold. Dette fagområdet ble derfor det første og største som hun engasjerte seg i som aktiv politiker. For Fremskrittspartiet har dette også vært en av de viktigste sakene siden partiet ble startet av John Alvheim på 70-tallet blant annet fordi omsorgen for eldre var dårlig bygget ut. Gruppen av eldre er etter hvert blitt en større del av befolkningen blant annet på

grunn av at folk lever lenger og de er blitt en stor og viktig del av befolkningen, og derved også en større og viktigere velgergruppe for politiske partier de senere årene. Listhaug har med sitt personlige engasjement og sin erfaring bidratt til å sette fokus på denne saken. Ikke minst har dette også skjedd ut fra et kristent nestekjærlighetsperspektiv, hvor det er sett på som viktig å hjelpe de syke og svake til et bedre liv i samfunnet. Hun har deltatt i mange offentlige debatter om saken, og har bidratt til at det nå gjøres flere forsøk med statlig finansierte og privat eide sykehjem ulike steder i landet. Der har de andre på den politiske venstresiden vært klare på at all eldreomsorg skal være offentlig og at dette vil bli endret ved et politisk makt- skifte. Den meningsbærende eliten har uttrykt enighet med venstresiden inntil mer erfaring blir gjort med disse forsøkene. Disse verdiene som det her er snakk om knyttet til disse forholdene når det gjelder eldreomsorg har hatt stor betydning for Listhaug.

Hun har vokst opp i det såkalte «bibelbeltet» på sør- vest landet hvor hardt arbeid, nøysomhet, selvberging og kristent engasjement var viktige verdier. Hun har også tatt vare på barnetroen som har blitt sterkere senere i livet og som hun daglig bringer videre til sine barn. Disse verdiene står i kontrast til mange andre nøytrale ideer og verdier på den politiske venstresiden og innenfor den meningsbærende eliten. I disse miljøene ønskes det verdinøytralitet hvor alle verdier er likeverdige. De ønsker også blant annet at kristendommen skal ut av skoler og barnehager, og at det ikke skal være religion i det offentlige rom. Her har Fremskrittspartiet med Listhaug i spissen markert en sterk uenighet med venstresiden og eliten. Listhaug har sin bakgrunn i de frikirkelige organisasjoner som sjømannsmisjonen og indremisjonen. Hun deltok også på kristne leirer i nærområdene på Sunnmøre i sin ungdom.

I de senere årene har hun som politiker vært med på debattprogrammer i kristne og uavhengige frikirker med TV- program. Hun har også deltatt på Oslo Symposium hvor hun holdt foredrag og samtalte med folk flest som var konservative kristne. Listhaug var imidlertid uenig med eliten i den norske kirke. Hun mente at biskopene var for mye opptatt av politiske spørsmål i det offentlige rom, og var derfor ikke særlig aktiv i den norske kirke selv om hun fortsatt er svært glad i kirken på sitt hjemsted og i Ørskog der hun vokste opp.

Sylvi Listhaug viser at hun har et stort og ekte engasjement for eldreomsorg og hun har en kirkelig tilhørighet som er knyttet til uavhengige frikirker og misjonsorganisasjoner, mens hun er mindre engasjert i den norske kirke fordi hun mener at ledelsen her er for opptatt av å fokusere på politiske spørsmål. Når det gjelder familieverdier så mener hun at dette i stor grad er viktig for henne og hun er opptatt av kristne verdier som inkluderer omsorg for de syke og svake, og vise nestekjærlighet der man bryr seg om de svake i samfunnet og at man også har

med seg barnetroen som ifølge Listhaug den enkelte kan ta med seg og bringe videre til neste generasjon. Hun er også opptatt av nøysomhet, gudsfrykt, hardt arbeid og å samvittighetsfullt gjøre den gjerningen man er satt til å gjøre. Når det gjelder menneskerettigheter er hun veldig opptatt av ytringsfrihet, trosfrihet, frihet til å leve sine liv, ikke bli utsatt for sosial kontroll så man ikke blir tvunget til å gifte seg og opptre på en bestemt måte når det gjelder blant annet religiøs klesdrakt særlig for muslimske kvinner. I forhold til innvandring som er et svært viktig tema for Fremskrittspartiet ønsker hun og partiet minst mulig innvandring fordi dette gir høye kostnader for integrering og opplæring til det norske samfunnet, og det kan også bli sosiale spenninger i samfunnet på grunn av forskjeller i kultur, verdisyn og lignende. Det sees på som viktigere og bedre å hjelpe folk i nærområdene der flyktningene opprinnelig kommer fra som kan gi større effekt, og flyktningene slipper også å betale store kostnader til menneskesmuglere og det reduserer farer som flyktninger kan møte i en farefull reise som man har sett i mange tilfeller særlig i forbindelse med båter over middel- havet.

Under denne analysen har det blitt sett på fem forskjellige dimensjoner å analysere etter, og dessuten har det blitt sett på tre forskjellige idealtyper. Disse tre typene er «folk flest» som i dette tilfellet er regnet som medlemmer eller de som støtter Fremskrittspartiet og Listhaug, og de andre vil være sosialistiske partier og eventuelt også andre innvandringsgrupper som for eksempel muslimer. Den tredje gruppen er eliten, og dette kan være partiledere i den norske kirke, ledere av byråkratiet, journalister eller det kan være meningsbærende personer i den norske eliten og meningsbærende grupper i det norske samfunn.

Listhaug har en troverdig og solid kristen bakgrunn i det kristne organisasjonslivet på Vestlandet, og har brukt disse erfaringene i sitt politiske arbeid. Hun bruker også kristne symboler som er svært viktig for henne og dette viser at hun har troverdige meninger når det gjelder kristen tro, og hun ønsker å være en kristen personlighet som vil vise hva hun tror på og fortelle andre om kristne familieverdier som hun selv også praktiserer så godt hun kan. Hun ønsker å vise at hun bruker troen i det daglige liv og også deler denne med sine barn. På denne måten bruker hun troen for å leve på en riktig måte og følger opp kristne normer og verdier som hun mener er viktige i det norske samfunnet, og som vil bli enda viktigere i framtiden med det multikulturelle samfunnet og større innvandring. Her blir det stadig mer vanlig at man møter andre kulturer i sitt eget land, mens man også reiser til andre land knyttet blant annet til prosesser med internasjonalisering og globalisering i verden- samfunnet der man møter andre kulturer og trosretninger som man også må respektere og forholde seg til.

Hennes uttalelser og retorikk minner om hva som har vært vanlig i populistiske partier som har hatt stor framgang i flere Europeiske land. I andre Europeiske land er det slik at man bruker religion for å få flere tilhengere som vil stemme på sitt parti, og som syntes det er en god ide at man har en religion som er viktig og sentralt i et parti. Derfor er det mange populistpartier som har et eller annet nært forhold til den religionen som er den viktigste i den staten de lever. Religion kan her være veldig viktig for å skaffe identitet, og det kan gi sterke følelser og samhold med mange positive effekter for de partier som bruker religion i denne sammenhengen. Som det framgår her har Listhaug i større grad vist at hun har en levende tro som hun har fått med seg fra sin familie og hjem på vest- landet, og det gjør at hun kan få større tillit som politiker og at man forstår henne. Hun er flink som retoriker, men allikevel har hun vært omstridt og hun har brukt en retorikk som gir oppmerksomhet og skaper engasjement hos andre for og imot, og er veldig påståelig og har vanskeligheter med å trekke tilbake noe hun har sagt.

I forbindelse med oppsummering og ideanalyse av Listhaugs bok er det utarbeidet et analyseskjema som tar for seg de viktigste saksområder som boken omhandler. Disse såkalte dimensjoner kan også kalles fagområder og er delt opp i fem dimensjoner: eldreomsorg, familieverdier, kirkelig tilhørighet, menneskerettigheter og innvandring. For hver av disse dimensjonene vil det bli drøftet de idealtyper som er nevnt i boken, og som er vanlig å bruke av populistiske partier både i Norge og utlandet. Disse idealtypene er delt inn i de vanlige inndelingene som brukes i populistenes retorikk i form av henholdsvis «folk flest» /tilhengere av Fremskrittspartiet, de andre og eliten. Det vil også bli vurdert hvilke variabler som skal drøftes for hver av idealtypene innen de forskjellige dimensjonene som vurderes.

Når det gjelder eldreomsorg inkluderer det to variable; en fullstendig offentlig organisering eller en privat organisering som kommer i tillegg til det offentlige. Det vil også bli vurdert behovet for solidaritet som ytes gjennom det offentlige med de svakeste, i forhold til selvhjelp og delvis assistanse fra hjemmehjelp for de gamle som ønsker å bo hjemme lengst mulig. Sylvi Listhaug var i en periode ansatt i Oslo kommune med ansvar for eldreomsorg, og hun hadde en lang erfaring helt fra hennes barndom med dette der hun også var i tett kontakt med sin bestemor helt til hun døde. Mens hun var i Oslo kommune satte hun i gang prøveprosjekt for å videreutvikle sykehjemmene ved å inkludere private eiere som kunne tilby bedre og mer kostnadseffektive tjenester, og som også kunne tilby bedre og mer kost- effektive tjenester for å følge opp og dekke den enkelte beboers behov. Sylvi Listhaug er i 2019 blitt ansatt som eldre- og omsorgsminister i den nåværende Høyre- ledede koalisjons- regjeringen, og hennes

forsøk med reorganisering av eierskap og drift av sykehjem er nå videreført i flere kommuner i Norge hvor man utvikler videre både privat eierskap og drift i konkurranse med de offentlig kommunalt eide sykehjem. På dette området ønsker Sylvi Listhaug og Fremskrittspartiet å satse på større konkurranse mellom private og offentlige institusjoner, på samme måte som man har gjort med barnehageutbygging i Norge de siste ti årene. Å prioritere utviklingen av eldreomsorg i Norge er en av de viktigste politiske målsetninger for Fremskrittspartiet. Denne politikken som Fremskrittspartiet ønsker å utvikle står i kontrast til det som de andre sosialistiske partier og eliten blant meningsbærerne i Norge ønsker, i form av en eldreomsorg som kun er det offentliges ansvar.

Når det gjelder familieverdier i analyseskjemaet er det sett på variabler som kan være kristne verdier i forhold til verdslige eller nøytrale verdier. Sylvi Listhaug har fortalt mye i sin bok om hennes kristne bakgrunn og kristne engasjement i samvær med sin bestemor og andre i familien ved siden av venner på hjemstedet. Hun sier at hun i sitt voksne liv har tatt vare på sin barnetro og viderefører denne troen til hennes barn i neste generasjon ved å bruke de samme aftenbønnene og delta i andre kirkelige aktiviteter. Hennes ønske er at de kristne familieverdiene skal bringes videre og være en naturlig del av det samfunnsengasjementet hun har, og også skal være en naturlig del av den identitet som er vanlig for folk flest i Norge. Hun ønsker å bruke dette som en markør for de kristne verdiene for «folk flest», som også er et slagord for mange i Fremskrittspartiet. Disse kristne familieverdiene er også viktige for aktive medlemmer inkludert ledere i den norske kirke og andre kristne menigheter. Når det gjelder de andre sosialistiske partiene på venstresiden ønsker man at verdiene skal være mest mulig verdslige og nøytrale særlig i det offentlige rom hvor man nå også har gjennomført et skille mellom kirke og stat, ved siden av at man i den offentlige skole og barnehage i hovedsak går inn for og praktiserer gjennomføring av verdslige og nøytrale familieverdier.

De variable som er knyttet til kirkelig tilhørighet er enten knyttet til statskirken eller frikirken/misjonsorganisasjoner. Listhaug har i sin bok skrevet mye om at hun hadde mest å gjøre med misjonsorganisasjoner. Dette gjaldt både i sjømannsmisjonen sammen med sin bestemor, og senere da hun var mer engasjert i ungdomsleirer innenfor lokale misjonsorganisasjoner. I de senere årene har Sylvi Listhaug deltatt i flere frikirkelige organisasjoner slik som deltakelse i Oslo Symposium, og har deltatt i debatter arrangert av frikirkelige misjonsorganisasjoner. Når det gjelder hennes kontakt med ledere i den norske kirke så har hun i debatter vært svært kritisk til noen norske biskoper, som hun mener har engasjert seg for mye i politiske spørsmål hvor hun har vært uenig. Hun mener også at noen av biskopene har vært for lite kritiske til

forfølgelse av kristne i muslimske land og ytringsfrihet, inkludert karikaturtegningen av profeten Muhammed i offentlig presse. De som her blir sett på som de «andre» sosialistiske partiene er i hovedsak tilhengere av statskirken eller religiøst nøytrale. Muslimene er tilhengere av sin egen religion, og aksepterer i hovedsak ikke at noen av deres egne trosfeller noen ganger konverterer til andre religioner.

Når det gjelder menneskerettigheter vurderes det som viktig av Listhaug at menneskerettigheter blir fulgt i alle land, inkludert de som er vestlige og muslimske. I de fleste vestlige land følger man i hovedsak menneskerettighetene, og gir individet stor frihet under ansvar. I mange muslimske land er denne friheten sterkt begrenset, og blir ikke fulgt slik den er definert av FN. Listhaug har i sin bok spesielt definert ytringsfriheten som en spesiell dimensjon som er svært viktig og etterfølges av folk flest i de fleste vestlige land. Når det gjelder muslimske land er menneskerettighetene ofte begrenset og blir ikke tolerert, og man blir ofte straffet uten lov og dom. Dette gjelder også mange innvandrere som kommer fra land som har andre begrensninger enn det som er vanlig i vestlige land på dette området. Kirkeledere inkludert biskoper i vestlige land vil i all hovedsak respektere menneskerettighetene, da mange av disse rettighetene kommer fra den kristne tro slik den er forkynt og nedskrevet i bibelen.

Ifølge Sylvi Listhaug er det viktig at innvandringen er så lav som mulig, da det å ta imot og integrere innvandrere er svært kostbart på det nasjonale plan i Norge. En langt mer kost- effektiv måte å hjelpe langt flere flyktninger på er å hjelpe de til å kunne etablere seg i nærområdene der flyktingene opprinnelig har sin bakgrunn og kommer fra. Det å ta imot et stort antall innvandrere vil også gi en stor utfordring i forhold til og når det gjelder å få til en best mulig integrering i samfunnet. En høy grad av innvandring kan gi utfordringer med hensyn til at det oppstår kulturforskjeller som kan gi seg utslag i dannelsen av ghettos, og det kan gi utfordringer i forhold til kriminalitet hvis en stor del av de som kommer ikke tilpasser seg landet de kommer til. Denne mangelen på tilpasning kan gi problemer med kriminelle gjenger som utnytter frustrasjon og misnøye særlig blant arbeidsledige innvandrere som er frustrerte og misfornøyde, slik situasjonen har vært i deler av Sverige over lengre tid. Som innvandringsminister var hun også på besøk utenfor Stockholm i Sverige for å se på disse forholdene.

En annen viktig mulighet for å redusere innvandringen er å øke utviklingshjelp til de landene og i områdene hvor flyktingene opprinnelig kommer fra. Ifølge Listhaug er det også en betydelig utfordring med blant annet tvangsekteskap, sosial kontroll og omskjering av unge

kvinner som kan gi store menneskelige lidelser og ikke er i pakt med norsk lov. De fleste av de forholdene som er nevnt er en viktig del av Fremskrittspartiets retorikk som brukes i kommunikasjon med folk flest innen Fremskrittspartiet.

Når det gjelder de andre partiene, det vil si på sosialistisk side, så ønsker de en høyere innvandring til de velstående landene i vesten da dette er i tråd med FN og andre internasjonale organisasjoner sine ønsker om at de rike landene skal ta imot flere innvandrere inkludert kvoteflyktninger. De sosialistiske partiene har også et ønske om å være solidarisk med flyktninger som ofte kommer fra nød, krig og dårlige forhold, der det kan være stor fattigdom og politisk uro som folk rømmer fra for å kunne oppnå, få og skape seg et nytt og bedre liv. Det er også ønske om å øke innvandringen fra kirkens ledere og biskoper, og å kunne bidra til at man kan hjelpe flest mulig både i nærområdene og i de landene hvor det er krig og uro.

7. Studier av populisme i ulike andre Europeiske land

Det kan se ut til at demokratiet som i en årrekke har vært regnet som den styreform som skulle gjøre seg gjeldene for velutviklede samfunn i den vestlige verden i etterkrigstiden i økende grad er under press på en måte som ikke har gjort seg gjeldene tidligere i denne perioden. Utfordringene står i kø for demokratiet, og det er sett på å være avstand til makta (Schuff, 2019, s.3). Folkevalgte statsledere som undergraver demokratiske friheter og polarisering av ordskifte gjør seg gjeldene her. Stormakter som påvirker valg i andre land- og på den andre siden populistisk nasjonalisme og proteksjonisme (Schuff, 2019, s.3). Globalt har demokratiet vært i motvind det siste tiåret, etter at den arabiske våren frøs til. Brexit illustrerer utfordringene (Schuff, 2019, s.3). Folkets ja kan forstås som en protest mot outsourcingen av makt til Brussel. Den uavklarte situasjonen nå viser hvor vanskelig det er å la folk flest avgjøre kompliserte spørsmål som selv de på innsiden av det politiske og administrative systemet sliter med å forstå konsekvensene av (Schuff, 2019, s.3).

Globalisering og multi- nasjonalitet har vært internasjonale hovedtrender gjennom hele etterkrigstiden. Som system har globaliseringen sikret gjensidig kontakt og avhengighet mellom land på tvers av jordkloden, virket stabiliserende og fredsskapende- og med det lagt grunnlaget for bred økonomisk vekst (Grandhagen, 2019, s.16). Den har vært sterkest i den industrialiserte verden, men har også dratt med seg fremvoksende økonomier- noe Kina er det beste eksempelet på. Utvilsomt har også globaliseringen åpnet muligheter for en del av

verdens minst velstående land- i alle fall sammenlignet med alternativet- en rendyrket proteksjonisme fra verdens rikeste land (Grandhagen, 2019, s.16).

Den økende samhandlingen og kontakten mellom de ulike delene av verden i og knyttet til globaliseringsprosessen har også i stor grad vært med og bidratt til å muliggjøre denne internasjonale utviklingen på tvers av ulike land og regioner som populistene er i opposisjon til, og at man i så stor grad har fått mulighet til å ha frihandel har vært viktig som premisse for det globale handelsregimet som har vokst fram og de hovedprinsippene man her vektlegger. Det ser ut til å være en utvikling som vil kunne fortsette, til tross for at det har blitt stilt spørsmålstegn ved disse forholdene knyttet til globalisering blant annet i forbindelse med brexit- avstemningen i Storbritannia der man trakk seg ut av den Europeiske union. Det samme gjelder ved valget av president Donald J. Trump til president i USA, som er svært kritisk til denne frihandelen som her gjør seg gjeldene og at den i stor grad går utover USA som har et stort handelsunderskudd overfor utlandet og blant annet til den store verdensøkonomien Kina.

Det at globaliseringen har åpnet muligheter for en del av verdens fattige land og ulike deler av verden har nettopp paradoksalt nok vært hovedankepunktet for globaliseringsmotstanderne i USA og Europa: De mener globaliseringen har skylden for at arbeidsplasser har gått tapt og at lønningene er lave. Noe sant er det sikkert, men det er lett å komme med slik kritikk når man ikke kjenner hva konsekvensene av alternativet- proteksjonisme- ville vært gjennom de siste 70 årene (Grandhagen, 2019, s.16).

Blant annet i forbindelse med framveksten av det moderne samfunnet fratas stadig flere mennesker et yrkesfelleskap. Det hører med til den fragmenteringen, oppsplittingen, midlertidiggjøringen og individualiseringen som finner sted under globaliseringen, og som medlemmene av prekariatet rammes av (Stålsett, 2017, s.83). Deres opplevelse av det internasjonale samfunnet er at det er ustabil og diffust. «Spenninger innad i prekariatet setter folk opp mot hverandre og forhindrer dem i å innse at det er økonomiske og sosiale strukturer som produserer felles sårbarhet, konkluderer Standing (Standing, 2014, s.65 i Stålsett, 2017, s.83). Dette kan gi resignasjon snarere enn solidaritet og kampvilje. Og det kan gjøre prekariatet farlig for demokratiet; En ting er at det knapt bryr seg om å stemme ved valgene (Standing, 2014, s.16 i Stålsett, 2017, s.83). Verre er at mange dras mot populistiske politikere og nyfascistiske holdninger. I de senere tiårene har mange land i Europa opplevd en markant nasjonalistisk og autoritær høyredreining i politikken (Bjurwald 2011 i Stålsett, 2017, s.83), med framgang for partier som Nasjonal Front i Frankrike, Alternativ for Tyskland, Sverige- demokraterna, Gyllent dagry i Hellas, UKIP i Storbritannia og Victor Orbans makt-

overtakelse i Ungarn (Stålsett, 2017, s.83). Valget av mangemilliardæren Donald J. Trump til USA` s president i 2016 kan paradoksalt nok tolkes i samme retning. George Monbiot trekker i en avis kommentar i The Guardian linjen fra Trump- seieren via Thatcher og Reagan tilbake til Hayek (Stålsett, 2017, s.83- 84).

Minst like alvorlig som antiglobaliseringen er svekkelsen av det multinasjonale samarbeidet. Også her er Trumps USA selve anførerer (Grandhagen, 2019, s.16). Trump har trukket USA ut av både Paris- avtalen om klima og miljø og TPP- avtalen om økonomisk samarbeid i Stillehavsområdet. Han reduserer kraftig USAs bidrag til FN og er sterkt kritisk til EU og de økonomiske institusjonene WTO, IMF og verdensbanken (WB), og han sår betydelig tvil om NATO som kollektiv sikkerhetsinstitusjon (Grandhagen, 2019, s.16). I sum er dette en utfordring og trussel til ideen om at «sammen står vi sterkere» - en ide som har gjennomsyret vår del av verden gjennom mange tiår. Den populistiske Trump evner selvfølgelig ikke alene å velte multinasjonalt samarbeid mellom og på tvers av land og regioner, men hans påvirkning bør ikke undervurderes (Grandhagen, 2019, s.16). Over tid blir det vanskelig å enes om klimamål mellom andre land, hvis USA ignorerer sitt ansvar. Det blir heller ikke enklere å håndtere en volatil verdensøkonomi uten felles sterke økonomiske samarbeidsinstitusjoner (Grandhagen, 2019, s.16). Og når den populistiske Trump på høyresiden sår tvil om NATOs sikkerhetsgarantier, kan det sette dype spor i en allianse som bygger på nettopp det. Resultatet av antiglobalisering og mindre multi- nasjonalitet blir som det framgår her en annerledes verdensorden (Grandhagen, 2019, s.16).

For de små landene i verden som Norge er denne utviklingen ytterst alvorlig. Små land blir kasteballer i et spill mellom de «store gutta», og forutsigbarheten blir lav- og med det næringslivets risikovilje (Grandhagen, 2019, s.16). Den påvirker også politikken i enkeltland, eksempelvis som det har vist seg i Sverige med Sverige- demokraterna og Jimmie Åkesson som en sentral lederfigur som blant annet hadde valgmøter i Oslo, og som det framgår her også i Norge der populismen vil kunne vokse fram i større grad i kjølvannet av denne utviklingen. Fremskrittspartiet og Sylvi Listhaug har også fremmet sine populistiske synspunkter i økende grad her i denne sammenhengen.

USA er her et tilfelle i den vestlige verden der moderniteten gjør seg gjeldene, og der religion også fortsatt er med og spiller en sentral og viktig rolle i det enkelte menneskets liv fra fødsel til død og "vugge til grav" som det uttrykkes. Her er det også en rekke ulike kirkesamfunn som gjør seg gjeldene og holder troen oppe hos den enkelte, og dette har også sin bakgrunn i ulike samfunnslag hvor det blant annet er negrospirituals og den svarte delen av befolkningen

med det tradisjonelle slavesamfunnet har vært viktig for blant annet menigheter og religiøst liv. At det er ulike religiøse retninger her som b.la. Baptister, Metodister og ikke minst Pinsevenner som vokste fram som en sentral bevegelse knyttet til Azusa- kirken og bevegelsen her på vestkysten i Los Angeles har vært viktig og sentralt for at religion og kristendommen som det framgår her gjør seg gjeldene og er med og spiller en viktigere rolle i større grad i Amerikaneres liv enn Europeeres. Her er det også en religiøs kompleksitet som gjør seg gjeldene og er tilstedeværende i samfunnet og det er mange ulike retninger som det blir sluttet opp om i landet som har blitt betegnet blant annet som "the melting pot", der ulike samfunnsgrupper er representert fra forskjellige deler av verden. Det har også vært stor innvandring til landet her som også har og uttrykker tilknytning til religion gjennom at det har "In God we trust" på pengemengden og dollarseddelen som her gjør seg gjeldene nasjonalt.

Denne posisjonen kan ha blitt utfordret i nyere tid knyttet til presidenten som nå gjør seg gjeldene og Donald J. Trump som går inn for og fremmer en populistisk politikk, med blant annet sin "America First" retorikk som han også fremmet og gikk inn for i innsettelsestalen i Washington DC. Her vektlegger han at landet skal ta vare på sine egne nasjonale interesser til og overfor omverdenen og vil redusere frihandelen blant annet ved å starte handelskrig mot Kina, og hindre fri innvandring og migrasjon som kommer til uttrykk ved forhold som at han vil bygge en mur mot Mexico og de landene som er sør for USA i Latin Amerika.

Han er også i stor grad kritisk til Islam og muslimer som han anser å være i opposisjon til og overfor vestlige verdier og de normene som gjør seg gjeldene her i denne delen av verden, der han blant annet har utløst innreiseforbud fra en rekke land som har denne religionen. Allikevel har han sett på tradisjonell kristendom og kristne verdier i stor grad som viktig og han har også en stor del av sitt velgergrunnlag i tradisjonelle konservative kristne miljøer, der blant annet abortspørsmålet og tradisjonelle kristne verdier knyttet til forhold som eksempelvis homofili sees på som viktig for denne gruppen.

Donald J. Trump fridde uhemmet til kristne velgere i USA i 2016 ved å løfte fram Israel og abortsaken. Han kommer til å gjøre det samme for å sikre gjenvalg i 2020 (Simones, 2019, s.4). Religiøs kompleksitet er her som det framgår et omstridt spørsmål og det er noe som kan skape konflikter og bruddlinjer i det globaliserte samfunnet og på verdens- plan og nivå, som har vokst fram knyttet til det moderne samfunnet i nyere tid og spesielt i etterkrigstiden med velferds- samfunnene fra den siste delen av 1900- tallet og tiårene som gjorde seg gjeldene her og framover på 2000- tallet.

Dette var også noe som Samuel P. Huntington fremmet i sin tese om "the clash of civilizations", der han uttrykte med utgangspunkt i syv ulike sivilisasjoner at bruddlinjene mellom sivilisasjonene ville gå her, og det ville bli et vesten og den kristne sivilisasjonen mot blant annet andre deler av verden i Østen og i stor grad den islamske og muslimske sivilisasjonen.

Slike forhold er også noe som presidenten i USA Donald J. Trump her som det framgår har vektlagt og på den måten kan det hevdes at man her får opp en selvopppyllende profeti og at det blir et vesten mot resten, og at han her er premissgivende for denne utviklingen og hvordan religion her blir brukt i moderne samfunn og for å kunne få opp og skape dette fiendebilde som Huntington fremmet i tesen som kom på 90- tallet. Denne var også et svar på et skrift og et verk av Bernhard Lewis som er en kjent og verdensberømt islam- forsker, og han har også skrevet verket "Who are we" knyttet til Amerikas rolle i verden som sees på å være en vestlig og kristen sivilisasjon. Dette er også et eksempel på hvordan populistiske bruker religion og det har også blitt sentralt og viktig knyttet til framveksten av den populismen som har gjort seg gjeldene i den vestlige verden med stor oppslutning der de har blitt viktige partier politisk i sine respektive hjemland, blant annet i kjølvannet av brexit- avstemningen i Storbritannia og ved valget av eiendomsmogulen og milliardæren Donald J. Trump til president i USA.

Her har det blitt lignende bevegelser i en rekke Europeiske land som i Italia der Lega Nord- bevegelsen har fått regjeringsmakt. Det er også tilfelle med blant annet Sverigedemokratene hvor Jimmie Åkeson er en sentral leder, i Ungarn med Fidesz- partiet og Victor Urban, i Frankrike med Marine Le Pen og Nasjonal Front og i Nederland med Geert Wilders og Frihetspartiet. Typisk for disse bevegelsene er at de bruker religion og de vestlige kristne verdiene først og fremst som en identitetsmarkør til og overfor omverdenen og utviklingstrekk som gjør seg gjeldene her, og da spesielt til og overfor muslimer og den islamske religionen, og de vil stenge denne ute og bevare den etniske hvite kulturen og rasen med de kristne verdiene som gjør seg gjeldene her i det moderne samfunnet i vesten.

I Europa bruker politikere kristne verdier for å hindre muslimsk innvandring. Statsminister Victor Orban i Ungarn er den som har dratt det lengst (Simones, 2019, s.4). Dette er også knyttet opp mot samfunnsutviklingen som gjør seg gjeldene med globaliseringen som har bidratt til blant annet folkeforflytninger og migrasjon, der mennesker med ulik kulturell bakgrunn og etnisitet kommer i kontakt med hverandre. Dette er noe som disse populistiske strømningene her reagerer på, og de ønsker å bevare den kristne og vestlige kulturarven

overfor de andre delene av verden som de ser på å være fremmedelementer overfor blant annet den kristne og vestlige delen av verdensamfunnet. Dette er også noe som det er blitt forsket på av sentrale religionsosologer og blant annet Olivier Roy har vært viktig i denne sammenhengen som en islam-forsker, og han har vært med som redaktør i et sentralt forsknings-verk knyttet til dette temaet i form av "Saving the people- How populists Hijack religion" og andre viktige bidrag på dette feltet.

De viktigste nye populistpartiene i Europa i etablerte demokratier har vært i hovedsak høyre-partier. De har basert sin appell på teorien om at de homogene gode folk kalt såkalt «oss» lider på grunn av handlingene oven- ifra eliten og nedenfra av mange forskjellige såkalte andre grupperinger (Marzouki & McDonnell, 2016, s.2). Populistene uttrykker en sterk moralsk fordømmelse i å skille mellom de gode «oss» og de dårlige «dem». Ved å definere begge disse kategoriene spiller religiøs identitet ofte en viktig rolle (Marzouki & McDonnell, 2016, s.2). Populistene kan anvende en blanding av nasjonalitet, etnisitet, klasse, regionalitet og religiøs identitet for å definere hvem som tilhører kategoriene «oss» eller «de andre».

Denne bruken av religiøs identitet reiser en del spørsmål om hvordan populistene samarbeider med kirkelige autoriteter (Marzouki & McDonnell, 2016, s.2). Disse autoritetene kan være deler av eliten i samfunnet, og hvordan kirkelige ledere reagerer på deres bruk av religion. Dette forholdet har blitt lite analysert tidligere i litteraturen inkludert hvordan populistene definerer «vi» og «de andre» i form av deres religion, og hvordan populistene definerer «oss» og «de andre» i forhold til religion og i forholdet mellom kirkene og populistene (Marzouki & McDonnell, 2016, s.2).

Generelt vil populistene fokusere mye mer på å tilhøre enn å tro på religion, det handler om to hovedbegreper i form av å gjenskape og å kjempe for religion. Dette har i hovedsak å gjøre med religiøs identitet eller tradisjoner og symboler heller enn en teologisk doktrine med regler og handlinger (Marzouki & McDonnell, 2016, s.2). Denne gjenvinningen krever en kamp mot to grupper som er fiender av folket. Den ene gruppen er eliten som ser bort fra betydningen av religiøs arv, og de andre som prøver å påtvinge sine religiøse verdier på den opprinnelige befolkningen (Marzouki & McDonnell, 2016, s.2). Populisme foreslår en analyse som er laget for å gi svar på tre essensielle spørsmål: Hva gikk galt? Hvem er skyld i det? Og hva skal gjøres for å reversere situasjonen? For populistene kan svarene i hovedsak summeres opp som følger: regjeringen og demokratiet som skulle reflektere folks vilje har blitt okkupert, forstyrtet og utnyttet til deres egne interesser av eliten og «de andre» har skyld i den

nåværende situasjonen, og folket må bli gitt tilbake deres rolle som rettferdige og suverene før det er blitt for sent (Marzouki & McDonnell, 2016, s.3).

Mens populistene taler om en pågående dom tilbyr de også frelse gjennom bedre løsninger. Populistene og deres ledere tilbyr folket forbedringer etter en reise hvor de må ofre noe, samtidig som de forteller folk at det som er galt i landet ikke er deres feil (Marzouki & McDonnell, 2016, s.3-4). Derimot er det «oss» de gode borgerne som er de primære ofrene for det eliten og de andre står for og mener. Ifølge høyrepopulistene mister folk deres egen identitet på grunn av fenomener som eliten støtter, slik som globalisering, emigrasjon og multi- kulturalisme (Marzouki & McDonnell, 2016, s.4). Populistene ønsker å overtale de til å gå tilbake til de tidligere tilstandene gjennom en kulturell gjenoppvåkning og gjenerobring, for å komme tilbake til de tilstandene som var før og uten disse fenomenene. Ved å be om slike handlinger av høyrepopulister blir dette koblet mot forsvar for egne religiøse identiteter og symboler, som blir sagt å være truet av elitene og andre (Marzouki & McDonnell, 2016, s.4).

Denne restaureringsdiskusjonen av populistisk er basert på konsept og kultur som et sett av koder. Disse kodene er enkle og lette å gjenkjenne for å skille mellom folket og de andre (Marzouki & McDonnell, 2016, s.4). Derfor har høyrepopulister også deltatt aktivt i kampanjer for å forsvare lokale plasser og bygninger for å beholde de religiøse symbolene i offentlige rom, det vil si i kirker og katedraler. I de fleste europeiske land har høyrepopulistiske partier kjempet mot konstruksjoner av moskeer og /eller minareter ved å argumentere at de er en trussel mot renhet og integritet til det lokale samfunnets historie og identitet (Marzouki & McDonnell, 2016, s.4). I tillegg kan moskeene bli antatt å inkludere fremtidige terroristaktiviteter. Definisjonen av «de andre» er definert som fjernt fra folket og har en identitet, oppførsel og tro som ekskluderer dem fra å bli betraktet som en naturlig del av samfunnet som er formet av folket, det vil si «oss» (Marzouki & McDonnell, 2016, s.5).

For høyrepopulister er muslimer antatt å ville påtvinge deres religiøse verdier og tradisjoner på folk som del av en såkalt islamsk plan. I tillegg blir det sagt at muslimene får støtte fra liberale eliter som alltid blir påstått å favorisere minoriteters rettigheter heller enn folkets rettigheter (Marzouki & McDonnell, 2016, s.5). Ideer om invasjon, infiltrasjon, konspirasjon, erstatning og igangsetning av irreversible kriser representerer nøkkelsetninger i populistenes forestillinger. Alle disse forhold er til stede i de frigjøringsprosessene som gjør seg gjeldene i den islamiseringsprosess som høyrepopulistene mener foregår innen mange vestlige demokratier (Marzouki & McDonnell, 2016, s.5). Selv om populistene hevder at enhver plass

eller kategori av befolkningen kan bli utsatt for islamisering, så fokuserer de spesielt på skoler og relasjoner mellom kjønn. Religiøse tradisjoner av innfødte barn blir respektert mindre og mindre, og barn risikerer å bli hjernevasket av radikale islamister som ønsker at skolene skal fremme deres tro og praksis (Marzouki & McDonnell, 2016, s.5). Det finnes mange eksempler på muslimsk praksis som kan komme i konflikt med lokale tradisjoner. Det er også mange argumenter mot Islam og deres religiøse tradisjoner som barn og voksne utsettes for, og dette er det debatt om i de fleste Europeiske land (Marzouki & McDonnell, 2016, s.6).

I alle landene som diskuteres nedenfor er det et offisielt skille mellom religion og politikk, selv om den spesielle form og historie til dette forholdet varierer signifikant fra stat til stat. Alle vestlige samfunn har blitt sekularisert i større eller mindre grad (Marzouki & McDonnell, 2016, s.7). Mens sekulariseringen i Frankrike, Storbritannia og Nederland er et vel avansert fenomen er tilsvarende endringer mindre i andre land på grunn av en sterkere posisjon for kirken som gir større nivå for religiøsitet eller levende religiøs praksis. Forholdet som populistbevegelser har til religion er svært ujevn og har variert over tid (Marzouki & McDonnell, 2016, s.7). I de fleste tilfellene som er nevnt nedenfor er det en økt tilslutning til religion som hendte på slutten av 1990- tallet og begynnelsen av 2000- tallet. Før denne perioden inkluderte høyrepopulistiske partier et betydelig antall av medlemmer som var i opposisjon til tradisjonell tro og kirkeledere (Marzouki & McDonnell, 2016, s.7).

Siden mange kirkeledere antas å være en del av samfunnets elite og at de vanligvis står for og fremmer holdninger om nødhjelp og bistand, er det mange åpenbare grunner til hvorfor høyrepopulister kunne komme i konflikter med kristne kirker mens de samtidig forsvare dens symboler. Den studien som er gjort inkluderer en rekke forskjellige temaer som man har fått evaluert for å kunne gi sammenlignbare analyser og for å se hvordan høyreving- populistene gjør bruk av religion i vestlige demokratier (Marzouki & McDonnell, 2016, s.8). Følgende spørsmål ble stilt: forstår populistene begrepet folket eller vi i begrepene religiøsitet, identitet og verdier, og hvordan er dette uttrykt? foreslår populistene seg selv som politiske forsvarene for religiøst definerte «folk» mot religiøst definerte «andre»? og hvordan er forholdet mellom kirkelige autoriteter og populistene, og har de endret seg over tid?

I Østerrike fokuseres det på et av de mest suksessfulle høyrepopulistiske partiene i Europa over de siste 30 årene kalt FPØ. Partiet beveget seg fra å være negative til kirken og deres ledere til å bli tilhengere av kristne verdier og tradisjoner (Marzouki & McDonnell, 2016, s.9). De refererer til at kristendommen er sentralt for partiet og brukes aktivt og instrumentalt av partiet for å gi mer vekt til en anti- islamsk agenda. Denne agendaen er basert på at Islam

er en trussel for den nasjonale sikkerhet, og for overlevelse av Østerrikes kulturelle identitet (Marzouki & McDonnell, 2016, s.9).

I Sveits har nyheten om den antatte islamske invasjonen blitt et viktig tema for det sveitsiske populistpartiet SVP. De har gått imot en politikk for integrering og assimilering av muslimer, og bruker religion som en identitetsmarkør som vist av betydningen de legger på å ha nasjonale symboler som korset i det Sveitsiske flagget. (Marzouki & McDonnell, 2016, s.9). Når det gjelder SVP` s rolle i anti- minaret kampanjen har selskapet undersøkt argumentene som har gjort at partiledere er i støtte for et nytt valg, og forklarer hvorfor katolske og protestantiske kirker og kirkeledere er motstandere av dette.

I Nederland har to populistiske partier oppnådd den største grad av valgsuksess fram til nå (Marzouki & McDonnell, 2016, s.9). Istedenfor å bruke religion som en måte å definere de ordinære folk, har partiet brukt religion hovedsakelig for å definere de som ikke tilhører folket og betegnes som «de andre». Lederens posisjon når det gjelder moralske forhold kombinerer elementer av liberalisme og konservatisme (Marzouki & McDonnell, 2016, s.9) Som kontrast til dette har PVV` s uttalelse om Islam vært veldig klar når det gjelder islamisering. Partiet har også et komplekst forhold som det dyrker i forhold til jødedom og Israel (Marzouki & McDonnell, 2016, s.10).

I Frankrike er det populistiske Nasjonal Front sitt konsept om religion plassert i en krysning mellom flere tradisjoner. Det argumenteres at mens partiet har et mer avslappet forhold til abort og homofilt ekteskap, så har det beholdt anti- immigrasjonspolitikken de har hatt siden slutten av 70- årene (Marzouki & McDonnell, 2016, s.10) I løpet de siste 50 årene har fienden i større grad blitt definert som muslimer heller enn migranter. Kategorien av religion og kultur har derfor blitt erstattet av rase (Marzouki & McDonnell, 2016, s.10). Nasjonal Front forsvarer kristendom som en identitetsmarkør heller enn en tro med et sett av verdier. Partiet har hatt et flersidig og vekslende forhold til den katolske kirke, siden det har kritisert kirken både for å være del av den etablerte elite og for å ha en tendens til å ha støttet venstresidens verdier på emigrasjon (Marzouki & McDonnell, 2016, s.10).

I Storbritannia har det blitt analysert forholdet til religion i tre veldig forskjellige britiske populistiske småpartier. Tilfellet partiet Respekt som aktivt kultiverer støtte fra britiske muslimer viser at venstrepopulister også kan bli fristet til å gjøre strategisk bruk av religion (Marzouki & McDonnell, 2016, s.10). UKIP har konstruert en sterk forbindelse mellom dets anti- immigrasjons linje og antimuslim agenda. De gir ikke religion en sentral plass i deres

program (Marzouki & McDonnell, 2016, s.10). I det ekstreme høyrepartiet BNP har partiet gjort mye når det gjelder å utforske muligheten for religion, særlig i sin definisjon av «de andre». De beholder en heller sekulær basis og definerer ikke klart «folk» som kristne (Marzouki & McDonnell, 2016, s.10).

I etter- kommunist tiden i Polen har de polske populist- partiene gått i retning av en innover- vendt og nasjonal- sentrisk katolisisme. Begge partiene har basert seg på religiøse verdier og identiteter for å skille mellom de «gode» folkene og de «onde» elitene (Marzouki & McDonnell, 2016, s.10). Disse partiene brakte skillene mellom åpen og stengt katolisisme inn i hovedstrømmen av partipolitikk. Det gjenstår å se om det polske partisystemet har konsolidert seg langs de nye linjene med konkurranse, og dette er og forblir en åpen debatt i Polen for tiden (Marzouki & McDonnell, 2016, s.10).

I Ungarn argumenteres det mot et sterkt forhold mellom populisme og religion, hvor høyrepopulister har holdt deres distanse fra katolske og protestantiske kirker. Men selv i sammenheng med et sterkt sekularisert samfunn har både det regjerende høyrepopulistpartiet Fidesz og det ekstremt- høyre partiet Jobbik innført noen kristne referanser og symboler i deres retorikk og politikk (Marzouki & McDonnell, 2016, s.11). Begge partier forstår og godkjenner kristendom innen rammeverket til en etno- nasjonalistisk forståelse av det Ungarske folk og deres avvisning av migranter og rom- folk. Ungarsk populisme i seg selv kan bli forstått som en nasjonalistisk surrogat- religion (Marzouki & McDonnell, 2016, s.11). Ungarns Viktor Orban- som vil framstå som det kristne Europas fremste beskytter uttrykker: - Ungarerne ønsker å stanse innvandring. De har bedt Fidesz forsvare det kristne Europa, sa han i seierstalen (Bratberg, 2019, s.2). I Ungarn, sa Victor Orban, lederen for regjeringspartiet Fidesz at «Ingen skal komme her og true det viktigste vi har: Gud og fedreland». I Italia og Ungarn er det her ledere av partier som står langt til høyre i det politiske landskapet, og de har holdt kristendommen som en fane på partienes vei til Brussel (Bratberg, 2019, s.2).

Populisternes bruk av religion som identitetsmarkør mobilisert for politiske formål i Italia ved Lega Nord- bevegelsen

Italias visestatsminister og innenriksminister Matteo Salvini har fått mye kritikk for hvordan han har brukt rosenkransen, kors og Jomfru Maria i sin valgkamp. På et folkemøte i Italia før EU- valget kysset han en rosenkrans og sa: -De kritiserer meg for at jeg kysser rosenkransen

som jeg blir gitt i gave, men det som gjør meg sint er når de fjerner krusifiksene fra skolene, når de fjerner jula, julekrybben og jesusbarnet, sa Salvini. (Bratberg, 2019, s.2).

I Italia har Lega Nord som blir definert som et populistisk parti helt klart brukt religion for politisk gevinst. Særlig siden år 2000 har partiet definert deres folk som nord- Italianere som er knyttet til deres katolske arv (Marzouki & McDonnell, 2016, s.9). Deres farlige såkalte «andre» er muslimske migranter som prøver å påvirke deres egne tradisjoner og lover gjennom islamisering, og forholdet til kirken har gått fra ren konfrontasjon i 1990 til å godta gjensidig anerkjennelse av hverandres rolle og midlertidig enighet om en rekke forhold til tider i løpet av 2000- tallet. Deretter beveget de seg mot et mer konfronterende forhold etter Matteo Salvini tok over som leder på slutten av 2013 (Marzouki & McDonnell, 2016, s.9).

Lega Nord i Italia representerer et klart eksempel på et høyre- ving populist parti som har brukt religion for å definere «folket» og «de andre». Dette har særlig vært tilfelle siden år 2000 da Lega Nord kontinuerlig har definert seg selv som frelseren av et kulturelt og katolsk «folk» fra nord i Italia (McDonnell, 2016 s.13). Regionen er her sagt å være under trussel av muslimske immigranter fra sør som ønsker å dominere den innfødte og lokale befolkningen nedenfra. Ved å bruke muslimske migranter som søker å dominere den lokale befolkningen på det nasjonale nivå, skapes det et skremmebilde av det muslimske miljøet (McDonnell, 2016, s.13). Med unntak av noen få individuelle prester og geistlige har kirken ifølge Lega Nord for ofte tatt side med eliten og «de andre» mot folket, og har latt partiet være den eneste konstante forsvarer (og også gjerne betegnet som frelser) av vanlige nord- italienere.

Selv om den spesielle formen av «folket», «elitene» og «de andre» som det framgår her spesielt karakteriserer bevegelsen siden år 2000, er partiets forsøk på å posisjonere seg som frelser av nord- italienere ikke noe nytt (McDonnell, 2016, s.13). Etter at det ble grunnlagt i 1991 av Umberto Bossi, som var og tjente som partileder fram til 2012, forente Lega en serie ulike regionale ligaer som hadde vokst fram i nord- Italia på midten av 1980- tallet. Partiet hadde en nyetablering av en allianse med Silvio Berlusconi`s sentrum- høyre koalisjon i år 2000 etter 6 år som uavhengige (McDonnell, 2016, s.13-14). Selv om sør- italienere hovedsakelig hadde vært «de andre» for Lega Nord før år 2000, var de ikke de eneste. Partiet hadde også advart mot farene det utgjorde for nordlige samfunn med uønskede utenlandske immigranter- spesielt fra de nordlige delene av Afrika, Afrika sør for Sahara og fra øst- Europeiske land som Albania (McDonnell, 2016, s.14).

Mens partiet fortsatte å opponere mot immigrasjon generelt etter den nye alliansen med sentrum- høyre i år 2000, ble den dominerende «andre» i Lega- Nord diskursen veldig klart Islam og immigranter fra den troen. Det populistiske partiet har posisjonert seg selv over de siste femten årene som hovedforsvarer av den katolske tradisjonen og identiteten til nord-italienere, i møte med den påståtte og angivelige trusselen fra muslimske immigranter og sekulære eliter (McDonnell, 2016, s.14). Dette forsvaret har hovedsakelig vært konsentrert om kamp når det gjelder lokale områder (som opposisjon til bygging og konstruksjon av nye moskeer), symboler (som krusifiks i skoler) og offisiell anerkjennelse (som den Europeiske konvensjons unnlattelse til anerkjenning av Europas «kristne tradisjon og bakgrunn»). Disse kampanjene har også gått hånd i hånd med forsøket, beslektet til høyreving populist i andre etablerte demokratier, i å skildre islam som en trussel til liberalt demokrati og som å ikke passe sammen med vestlig kultur (Betz & Meret, 2009 i McDonnell, 2016, s.14).

Nasjonale populist er opptatt av religiøse symboler først og fremst i forhold til å være en del av religionen, og ikke med praktisering av tilbedelse. De er utøvende når det gjelder utfordringer til offentlig tilstedeværelse av kristne symboler, og med den økte offentlige synligheten av islamske symboler (Brubaker, 2017, s.9). Lega Nord eksempelvis opponerte høyrøstet til rettslige anstrengelser for å ta vekk krusifikset fra italienske klasserom eller andre offentlige steder (Ozzano & Giorgi, 2013, s.263- 264 i Brubaker, 2017, s.9-10). Nasjonale populist har også her i Italia tatt ledelsen i å gå imot og mobilisere opposisjon til den synlige offentlige tilstedeværelsen av islam, om det er i form av minareter, moskeer eller religiøs klesdrakt som hijab (Brubaker, 2017, s.10)

Lega Nords mer krigerske holdning mot islam etter år 2000 har på denne bakgrunn vært innrammet under vilkår av et forsvar for folkets katolske identitet, tradisjoner og demokratiske rettigheter ikke bare fra trusselen utgjort av muslimske immigranter, men også fra eliter i Roma og Brussel som tar side med «de andre» mot «folket». Dette forsvaret kan også bli sett i Lega Nords opposisjon over det siste tiåret til reformer i Italia om etiske spørsmål som eutanasi og sivil union (enten det er mellom par av samme kjønn eller ikke) (McDonnell, 2016, s.14-15). Delvis på grunn av det nære forholdet mellom Legas standpunkter og de den katolske kirken har på noen av disse sakene, har forholdet mellom partiet og kirken også forandret seg. Mens Lega Nord på 1990- tallet fordømte Vatikanet og gamle geistlige og prester i stor grad som en annen rik elite som stod opp mot folket, ble denne situasjonen mer nyansert på 2000- tallet (McDonnell, 2016, s.15). Her hyllet partiet noen høyt ansette medlemmer av kirken (vanligvis de som var enige med Lega Nord om

spørsmål når det gjelder immigrasjon og islam, og i hvert fall ikke sterkt gikk imot og var i opposisjon til partiet). Samtidig fortsatte det å fordømme andre (vanligvis de som motsatte seg Lega Nords holdning til immigrasjon og islam) (McDonnell, 2016, s.15).

Selv om Lega Nord alltid hadde sett negativt på muslimsk immigrasjon ble dette et viktigere spørsmål for partiet på 2000- tallet, og her gjorde terrorangrepene 9/11- 2001 at man sterkt assosierte islam med anti- vestlige følelser, ekstremistiske ideologier og terrorisme. Spesielt siden år 2000 har partiet definert «folket» som meget anstendige nord- italienerne som er knyttet til deres katolske arv, og muslimske immigranter som «farlige» andre som forsøker å innføre deres egne tradisjoner og lover gjennom «islamisering» (McDonnell, 2016, s.18/27). Religion har knyttet til denne inndelingen i mange år vært brukt til å definere «oss» og «dem». Dette har vært et kjerne- element i Lega Nords kampanjer, og har også blitt sett på som et forsvar for det kristne folk og kristne symboler som identitetsmarkører for kristen tro (McDonnell, 2016, s.27).

Som det framgår av populismen i de Europeiske landene som gjør seg gjeldene her så er religion en sterk faktor i å definere hvem som er det «gode» folket. For de populistiske partiene er det viktig å definere kristendom som et rammeverk for nasjonalitetsfølelse og tradisjoner. Religion blir brukt mye for å tilhøre en gruppering, men ikke nødvendigvis å være aktive i kirkelig arbeid. At man har en kulturarv som gir identitet betyr mye for de som er regnet som «folket» nasjonalt her, og mange partier har et ambivalent forhold til kirkeledere som kan ha et venstre- dominert syn på immigrasjon og nødhjelp. Populister bruker ofte immigranter og i særlig stor grad muslimer som har en ganske forskjellig religiøs tradisjon som en definisjon på «de andre».

8. Oppsummering og sammenligning av religion brukt i populistiske partier i Norge og Europa

I sammenligningen mellom Fremskrittspartiet og de høyrepopulistiske partiene i Europa vil denne her bli utført med noen av de samme tema eller dimensjoner som ble brukt i ideanalysen.

Sylvi Listhaug har som det framgår og er blitt analysert her i oppgaven i sin bok Der andre tier gitt en grundig innføring i hvordan hun ifølge seg selv lærte og tok vare på de kristne verdiene gjennom oppveksten på nord- Vestlandet. Dette har vært et viktig grunnlag for henne og hennes politiske aktivitet siden i livet. Listhaug har vist at hun har et sterkt engasjement og

ønske om å hjelpe de som er gamle og syke, og som trenger omsorg av ulikt slag. Hun har vært sterkt kritisk til de norske biskopene siden hun mener at de burde forkynne evangeliet og ikke drive politikk, og hun er svært kritisk til innvandrere på grunn av deres religiøse og sosiale holdninger med verdier knyttet til dette som er svært forskjellige fra de vanlige og tradisjonelle norske verdiene.

I Europeisk sammenheng er de høyrepopulistiske partiene i større grad opptatt av å ha en forankring innen kristendom blant de «gode» folkene som man tilhører, og religion brukes for å definere tilhørighet som en del av grunnlaget for det felleskapet man er en del av.

I Norge har det også vært en folkekirke som har eksistert veldig lenge og som har gitt en sterkere tilhørighet til religion gjennom at man har hatt barnedåp og konfirmasjon, og det har vært tradisjon for å gjøre bruk av de kirkelige ritualene i større grad enn i mange andre land. Listhaug er en sterk personlighet som viser et stort engasjement for de viktigste politiske sakene i Fremskrittspartiet. Hun har vist sterkt engasjement for de syke og gamle, og har dermed ført videre en av de viktigste sakene i Fremskrittspartiet. Samtidig viser hun en fast holdning når det gjelder innvandring som hun ser som problematisk i forhold til norske kristne verdier og tradisjoner, inkludert menneskerettigheter som hun mener er dårlig forstått av muslimske innvandrere. Hun er samtidig skeptisk til den norske kirkes ledelse, som hun mener uttaler seg for mye om politiske saker i forhold til å forkynne evangeliet som burde være deres hovedbudskap. Hun har en sterk retorikk som gir seg utslag i at hun får oppmerksomhet, men hun kan også virke splittende som gjør at hun kan oppfattes som arrogant og stå uten å kunne endre og justere sin retorikk når man trenger å gjøre dette for å få fram et politisk budskap når det er nødvendig. Sylvi Listhaug har vist en synlighet i det offentlige rom, og har tatt med seg sin kristne tro og kristne idealer i den politiske verden. Dette i motsetning til de populistiske partiene i Europa som gjerne har kristendommen med seg som en identitet der lederne ikke syntes å ha noe aktivt og personlig forhold til kristendommen, og ikke gir uttrykk av å være religiøst troende eller viser dette i det offentlige rom.

Som idealtyper vil det her som det framgår i analyseskjemaet med Frp og Europeiske populist- partier bli benyttet Fremskrittspartiet i Norge mot en gruppering av tre land der de populistiske partiene er blitt særlig sterke og er i en regjeringsposisjon. De har en sterkere sammenheng mellom de kristne verdier og aktiviteter, og utøver en sterkere sammenkobling mellom kristendom og sine politiske aktiviteter på de dimensjoner som her vurderes i denne studien. De andre EU- landene som blir vurdert innen samme gruppering syntes å ha en

svakere kobling til de kristne verdiene og andre dimensjoner som vurderes. De variablene som vurderes har tilknytning til graden av sammenheng i de grupper av land som vurderes. Når det gjelder nasjonalisme og kristendom er det noe svakere sammenheng mellom disse parameterne, siden partiet i de første tiårene har vært mest opptatt av eldreomsorg og innvandring og i de tidligere fasene har vært mindre opptatt av å profilere en kristen profil. Dette har imidlertid endret seg betydelig de senere årene hvor Sylvi Listhaug har økt koblingen mellom kristne verdier og tilhørighet som en markør, også som en del av deres behov for å ekskludere andre partier sine synspunkter.

Når det gjelder kristne verdier og symboler har Fremskrittspartiet økt fokus på kristne verdier og symboler, som blir ansett å være viktige for identitetsbygging og å bygge et trygt og godt samfunn som tar vare på de viktige menneskelige og kulturelle verdiene som kristendommen representerer. Lederne i de tre landene med populistisk regjeringmakt har uttrykt et sterkt behov for å bevare Europas kristne verdier og identitet. Dette har nok også sammenheng med at den katolske kirke har en sterkere posisjon i disse landene enn i resten av Europa. De populistiske partiene i disse tre landene har benyttet muligheten til å bruke kristne verdier og symboler som en kulturell markør, og skape kontakt med historiske røtter som gir trygghet og stabile forhold med sterk tilhørighet i landene. I de andre fem landene som er sett på i EU er det i større grad i mange tilfeller et skille mellom stat og kirke, og også en svakere tilhørighet til kristne verdier og symboler. Her har også de populistiske partiene vært svakere og i opposisjon med en mindre grad av politisk innflytelse. På grunn av disse forholdene har det vært en større grad av sekularisering i samfunnet med et sterkere skille mellom stat og kirke, som også har bidratt til at de populistiske partiene i større grad har vært nøytrale i forhold til kirke og kristendom.

ANALYSE- SKJEMA

Sammenlikning av FRP og Europeiske Populistiske partier

Land ----- Dimensjoner/sak	Variable	FRP /Norge	Ungarn/Polen / Italia	Andre EU Land
Nasjonalisme og kristendom	Sterk kopling svakere kopl.	Svakere kopling	Gud og fedrelandets forsvarer -sterk kopling	Noe svakere kopling
Kristne Verdier og symboler	Kristne Nøytrale	Kristne verdier er viktige	Sterke Forsvarere av kristne verdier i EU	Nøytrale eller svakere tilknytning
Kirkelig Tilhørighet Statskirke/katolsk Frikirke	Sterk Svakere	Noe tilknytning til Frikirke	Sterk Katolsk tilhørighet	Svakere tilhørighet/eller skille
Menneskerettigheter og Demokrati	Fri Begrenset	Fri / Vestlig	Begrenset demokrati utvikling	Fri / Vestlig
Innvandring Fri / Høy Lav / Begrenset	Høy Lav	Lav innvandring / men noe hjelp i nærområder	Ingen eller begrenset innvandring	Lav eller begrenset innvandring /

Ideanalyse med sammenlikning av Fremskrittspartiet og Europeiske populistpartier

I denne sammenlikningen har det blitt gruppert noen land i visse idealtyper. Fremskrittspartiet sammenlignes her med populistiske partier i Ungarn, Polen og Italia, som har sterkere sammenheng mellom kristen religiøs tilknytning og identifikasjon i de populistiske partiene.

Ifølge lederne i disse landene betyr det svært mye å forsvare de kristne verdiene i EU-sammenheng, og de ser det her i tilknytning til dette som sin oppgave å stå opp for bevaring av Europas kristne identitet. De fem andre EU- landene har en svakere eller nøytral tilknytning til kristen identitet. Når det gjelder variablene som blir vurdert er det stort sett en sterkere eller svakere tilknytning her sammenlignet med Fremskrittspartiet.

Når det gjelder dimensjoner blir det i ideanalyseskjemaet vurdert de populistiske partiene i disse landene sin tilknytning til forholdet mellom nasjonalisme og kristendom. Både

nasjonalisme og kristendom kan ha en forsterkende betydning når det gjelder forholdet til andre land. Nasjonalisme og kristendom er sentralt for å skape identitetsfølelse og tilhørighet for «folk flest». Det er også viktig for å bidra til å skape og opprettholde en kontinuitet og nasjonal identitet, med tilhørighet til det landet man bor i og nasjonalstaten man tilhører. Særlig er dette viktig i EU-land hvor mye autoritet er knyttet opp mot overnasjonale autoriteter og ledelsesfunksjoner.

Kristne verdier og symboler er sentrale og viktige å ha med som parametere her i ideanalyseskjemaet for å klargjøre disse forholdene, og spesielt knyttet til at de kan ha en særlig stor betydning i de landene som har en sterk katolsk tilhørighet. Dette blant annet sett i motsetning og forhold til de andre Europeiske EU-landene, hvor de populistiske partiene i større grad har en nøytral eller svak tilknytning. De kristne verdiene og symbolene er her viktige verdier og identitetsmarkører for å definere «folk flest». Når det gjelder kirkelig tilhørighet er det en sterk katolsk tilhørighet i Ungarn og Italia som har betydd mye for å øke tilslutningen til disse partiene, som også har stor tilslutning og betydelig makt gjennom at de deltar i regjeringssamarbeid og sitter i regjering her i disse landene med andre partier. I andre EU-land er det i større grad et skille mellom kirke og stat, og den katolske kirke og andre kristne kirkesamfunn er her skilt fra staten og har en betydelig svakere posisjon i samfunnet og derved også redusert betydning i populistiske partier.

Menneskerettigheter og demokrati er viktige parametere å ha med i ideanalyseskjemaet blant annet for å definere et skille og som en markør mellom «folk flest» og «de andre» for populistpartiene. Menneskerettighetene er sentrale da det er noe av det grunnleggende i samfunnet når det gjelder menneskets verdi og man skal kunne ivareta det enkelte menneskets rettigheter og verdi, og skape et bedre samfunn for borgerne som er en del av og innbefattet av disse. Når det gjelder menneskerettigheter er trosfrihet og ytringsfrihet blant de mest sentrale. Dette har å gjøre med noen av de viktigste rettighetene som enkeltindividet har knyttet til å kunne bestemme sin egen tro, og at man kan uttrykke sin egen mening. Demokrati er viktig og sentralt å ha med som en parameter her da dette er den sentrale styreform som har vokst fram i dagens globaliserte verden- samfunn, og er sett på som den mest dominerende og velutviklede styreform på verdensplan og spesielt for de vestlige landene som de Europeiske landene det her gjelder er en del av. Ordet demokrati i sin minste og mest vanlige innretning er et system av styresett hvor folket bestemmer sine ledere og representanter, og så i etterkant av dette og i neste valg fortsatt har innflytelse ved at de kan velge å erstatte disse i frie og rettferdig innrettede valg.

Innvandring er en faktor som alltid er sentral og felles for alle høyrepopulistiske partier i Europa. De ønsker at samfunnet skal være mest mulig homogent, og vil på bakgrunn av dette begrense innvandringen for å kunne opprettholde disse forholdene innenfor det nasjonale samfunnet i størst mulig grad. Det er en stor økonomisk belastning for mottakerlandet å ta imot innvandrere og gi de fullt ut oppholdstillatelse. Innvandrere har også ofte en annen religion, og dette kan gi konflikter blant annet ved bruk av hijab og heldekkende hodeplagg som gjør det vanskelig å identifisere personer i det offentlige rom og i møte med andre mennesker. Det er muslimsk tradisjon at kvinnene bruker heldekkende mørk klesdrakt inkludert hodeplagg i undervisnings- og arbeidssituasjoner. Andre sentrale konfliktområder kan være muslimenes ønske om å bygge flere moskeer og bruk av bønnerop eksempelvis i forbindelse med deres fredagsbønn. Av andre viktige religiøse og kulturelle tradisjoner er foreldrenes ønske om sosial kontroll over deres barn som i sin mest ekstreme form også inkluderer tvangsekteskap. På bakgrunn av blant annet disse forholdene er innvandring et sentralt og viktig parameter å ha med til vurdering i ideanalysekjemaet.

Når det gjelder menneskerettigheter og demokrati er dette svært viktig å vurdere siden de tre landene Ungarn, Polen og Italia har hatt en negativ utvikling når det gjelder grunnleggende demokratiske rettigheter som ytringsfrihet, maktfordeling og det uavhengige rettsvesen med lovgivning.

Utviklingen av menneskerettigheter og demokrati her er preget av at det i første omgang er i Ungarn og Polen at man har sett en utvikling i feil retning i å fremme disse verdiene, hvor man har begrenset ytringsfriheten. Samtidig har uavhengigheten til dommerne blitt redusert, og landene er i ferd med å realisere en samfunnsutvikling som går i en mer autoritær retning. Dette blir motarbeidet av ledelsen i EU og andre vestlige land. Når det gjelder de andre EU-landene som drøftes her så har det ikke vært noen store endringer når det gjelder menneskerettigheter og demokrati, og i forhold til disse partienes relasjon til kristen tro eller religiøs identitet. De andre EU-landene følger stort sett de samme normer og praksiser om menneskerettigheter og demokrati som er vanlige i vestlige land.

Innvandring er den viktigste saken som er prioritert av alle populistpartier i Europa inkludert Fremskrittspartiet i Norge. Når det gjelder Fremskrittspartiet er lav innvandring sett på som svært viktig, både fordi det er svært kostbart for landet å integrere innvandrere i Norge samtidig som Fremskrittspartiet ønsker å hjelpe langt flere til en betydelig lavere kostnad i nærområdene som flyktningene opprinnelig kommer fra. I Ungarn og Polen er det nesten ingen innvandring, og det er også innført sterk begrensning av innvandring i Italia hvor det

høyrepopulistiske partiet Lega Nord har en sterk innflytelse i regjeringen som styringsparti her. Når det gjelder de andre EU- landene så ønsker de fleste regjeringene en lav eller begrenset innvandring, i tråd med de avtaler om retur av flyktninger som er gjort mellom EU som en overordnet organisasjon med Tyrkia og Libya for retur av innvandrere som reiser fra disse landene og mot Europa.

Fremskrittspartiet har lenge vært en del av det politiske miljøet og har sittet på stortinget i lang tid siden 1970- årene, og har vært en del av den demokratiske utvikling i Norge. De er også opptatt av å forsvare menneskerettigheter både for at innvandrere som kommer til Norge skal følge menneskerettighetene, og at kristne ikke skal forfølges i muslimske land.

Ytringsfrihet og trosfrihet uavhengig av religiøs tilknytning er viktig for Fremskrittspartiet.

En kjent journalist og kommentator som blant annet har skrevet en lederartikkel om akkurat dette emnet når det gjelder religion brukt i populistiske partier i Europa i Vårt Land er Une Bratberg. Her framgår det at ytre høyre bruker kristne verdier som gissel for sin nasjonalistiske tilnærming til verden. Samtidig misliker de pавens kamp for flyktninger (Bratberg, 2019, s.2). Det er en økende tendens til at kristne verdier kobles med nasjonalisme i Europa. Narrativet om at det foregår kulturkamp mellom Kristendom og Islam blir malt fram av ytre høyre (Bratberg, 2019, s.2). I dette bakrommet av ytre høyre åpner man grensen for hva som er akseptert å si om andre, og det gir muligheter og grobunn for at ekstreme holdninger kan utvikle seg om andre og særlig i forhold til innvandrere. De høyrepopulistiske partiene i Europa utnytter behovet som befolkningen har til å få en styrket identitet (Bratberg, 2019, s.3).

Globaliseringen som har foregått i verden siden siste verdenskrig kan virke skremmende, og behovet for å styrke røttene og grunnlaget for samfunnet blir kanskje enda sterkere når framtiden er i sterk endring og usikker. Religiøse symboler blir en del av røttene som en kulturell markør som er og sees på som «vårt eget», trygt og ikke skremmende (Bratberg, 2019, s.3). Flere ledere innen populistiske partier i Europa bruker religion som et gissel i deres kamp mot innvandring og noe som er annerledes, og Islam i særdeleshet. I mange Europeiske land har den kristne kirke mistet mye av sin troverdighet, og religionen spiller en stadig mindre rolle (Bratberg, 2019, s.3). Høyrepopulistene bruker religiøse symboler for å nå politiske mål samtidig som de forkaster kristne kjerneverdier, og høyrepopulister fremmer dermed sin egen versjon av kristendommen og gjør den til et sett med stammesymboler som viser hvem «vi» er. Det er viktig både for etablerte kristendemokratiske partier, for kirken og andre kristne ikke å akseptere at ytre høyre kamouflerer fremmedfiendtlighet med religiøs

retorikk (Bratberg, 2019, s.3). I denne sammenhengen er det viktig å ikke glemme historien om den barmhjertige samaritan. Nestekjærlighet er her en viktig samfunnsverdi slik det blir fortalt om i bibelen (Bratberg, 2019, s.3). Ledelsen i den katolske og lutherske kirke har ved flere anledninger reagert på populistenes kyniske utnyttelse av kristen tro i den politiske kamp, som har blitt kalt både «skamløst» og «pervers». Å påberope Gud for seg selv er alltid veldig farlig (Bratberg, 2019, s.3).

Dette viser at høyrepopulister har en egen agenda som går ut på å skape et skille mellom «oss» og «de», og for å skape dette skillet bruker de religiøse symboler. Populistene vil her forsvare kristendommens posisjon i samfunnet i forhold til andre religioner, og særlig i forhold til Islam som de ser på som en fremmed religion og ønsker å begrense utbredelsen av i Europa. De bruker religiøse argumenter til å redusere innvandring og immigrasjon særlig for de som har muslimsk bakgrunn. De skaper et fiendebilde av andre og et skille med økt polarisering i samfunnet og et skille mellom «vi» og «oss», og man vil ta vare på det man anser er de beste verdiene i vestlige samfunn inkludert menneskerettigheter og trosfrihet for den enkelte samfunnsborger.

Noen av de høyrepopulistiske partiene i vest- Europa som for eksempel i Polen og Ungarn har imidlertid redusert ytringsfriheten og har ikke lenger uavhengige domstoler, men dommerne blir her politisk utnevnt av regjeringen. I enkelte av disse landene, og spesielt i Polen er det i ferd med å bli innført strengere abortlover. Dette viser at de høyre-radikale populistpartiene når de får regjeringsmakt kan føre til vesentlige politiske endringer i flere europeiske land. I tillegg har de populistiske partiene en manglende forståelse for viktige sider når det gjelder kristen moral og holdninger generelt, som når det gjelder etiske spørsmål og respekt for andre mennesker med deres livssyn og væremåte. Det kan hevdes at de derved har en mangelfull forståelse for en enhetlig kristen moral og kristent samfunnsengasjement. Derfor er det viktig at den kristne kirke og dens tilhengere er skeptiske til måten man her bruker religiøsitet til å fremme sin politiske agenda og skape fremmedfrykt samtidig som innvandrere og de som har en annen religion og et annet trosgrunnlag motarbeides.

Innvandring er det mest typiske temaet som populistiske partier i Europeiske land er opptatt av. Høyrepopulistiske partier i Europa forsvare kristne verdier og symboler, men bruker dem for å nå politiske mål i Europa. Nøkkelpersoner i Fremskrittspartiet gir uttrykk for at de har en kristen tro og et troverdig personlig engasjement når de hevder at kristne symboler og verdier har betydning for «folk flest» som er tilhengere av Fremskrittspartiet. I EU bruker de høyrepopulistiske partiene religion og kristendom som kulturell markør for å styrke identitet.

De ønsker i hovedsak å tilhøre en frikirke for å styrke sin identitet. I Italia har den katolske kirke reagert på at høyrepopulistene (Lega Nord) har en kynisk utnyttelse av kristen tro hvor politikerne bruker kirken i den politiske kampen de fører.

Innvandring og integrering har vært blant de viktigste politiske saker og dimensjoner som Fremskrittspartiet har vært opptatt av de siste 10- 20 årene. Under innvandringskrisen i 2016 hvor det kom svært mange innvandrere til Norge også gjennom grensen til Russland, var Sylvi Listhaug ansvarlig for å gjennomføre en svært rask innstramning i innvandrings- og integreringspolitikken i tråd med en av Fremskrittspartiets politiske hovedsaker på denne tiden.

Fremskrittspartiet i Norge vil prøve å hjelpe flyktninger mest mulig i landene de kommer fra der de antar at dette vil kunne hjelpe flest mulig på en best mulig måte, og vil også redusere innvandring. Dette har alltid vært en av de aller viktigste sakene og sentralt på agendaen for partiet helt siden det vokste fram og for alvor begynte å gjøre seg gjeldene i det politiske landskapet. I forbindelse med flyktninge- krisen var det også en politikk i Fremskrittspartiet at i stedet for å bruke svært mye penger på å hjelpe få flyktninger i Norge, burde man bruke deler av disse midlene på å hjelpe et mye større antall flyktninger i nærområdene. Denne politikken ble også gjennomført av Fremskrittspartiet på denne tiden ved å bruke u-hjelpsmidler til å hjelpe flest mulig flyktninger i nærområdet. Dette var en politikk som i liten grad ble benyttet av populistpartiene i Europa, og er et klart skille mellom Fremskrittspartiet med en mer solidarisk politikk på dette området og de høyrepopulistiske partiene i Europa.

I mange Europeiske land er det behov for å styrke folks identitet i en globalisert verden som er i stadig forandring. Her blir religiøse symboler og retorikk en viktig del av de kulturelle og historiske verdiene som samfunnet er bygget på. I Norge har det populistiske Fremskrittspartiet blitt bygget opp gjennom deltakelse i politisk debatt, og har vært representert på stortinget gjennom mange tiår.

Sylvi Listhaug er den første i Fremskrittspartiets sentrale ledelse som vedkjenner at hun har en kristen barnetro som hun fikk gjennom sin bestemor og som er blitt sterkere med årene, og det er noe som hun ønsker å bringe videre til neste generasjon. Hun har nær kontakt med frikirkelige miljøer i kristen- Norge og uttrykker et sterkt ønske om å bidra til å styrke de kristne familieverdier i samfunnet, og kommer dermed i kontakt med velgergrupper som er religiøst interessert og ser verdien av å ta vare på den kristne troen som har sterke røtter langt tilbake i samfunnet. FrPs bruk av religion, og i spesielt stor grad knyttet til at den først og

fremst blir brukt som en identitetsmarkør, er på mange områder svært lik bruken av religion blant andre Europeiske land. Listhaug sin egen kristne tro er på den ene siden inderlig, men den er også strategisk presentert på en måte som passer populistiske verdensbilder som hånd i hanske. Siden hun har en personlig tro og tilknytning til kristne verdier har hun også større troverdighet når det gjelder bruk av kristne symboler og retorikk enn partiledere i populistiske partier i Europa, som ofte dytter religionen foran seg for å nå politiske mål samtidig som de forkaster kristne kjerneverdier.

Listhaug sin måte å kommunisere på har løftet fram både ideer og enkeltsaker som har å gjøre med kristendom og andre religioner, og har skapt debatt og konflikt i det norske politiske miljøet og samfunnet generelt. Gjennom disse debattene har hun fått både venner og fiender, noe som ikke er uvanlig i det politiske miljøet og på linje med det som er vanlig blant mange populistiske partier i Europa. På denne måten har hun skapt motsetninger og splid mellom hennes egne som er sett på å være «folk flest», og «de andre» som er definert til å være eliten i samfunnet. Blant annet på denne måten har hun forenklet en kompleks virkelighet og bidratt til å skape debatt og konflikter i det politiske landskapet.

Hun har fått fornyet tillit fra den politiske ledelsen i Fremskrittspartiet gjennom at hun nå er nestleder, og har samtidig også igjen fått fornyet tillit av statsministeren som har gitt henne en statsrådsposisjon som eldre- og folkehelseminister. På tross av de feilene hun har gjort som politiker inkludert at hun måtte søke avskjed som justisminister har hun her fått fornyet tillit, og etter eget utsagn vil hun samarbeide tettere med de andre partiene. Dette inkluderer også KrF som hun i stor grad har vært kritisk til tidligere. Som vist her over har hun blant annet vært i konflikt med den tidligere lederen i form av Knut Arild Hareide, som valgte å gå av etter avstemningen om KrF's retningsvalg til høyre, om blant annet de kristne norske verdiene.

For et år siden valgte Sylvi Listhaug å gå av som justisminister, etter at KrF kunngjorde at de ikke hadde tillit til henne. Nå skal hun samarbeide med KrF i regjering (Holmes m.fl., 2019, s.7). Tidligere KrF- leder Knut Arild Hareide barket flere ganger sammen med Listhaug. Han skrev i en uttalelse gjennom en face book- status at statsministeren her har tatt et betydelig ansvar med utnevnelsen av Listhaug som statsråd (Holmes m.fl., 2019, s.7). «Solberg må med dette være helt trygg på at Listhaug har lært av sine feil fra forrige gang hun var statsråd. Listhaug må nå vise at hun mener alvor når hun blir utfordret på å ta avstand fra hatretorikk (Holmes m.fl., 2019, s.7). Det ligger et særlig ansvar på regjeringen å bruke ord som ikke splitter, men forener», skrev han. Listhaug har vært en kontroversiell politiker (Holmes m.fl.,

2019, s.7). Om hun tror hun vil oppleves som provoserende også i sin nye rolle, svarer hun: - Eldreomsorg er nok et område hvor det er større politisk enighet enn for eksempel innvandringspolitikken. Men jeg kommer til å være meg selv (Holmes m.fl., 2019, s.7). Da Listhaug gikk av som justisminister, kalte hun KrF et parti uten ryggrad. Nå er tonen en helt annen. – Det skal gå aldeles utmerket, jeg gleder meg til å samarbeide (Holmes m.fl., 2019, s.7). Jeg syntes KrF nå er virkelig på rett kurs, de har flagget tydelig at de vil stå opp for de kristne og ja, norske verdiene, det klinger veldig godt i mine ører, sa hun til pressen etter å ha mottatt nøkkelen til sitt nye kontor.

Statsminister Erna Solberg sa da hun presenterte regjeringens nye statsråd at hun tror Listhaugs engasjement og evne til å sette saker på dagsordenen er viktig for regjeringen (Holmes m.fl., 2019, s.7). Hun sa at det aldri ble lagt frem formelt mistillitsforslag, og at hun syntes det er passende å få Listhaug tilbake i regjering. – Hun har sagt hun står ved unnskyldningen hun hadde ved Stortingets talerstol i forbindelse med Face book-oppdateringen, det mener jeg er godt nok (Holmes m.fl., 2019, s.7). Solberg peker også på en annen årsak til at Listhaug nå har fått kommet tilbake til regjeringen. Statsministeren la nemlig vekt på at det er viktig for alle regjeringspartiene å ha minst en nestleder i regjeringen, og at det ble ekstra aktuelt for Listhaug å returnere etter at hun ble Frp- nestleder (Holmes m.fl., 2019, s.7). – Hun er erfaren, dyktig og populær politiker. Hun har mye engasjement (Holmes m.fl., 2019, s.7). Hun er full av stå- på- vilje og flink til å gjennomføre, sa Siv Jensen om Listhaug. Dette var på Frp`s landsmøte på Gardermoen, der Sylvi Listhaug også ble presentert som partiets nye nestleder (Holmes m.fl., 2019, s.7).

Det er mange fellestrekk og likheter mellom måten Sylvi Listhaug har drøftet og formulert seg på med måten de populistiske partiene i Europa har uttalt seg om politiske spørsmål, og det er også en stor grad av fellestrekk mellom enkeltsaker og måter de her har uttalt seg på. Det er viktig i denne sammenhengen at motsetningene mellom «folk flest» og eliten må knyttes til rettferdighet. Samtidig er det viktig at samfunnet forøvrig blir bevisstgjort hvordan populismen fungerer i politikken og at det ikke blir slik at «folk flest» skal utgjøre folkeviljen alene, men at det blir et samarbeid mot et demokratisk styresett i landene der populismen får stor tilstrømning og dermed en øket oppslutning med stor makt og innflytelse i samfunnet. I denne sammenhengen er det også av sentral betydning at populistene følger alle demokratiets spilleregler, og at man unngår å reversere den demokratiske utviklingen. Dette har skjedd i land som har fått dominerende populistpartier som her har gjort seg gjeldene i regjering, som vist blant annet i analyseskjemaet når det gjelder Ungarn, Polen og Italia.

9. Avslutning og Konklusjon

Tradisjonelt har Fremskrittspartiet hatt en positiv holdning til kristne familietradisjoner og de kristne historiske verdier og symboler, som også sees på å være et viktig fundament i samfunnet. Etter at Sylvi Listhaug har blitt en av de mest sentrale ledere i Fremskrittspartiet har hun gitt uttrykk for at hun har hatt kristne verdier med seg fra sin barndom og har hatt nær kontakt med sin bestemor, som var en aktiv kristen og deltok i kirkelige sammenhenger og kristne misjonsorganisasjoner. Sylvi Listhaug har bidratt til å styrke verdien av familietradisjoner, og hun ønsker å gi disse tradisjonene og verdiene videre til sine barn og de neste generasjoner. Når det gjelder hennes kirkelige tilhørighet har hun deltatt i debatter med andre kirkeledere og politikere både i seminarer som Oslo Symposium, TV- debatter og i andre kristne TV- programmer som omhandler hennes syn på religiøse og politiske saker.

Når det gjelder menneskerettigheter har hun uttrykt sterk støtte til menneskerettigheter inkludert ytringsfrihet og trosfrihet, og dette gjelder både trosfrihet for kristne i muslimske land, å bli tvangs- giftet ofte i veldig tidlig alder og sterk sosial kontroll av muslimske ungdommer i muslimske land. I forhold til innvandring har hun som innvandrings- og integreringsminister under flyktninge- krisen i 2015- 2016 vært ansvarlig for å gjennomføre en betydelig innstramning av innvandringspolitikken som har bidratt til lavere innvandring enn tidligere, men hun har også bidratt til at Norge har gitt en økning i bistand til flyktninger i nærområdene hvor de opprinnelig kommer fra.

Hun har ifølge seg selv som det framgår og er blitt analysert her i oppgaven i lang tid arbeidet med å forbedre eldreomsorgen gjennom sin stilling som ansvarlig byråd i Oslo kommune, og i sin nåværende stilling som eldre- og folkehelseminister som har vært et av de høyeste prioriterte saksområder for Fremskrittspartiet i lang tid. På disse områdene har Listhaug vist at hun har troverdighet som en kristenkonservervativ politiker, og har sterk interesse i å bedre forholdene for syke og eldre som trenger assistanse.

Gjennom hennes kommunikasjon med media og i hennes bok *Der andre tier* gir hun uttrykk for at hun tror på kristne kjerneverdier og symboler, og at kristendommen er et viktig fundament og også bør ha sin naturlige plass i det offentlige rom. Hun kommer fra et miljø i det såkalte bibelbeltet på sør- og vest- landet der kristne misjonsorganisasjoner har stått sterkt. Sylvi Listhaug har ofte vært i opposisjon til den norske kirke, og har mindre grad av sympati blant biskoper og andre kirkeledere.

Sylvi Listhaug har i sin bok og gjennom sin kommunikasjon i andre medier vist at hun har troverdighet når hun uttaler at hun har en kristen barnetro som hun gir videre til neste generasjon, og at hun ikke bruker kristendommen som en kulturell markør for å nå sine politiske mål. Men som politikere flest har hun en sterk retorikk som kan gi seg utslag i både sympati og kritikk når hun uttaler seg om religiøse tema. Hun ønsker som alle politikere likevel å bruke sine kontakter og publikum generelt gjennom media til å få oppslutning om sine synspunkter. Imidlertid er hennes retorikk ganske sterk og tydelig som kan forstås på forskjellig måte, og hun kan få sympati og kritikk fra ulike grupper som «folk flest» og eliten.

Det ser ut til at der ytre- høyre populistpartiene har politisk makt gjennom deltakelse i regjering benytter de religiøse symboler for å gi en styrket identitet og som en kulturell markør knyttet til kristne kjerneverdier. Derved kan det konkluderes med at disse høyrepopulistiske partiene bruker religiøse symboler for å nå politiske mål, samtidig som de forkaster den gyldne regel om å elske sin neste som seg selv og lignelsen om den barmhjertige samaritan som er vanskelig å forene med ingen eller sterkt begrenset innvandring.

Også andre europeiske land har en svakere tilknytning til kirken og i mange tilfeller er de nøytrale i forhold til kristen tro, og har derved ikke det samme behovet for å forsvare kristendommen og bruke religiøse symboler og retorikk som kulturell markør for å forsvare kristendommen. Fremskrittspartiet og Listhaug har uttrykt at kristne familieverdier og kirkelig tilhørighet sees på å være en sentral og viktig del av den norske kulturarven.

Litteraturliste / Kilder

- Amundsen A. B. (red.) (2005) *Norges Religionshistorie*, Oslo: Universitetsforlaget
- Bergstrøm, G. & Boreus, K. (2005) *Textens mening og makt. Metodbok i samhallsvitenskaplig text- og diskursanalys*. 2. utgave Lund: Studentlitteratur i Bratberg, Ø. (2017), *Tekstanalyse for samfunnsvitere*, © Cappelen Damm Akademisk
- Betz, H.G. & Meret S. (2009) «*Revisiting Lepanto: the Political Mobilisation against Islam in Contemporary Western Europe: patterns of Prejudice* 43 (3-4), pp.313-34 i McDonnel, D., The Lega Nord, *The new saviour of northern Italy* i Marzouki, N., McDonnel, D., & Roy, O. (2016) *Saving the People, How Populists Hijack Religion*, Copyright, Designs and patents act, London: Hurst
- Bjurwald, L. (2011) *Europas skam, Rasister på frammark*, Stockholm: Natur & Kultur i Stålsett, S. J. (2017) *Religion i urolige tider: Globalisering, religiøsitet og sårbarhet*. Oslo: Cappelen Damm
- Bratberg, U. (2018, 29. desember) *Det ligger i lufta*, Vårt Land, s. 24 -25
- Bratberg, U. (2019, 1. juni) *Gud, fedreland og ytre høyre*, Vårt Land, s. 2 -3
- Bratberg, Ø. (2017), *Tekstanalyse for samfunnsvitere*, © Cappelen Damm Akademisk
- Brubaker, R. (2017). *Between nationalism and civilizationism: The European populist moment in comparative perspective*, Ethnic and racial studies, 40(8), Routledge, Taylor & Francis Group
- Den norske kirke (2014) *Sett undertrykte fri! Den norske kirkes engasjement for menneskerettighetene [Brosjyre]*, Mellomkirkelig råd, Oslo
- Fischer, M. (2017) *Kors På Halsen- Sannheten om Sylvi Listhaug*, Gyldendal Norsk Forlag
- Grandhagen, K. (2019, 7. januar) *Turbulens overalt*, Vårt Land, s.16
- Holmes, M., Aronsen, A., Ertesvåg, F., Johnsen, A.B., Skjetne, O.L., Johansen, Ø.D., Lohne, J.L. (2019, 4. mai) *Sylvi Listhaug 2018: - KrF er et parti uten ryggrad, Sylvi Listhaug 2019: - KrF er virkelig på rett kurs*, Verdens Gang, s.7
- Huntington, S.P. (1996) *The Clash of Civilizations and the remaking of world order*, Simon and Schuster, New York i Peters R. (2013) *(In) compatibility of Religion and Human Rights:*

The case of Islam i Van der ven J.A. & Zierbertz, H.G. *Human Rights and the impact of religion*, Copyright, Leiden & Boston

Juergensmeyer, M. (2008), *Global Rebellion, Religious challenges to the secular state, from Christian Militia to Al Qaida*, University of California Press

Jupskås, A.R. (2012) *Ekstreme Europa, Ideologi, årsaker og konsekvenser*, Oslo: Cappelen Damm

Listhaug, S., (2018) *Der andre tier*, Kagge Forlag AS, Oslo

Marzouki N. & McDonnell D. (2016) *Populism and Religion* i Marzouki, N., McDonnell, D., & Roy, O. *Saving the People, How Populists Hijack Religion*, Copyright, Designs and patents act, London: Hurst

Marzouki, N., McDonnell, D., & Roy, O. (2016) *Saving the People, How Populists Hijack Religion*, Copyright, Designs and patents act, London: Hurst

McDonnell, D., *The Lega Nord, The new saviour of northern Italy* i Marzouki, N., McDonnell, D., & Roy, O. (2016) *Saving the People, How Populists Hijack Religion*, Copyright, Designs and patents act, London: Hurst

Moxnes, H. (2006) *Hva er kristendom*, Oslo, Universitetsforlaget

Mudde C. (2017) *The populist radical right, A reader*, Routhledge, Taylor & Francis Group, New York

Muller, J.W. (2016) *Hva er populisme?*, Heinesen forlag, Oksnøen

Ozzano, L., and Alberta G. (2013) "The Debate on the Crucifix in Public Spaces in Twentyfirst Century Italy." *Mediterranean Politics* 18 (2) i Brubaker, R. (2017). *Between nationalism and civilizationism: The European populist moment in comparative perspective*. *Ethnic and racial studies*, 40(8) Routledge, Taylor & Francis Group

Peters R. (2013) *(In) compatability of Religion and Human Rights: The case of Islam* i Van der ven J.A. & Zierbertz, H.G. *Human Rights and the impact of religion*, Copyright, Leiden & Boston

Roy, O. (2016) *The French National Front, From Christian identity to Laicite* i Marzouki, N., McDonnell, D., & Roy, O. (2016) *Saving the People, How Populists Hijack Religion*, Copyright, Designs and patents act, London: Hurst

Master- oppgaven på MF i studieprogrammet Religion, society and global issues

Schuff, H. M. (2019, 23. Januar) *Demokratiske problemer*, Vårt Land, s.3

Schumacher J. (2005) *Kristendommen i middelalderen* i Amundsen A. B. (red.) *Norges Religionshistorie*. Oslo: Universitetsforlaget

Simones, H. (2019, 23.April) *Språket er KrFs problem*, Dagsavisen, s.4

Standing, G. (2014) *Prekariatet: Den nye farlige klassen*, Oslo: Res publica i Stålsett, S. J. (2017). *Religion i urolige tider: Globalisering, religiøsitet og sårbarhet*. Oslo: Cappelen Damm

Stanghelle, H., (2019, 29.Juli) *Med tradisjon for det spontane*, Aftenposten, s.3

Stålsett, S. J. (2017). *Religion i urolige tider: Globalisering, religiøsitet og sårbarhet*. Oslo: Cappelen Damm

Taggart, P. (2000) *Populism- Concepts in the Social Sciences*, Open University Press, Buckingham & Philadelphia

Teeple, G. (2005) *The Riddle of Human Rights*, Merlin Press U.K. & Garamond Pres Ltd., Canada

Valen, H., Aardal, B. & Vogt, G. (1990) *Endring og kontinuitet; Stortingsvalget 1989*, Oslo: Statistisk sentralbyrå i Jupskås, A.R. (2012) *Ekstreme Europa, Ideologi, årsaker og konsekvenser*, Oslo: Cappelen Damm

Vogt, K., Larsen, L. & Moe, C. (Red.) (2009) *New directions in Islamic thought: Exploring reform and Muslim tradition*, London: Tauris

Aalborg, B. (2018, 16. nov). *Populismens forenklinger*. *Vårt Land*. Hentet fra <http://www.verdidebatt.no/innlegg/11747568-populismens-forenklinger>